

Vitaal en kwetsbaar

Onderzoek naar situatie en inzet
voor thuiswonende ouderen
in Hoogezand-Sappemeer

In opdracht van

Inhoudsopgave

Samenvatting		3
Inleiding		6
Hoofdstuk 1.	Ouderen in cijfers	9
	§ 1. Historie	9
	§ 2. Demografie	9
	§ 3. Andere cijfers	12
Hoofdstuk 2.	Met ouderen in gesprek	16
	§ 1. Cliënten Ouderenadvies	17
	§ 2. Cliënten Belastinghulp	23
	§ 3. Cliënten Steunpunt Mantelzorg	24
	§ 4. Cliënten MBVO	26
	§ 5. Niet bereikte ouderen	29
Hoofdstuk 3.	Aanbod Kwartier Zorg en Welzijn	32
	§ 1. Algemene visie	32
	§ 2. Professionele diensten	35
	§ 3. Vrijwilligersdiensten	59
Hoofdstuk 4.	Ander aanbod	59
	§ 1. Professionele voorzieningen	59
	§ 2. Vrijwillige voorzieningen	81
Hoofdstuk 5.	Trends	106
	§ 1. Trends bij ouderen	106
	§ 2. Trends in beleid	109
Hoofdstuk 6.	Conclusies	113
	§ 1. Conclusies over categorieën van ouderen	113
	§ 2. Conclusies over voorzieningen voor ouderen	115
	§ 3. Algemene conclusies	118
BIJLAGEN	1. Plattegrond gemeente Hoogezand-Sappemeer	120
	2. Tabellen ouderen	122
	3. Lijst van respondenten	140
	4. Geraadpleegde literatuur en documentatie	142
	5. Lijst van gebruikte afkortingen	145

Samenvatting

Dit rapport beschrijft de uitkomsten van een onderzoek naar de situatie van thuiswonende ouderen in de gemeente Hoogezand-Sappemeer en de ondersteuning die hen wordt geboden vanuit professionele voorzieningen en organisaties voor vrijwilligers op het gebied van zorg en welzijn. Aanleiding voor het onderzoek zijn zorgen die leven bij Kwartier Zorg en Welzijn over de bezuinigingen op welzijnsdiensten voor ouderen.

De belangrijkste conclusies van het onderzoek luiden als volgt.

Conclusies

1.

In Hoogezand-Sappemeer wonen in 2012 veel ouderen in vergelijking met het Nederlandse gemiddelde (19.3% tegenover 16.2% landelijk). Het percentage ouderen in deze gemeente zal in de toekomst nog verder toenemen. In de periode 2012-2040 stijgt het percentage bewoners van 65+ naar 27.6% tegenover 25.9% landelijk en het percentage bewoners van 75+ van 8.3% naar 14.5% tegenover landelijk van 7.1% naar 14%.

2.

Een belangrijk onderdeel van de dienstverlening aan ouderen bij Kwartier Zorg en Welzijn is het ouderenadvies. Dat vindt plaats door drie professionals en elf vrijwilligers. Daarnaast is er vrijwillige belastinghulp, een steunpunt dat met inzet van vrijwilligers mantelzorgers tijdelijk ontlast en sociaal cultureel werk voor ouderen bestaande uit seniorentransport en ondersteuning van vrijwillige voorzieningen voor ouderen.

3.

Clënten van het ouderenadvies behoren tot de meest kwetsbare categorie van ouderen. Ze zijn hoofdzakelijk 75 jaar en ouder, en hebben een gering inkomen, lage opleiding en slechte gezondheid. Vaak is er sprake van een hulpvraag op meerdere leefgebieden. Ouderenadvies is voor hen een leidraad in de wereld van voorzieningen.

Clënten die alleen van de belastingdienst gebruik maken zijn een relatief vitale categorie van ouderen. Mantelzorgers worden grotendeels opgeslokt door de zorg die zij aan hun partner bieden. Met respijtzorg, lotgenotencontact en informatie verlicht het Steunpunt Mantelzorg hun functioneren. De seniorentransport bereikt een grote groep ouderen met een ondernemende, iets meer welgestelde en mobiele achtergrond. Hun gezondheid laat te wensen over, maar sociaal zijn ze actief. Bij de ouderen die niet bereikt worden door het aanbod van Kwartier Zorg en Welzijn is het opvallend dat zij nog goed mobiel zijn, actief in clubverband en een goed sociaal netwerk hebben. Vaak maken zij gebruik van aanbod dichtbij,

4.

De vrees bestaat dat door de voorgenomen bezuinigingen op het ouderenwerk de categorie van kwetsbare ouderen uit beeld raakt en in een verder isolement terecht komt. De vrijwillige ouderenadviseur is een belangrijke schakel in het thuiscontact met deze doelgroep. Professionele begeleiding daarbij is geboden.

5.

Zorginstellingen richten zich steeds meer op zelfstandige wonende ouderen uit de buurt via het sociaal culturele activiteiten en diensten als thuiszorg en maaltijdservice. Een aanbod dicht bij huis spreekt ouderen aan.

6.

Ouderen vinden het moeilijk om voorzieningen als loket WWZ (Wonen Welzijn en Zorg) en de Kredietbank zelfstandig aan te spreken. De vraag rijst of deze instellingen hun beleid niet meer moeten gaan aanpassen op de doelgroep ouderen.

7.

Vertegenwoordigers van vrijwilligersorganisaties, zoals ouderenbonden, Humanitas en bewonerscommissies, erkennen allen het belang van het ouderenwerk. Zij geven aan mee te willen denken over het bundelen van de krachten. De inzet van beleid is steeds meer gericht op de inbreng van vrijwilligers bij het tot stand brengen van een sociaal cultureel aanbod. Inzet van vrijwilliger is echter een heikel punt om meerdere redenen. Het is steeds moeilijker om ze te vinden en zij willen goed worden begeleid. Qua verantwoordelijkheid, continuïteit en professionele kwaliteit kunnen zij niet het niveau van professionals realiseren.

Inleiding

Dit rapport beschrijft de uitkomsten van een onderzoek naar de situatie van thuiswonende ouderen in de gemeente Hoogezand-Sappemeer en de ondersteuning en dienstverlening die hen wordt geboden vanuit professionele voorzieningen en vrijwilligersorganisaties. Verder zijn aanbevelingen opgesteld voor de verbetering van zorg en welzijn voor deze ouderen in de nabije toekomst.

Het onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Kwartier Zorg en Welzijn in Hoogezand-Sappemeer door het onderzoeksbureau Noorda en Co in de maanden oktober tot en met december 2012.

Aanleiding

De aanleiding voor Kwartier Zorg en Welzijn om een onderzoek in te stellen naar de staat van zorg en welzijn voor ouderen in Hoogezand-Sappemeer is gelegen in bezorgdheid over het voornemen van de gemeente verder te bezuinigen op het budget voor ouderenadviesing. In concreto gaat het om enkele professionele ouderenadviseurs die samen met een groot aantal vrijwillige ouderenadviseurs via thuisbezoek aandacht schenken aan ouderen en een actieve brugfunctie vervullen tussen deze ouderen, vrijwilligers en zorgvoorzieningen. Ouderadvieswerk is een relatief goedkope, laagdrempelige voorziening die ouderen ondersteunt in hun zelfstandig wonen, waardoor duurdere residentiële zorg voorlopig niet nodig is. Ouderadviesing is één van de grootste welzijnsdiensten voor ouderen die Kwartier Zorg en Welzijn uitvoert, en daarop bezuinigen zonder dat duidelijk is welke consequenties dit zal hebben voor met name de categorie van kwetsbare ouderen is onverantwoord. Dit klemmt des te meer omdat het aandeel van ouderen vanaf 65 jaar tot een steeds hogere leeftijd de komende decennia sterk zal stijgen, ook in Hoogezand-Sappemeer. Deze demografisch trend heeft verregaande consequenties voor de inrichting van de samenleving. Behalve langer doorwerken en maatschappelijk actief zijn, zal er ook een en ander moeten veranderen in de zorg en het welzijn voor ouderen. Er komen niet alleen meer vitale ouderen, maar ook meer ouderen die een groter deel van hun leven in een kwetsbare gezondheid en sociale situatie verkeren.

Met dit onderzoek wil Kwartier Zorg en Welzijn vanuit haar eigen verantwoordelijkheid een constructieve bijdrage leveren aan het publieke debat over hoe zorg en welzijn voor ouderen de komende jaren op een goede manier gestalte kan krijgen.

Vraagstelling

De hoofdvraag van het onderzoek luidt als volgt:

Hoe kan de vraag van met name kwetsbare ouderen in Hoogezand-Sappemeer het beste worden behartigd binnen de zich wijzigende infrastructuur van zorg en welzijn voor ouderen?

Deelvragen zijn:

1) Wat is de aard, omvang en typologie van de bereikte doelgroep van het ouderenwerk van Kwartier Zorg & Welzijn in Hoogezand-Sappemeer in 2012?

En hoe ziet de potentiële doelgroep van ouderenwerk er uit in 2012 en in de toekomst?

Belangrijk aspecten hierbij zijn aantallen, leeftijdsgroepen, sekse, sociaaleconomische achtergronden (opleidingsniveau, beroepssituatie, inkomenscategorie), type huishouden, huisvestingssituatie en woonbuurt, sociaal-culturele situatie (etniciteit, levensbeschouwing, leefstijl, sociale contacten en participatiegraad m.b.t. informele en formele organisaties), gezondheidssituatie (beperkingen, ziekte) en gebruiken van professionele zorgvoorzieningen voor ouderen.

2) Om welke redenen maken ouderen gebruik van het ouderenwerk?

Bij deze vraag wordt onderscheid gemaakt naar typen behoeften, vragen en wensen.

3) Hoe ziet het aanbod van het ouderenwerk van Kwartier Zorg en Welzijn en andere aanbieders van zorg en welzijn voor ouderen eruit?

Aandachtspunten zijn visie en doel, methodiek, activiteiten, inzet van personeel en vrijwilligers, samenwerking met partners en andere randvoorwaarden.

4) Hoe is de situatie van de doelgroep en het aanbod van ouderenwerk in Hoogezand-Sappemeer te vergelijken met die in andere, soortgelijke gemeenten?

5) Welke knelpunten en uitdagingen zijn te constateren met betrekking tot het ouderenwerk zoals het nu verloopt, en hoe zouden deze kunnen worden opgelost?

6) Welke effecten sorteert het ouderenwerk bij de doelgroep, bij andere voorzieningen (professioneel en vrijwillig) en voor de maatschappij in het algemeen?

7) Welke sociale, financiële en andere consequenties hebben de voorgenomen bezuinigingen op het ouderenwerk en wat zijn daarvoor redelijke alternatieven?

Opzet en werkwijze

Behalve analyse van statistische cijfers en relevante documentatie is vooral informatie verzameld via interviews met ouderen. Hierbij is gebruik gemaakt van een semigestructureerde vragenlijst. In totaal gaat het om 50 dieptegesprekken. Daarnaast zijn 50 vraaggesprekken gevoerd met professionele en vrijwillige medewerkers van voorzieningen en organisaties voor ouderen. We verwijzen voor nadere informatie hierover naar de bijlagen.

Op basis van deze bevindingen is het rapport geschreven dat voor u ligt.

Inhoud

Het rapport bestaat uit zeven hoofdstukken. Hoofdstuk 1 bevat statistische informatie over ouderen in Hoogezand-Sappemeer. Hoofdstuk 2 laat ouderen zelf aan het woord over hun levensomstandigheden. Hoofdstuk 3 en 4 bieden inzicht in het aanbod van talloze voorzieningen voor ouderen, variërend van een verzorgingstehuis en ouderenwerk tot allerlei vormen van vrijwilligerswerk. Hoofdstuk 5 schetst de trends in de leefsituatie van ouderen en in het beleid van de overheid op het gebied van zorg en welzijn. De conclusies die hieruit kunnen worden getrokken staan op een rijtje in hoofdstuk 6. In hoofdstuk 7 komen ten slotte de aanbevelingen aan de orde voor de verbetering van zorg en welzijn voor ouderen in Hoogezand-Sappemeer. Daarnaast zijn er een samenvatting en vijf bijlagen.

Bedankt

Wij bedanken de vele ondervraagde ouderen, professionals en vrijwilligers voor hun bereidheid om inzage te geven in hun leven en hun werk. Daarnaast zijn we de begeleidingsgroep erkentelijk voor hun commentaar op de concepttekst en hun advies over hoe het eindrapport op een goede manier benut kan worden voor een publieke discussie over zorg en welzijn voor ouderen in Hoogezand-Sappemeer die dat echt nodig hebben.

December, 2012

Amsterdam/Hoogezand-Sappemeer

Jaap Noorda

Manon Danker

Henny Reubsaet

Noorda en Co

Hoofdstuk 1. Ouderen in cijfers

Inleiding

In dit hoofdstuk is de ouderenpopulatie van Hoogezand-Sappemeer cijfermatig in beeld gebracht. We beginnen met een schets van de ontstaansgeschiedenis van de gemeente (§ 1), gevolgd door algemene demografische gegevens, die waar mogelijk uitgesplitst naar wijken en buurten (§ 2). Daarna gaan we verder met andere cijfers die een indicatie geven van de risicograad van de ouderenpopulatie (§3). Waar mogelijk is een vergelijking gemaakt met landelijke cijfers.

§ 1. Historie

Hoewel er in vroeger tijden al sprake was van bewoning in het woeste veenlandschap van Gorecht, zoals het gebied van Hoogezand-Sappemeer toen heette, ontstonden deze beide dorpen pas echt in de 17e eeuw met de ontginning van de veengronden. Door de opkomst van landbouw, turfhandel en scheepswerven aan het Winschoterdiep in de 18e en met name de 19e eeuw groeide vooral Hoogezand uit tot een grote kern met veel industriële werkgelegenheid. Dat werd nog versterkt door vestiging van landbouwverwerkende strokarton- en aardappelmeelfabrieken. In 1949 zijn de zelfstandige gemeenten Hoogezand en Sappemeer, die door uitbreiding van woon- en industriegebieden naar elkaar toe waren gegroeid, gefuseerd tot de gemeente Hoogezand-Sappemeer.

De planning is dat de komende jaren tot 2020 in deze gemeente nog ruim 5.000 nieuwe woningen worden gebouwd om te voldoen aan de woonbehoefte in de regio. Dit betekent een forse doorgroei naar een plaats met zo'n 45.000 inwoners.¹

§ 2. Demografie

Aandeel 65+

In 2012 telt de gemeente Hoogezand-Sappemeer 34.778 inwoners, waarvan 6.699 ouderen van 65 jaar en ouder. Dit is 19.3% van de totale bevolking, wat een redelijk verschil betreft met het landelijke percentage (16.2%) en het provinciale percentage (16.2%). Ook het percentage inwoners van 75 jaar en ouder ligt met 8.3% boven het provinciaal en landelijk gemiddelde (resp. 7.4% en 7.1%).

¹ Buursma, A en M. van der Ploeg, *Groningen. Stad en Ommeland*, Profiel Uitgeverij, Bedum, 2008; Stichting 400 jaar Veenkoloniën, *375 jaar Hoogezand-Sappemeer*, Profiel Uitgeverij, Bedum, 2003.

Tabel 1. Bevolking vergrijsd in 2012 in Hoogezand-Sappemeer, provincie Groningen en Nederland (abs. en %). Bron: CBS Statline

	Hoogezand-Sappemeer		Groningen	Nederland
	Abs.	%	%	%
65 +	6.699	19.3%	16.6%	16.2%
75+	2.894	8.3%	7.4%	7.1%
Totale bevolking	34.778	100%	100%	100%

Uit tabel 2 is af te lezen dat de wijk Foxham en Hoogezand-Noord het grootste aandeel inwoners van 65 jaar en ouder heeft (23%). Binnen deze wijk vallen vooral de Beukemabuurt (45%) en de buurt Martenshoek (33%), op met hoge percentages 65+. Voor de overige buurten in deze wijk gaat het om de volgende percentages: Noorderpark (23%), Westerpark (20%), Oosterpark (16%), Industriegebied Martenshoek (10%) en Stadshart-Noord (16%). Op de tweede en derde plaats staan achtereenvolgens de wijken Kalkwijk met 21% en Hoogezand-Zuid met 19%.

Tabel 2. Aantal inwoners onder en boven de leeftijd van 65 jaar naar wijk in de gemeente Hoogezand-Sappemeer per 1-1-2011. Bron: CBS Statline

Wijk	Aantal inwoners	65-	65+
Wijk 01 Foxham en Hoogezand-Noord	6.740	77%	23%
Wijk 02 Hoogezand-Zuid	12.230	81%	19%
Wijk 03 Kalkwijk	3.080	79%	21%
Wijk 05 Kiel-Windeweer	910	90%	10%
Wijk 06 Kropswolde	1.705	85%	15%
Wijk 07 Foxhol	1.030	89%	11%
Wijk 08 Westerbroek	850	87%	13%
Wijk 11 Sappemeer	8.245	85%	15%
Totaal Hoogezand-Sappemeer	34.815	82%	18%

Bevolkingsprognose 65+

Het aandeel inwoners vanaf 65 jaar op de totale bevolking in Hoogezand-Sappemeer zal volgens de prognose over de periode 2000-2040 een sterke stijging doormaken, van 20.3% naar 27.6%. Ook het percentage inwoners van 75 jaar en ouder zal van 2000-2040 volgens de prognoses stijgen van 9.7% naar 14.5% (zie tabel 3).

Het gaat om een ongeveer even sterke stijging als de landelijke prognose zoals te zien in tabel 4, maar de percentages in Hoogezand-Sappemeer liggen gemiddeld hoger dan de landelijke percentages.

Tabel 3. Prognose bevolking 65+ en 75+ in Hoogezand-Sappemeer Over periode 200-2040 (abs. en %). Bron: CBS Statline

	65 +		75 +	
	aantal	%	aantal	%
2000	6.726	20.3%	3.362	9.7%
2010	8.672	25.0%	4.278	12.3%
2020	8.100	22.2%	3.500	9.6%
2030	9.700	25.5%	4.900	12.9%
2040	10.800	27.6%	5.700	14.5%

Tabel 4. Prognose bevolking 65+ en 75+ in Nederland (abs. en %) over periode 2000-2040. Bron: CBS Statline

	65 +		75 +	
	aantal	%	aantal	%
2000	2.875.894	18.1%	1.507.962	9.5%
2010	3.608.335	21.8%	1.762.379	10.6%
2020	3.400.400	19.7%	1.467.300	8.5%
2030	4.197.100	23.7%	2.066.800	11.6%
2040	4.625.100	25.9%	2.506.200	14.0%

Bevolkingscategorie niet-westers 65+

Er zijn in 2012 in totaal 211 niet-westerse allochtone ouderen boven de 65 jaar in Hoogezand-Sappemeer. Onder niet-westerse allochtone bewoners is het aandeel percentage 65+ op het totaal van deze bevolkingscategorie veel lager dan onder autochtone bewoners: 5.4% tegenover 21.4%.

In Hoogezand-Sappemeer wonen in 2012 in totaal 3.868 niet-westerse allochtonen, dit is 11.1% van het totale inwonertal. Surinamers en Turken vormen relatief de grootste niet-westerse bevolkingscategorieën. Buurten met relatief veel niet-westerse allochtone bewoners zijn Spoorstraat-Kieldiep en Gorecht-West.

Tabel 5. Bevolking Hoogezand-Sappemeer naar bevolkingscategorie en leeftijdsgroep 65+ en 75+ per 1.1.2012 (%). Bron: Bewerking data CBS Statline

Leeftijd	Totale bevolking		Autochtoon		Niet-westers allochtoon		Westers allochtoon	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
65+	6.699	19.3%	6.082	21.4%	211	5.4%	406	16.3%
75 +	2.894	8.3%	2.703	9.5%	40	1.0%	151	6.1%
65-75 jaar	3.805	11.0%	3.379	11.9%	171	4.4%	255	10.2%
Totaal	34.778	100%	28.420	100%	3.868	100%	2.490	100%

§ 3. Andere cijfers

1. Levensverwachting

Over het algemeen verschilt de levensverwachting van mannen en vrouwen naar hun opleidingsniveau.² Laagopgeleide mannen en vrouwen hebben een lagere levensverwachting dan hoogopgeleide mannen en vrouwen. Dit verschil is voor mannen 7,3 jaar en voor vrouwen 6,3 jaar (zie tabel 6).

Opvallend is dat de verschillen in levensverwachting naar opleidingsniveau de afgelopen jaren niet kleiner zijn geworden, maar in de periode 1997-2008 juist zijn toegenomen.

Tabel 6. Levensverwachting in jaren naar opleidingsniveau in Nederland voor de periode 2007-2010 (%). Bron: CBS Statline

Sekse	basisonderwijs	vmbo	havo/vwo/mbo	hbo/universiteit
Mannen	74,4 %	77,5%	79,3%	81,7%
Vrouwen	79,5 %	83,4%	84,7%	85,8%

2. Gezondheid

In het sociaal rapport van de provincie Groningen in 2010 wordt een beschrijving gegeven van de gezondheid en zorgvraag van kwetsbare en minder kwetsbare groepen in de verschillende gemeentes van de provincie.³ Dit gebeurt aan de hand van gezondheidsprofielen van ouderen (65 jaar en ouder) en landelijke prevalentiecijfers die vervolgens zijn toegepast op gemeentelijke statistieken. De gezondheidsprofielen zien er als volgt uit:

- Profiel 1: ouderen met weinig of geen beperkingen (relatief gezonde ouderen).
- Profiel 2: ouderen met mobiliteitsbeperkingen (trappen lopen, het huis verlaten en binnengaan en zich buitenshuis verplaatsen).
- Profiel 3: ouderen met mobiliteitsbeperkingen, ongewild urineverlies en beperkingen in de persoonlijke verzorging.
- Profiel 4: ouderen met veel fysieke beperkingen.
- Profiel 5: dementerende ouderen die in aanmerking komen voor 24-uurszorg en toezicht.

Profiel 4 en 5 omvatten ouderen die in aanmerking komen voor intramurale zorg, omdat dit gezien de problematiek niet anderszins te regelen is. Bij elkaar genomen gaat het om 367 ouderen (zie tabel 7).

3. Inkomenssituatie

De verhouding tussen hoge en lage inkomens ligt op landelijk niveau op ongeveer 20% hoge inkomens en 40% lage inkomens. In Hoogezand-Sappemeer zijn deze verhoudingen ongunstiger. Daar heeft 11% van de huishoudens een hoog inkomen en 50% van de huishoudens een laag inkomen.

² Nationaal Kompas Volksgezondheid, 2012.

³ Van Eijk e.a., 2011.

Tabel 7. Aantal ouderen in Hoogezand-Sappemeer naar kwetsbaar gezondheidsprofiel in 2010. Bron: CMO Groningen

Type profiel	Aantal
Profiel 2	390
Profiel 3	371
Profiel 4	206
Profiel 5	161
Totaal	1.128

Buurtten met relatief veel huishoudens met lage inkomens zijn Gorecht-Noord (80%) en Woldwijck-Midden (73%) in Hoogezand-Zuid en Stadshart-Noord (78%) in Foxham en Hoogezand-Noord (zie tabel 8).

Verondersteld kan worden dat deze gegevens ook van toepassing zijn op ouderen van 65 jaar en ouder in Hoogezand-Sappemeer. Dat houdt in dat er in deze gemeente bovengemiddeld veel ouderen zijn met een laag inkomen.

Tabel 8. Huishoudens Hoogezand-Sappemeer naar hoge en lage inkomens per buurt in 2009 (%). Bron: CBS Statline⁴

Gebied	Lage inkomens	Hoge inkomens
Foxham en Hoogezand-Noord	59%	8%
Noorderpark	67%	5%
Westerpark	48%	13%
Beukemabuurt	66%	5%
Oosterpark	16%	35%
Martenshoek	52%	12%
Industriegebied Martenshoek	31%	15%
Stadshart-Noord	78%	5%
Hoogezand-Zuid	60%	5%
Spoorstraat en Kieldiep	64%	5%
Burgemeester van Royenstraat en omgeving	54%	5%
Gorecht-Noord	80%	5%
Gorechtpark	-	-
Gorecht-West	62%	5%
Woldwijck-West	36%	12%
Woldwijck-Midden	73%	5%
Woldwijck-Oost	42%	5%
Kropswolderpolder	-	-
Gorechtpark-Oost	40%	20%
Kalkwijk	29%	19%
Stadshart-Zuid	64%	5%
Zuiderpark	32%	17%
De Dreven	15%	35%
De Vosholen-West	20%	11%
Kalkwijk-Zuid	-	-

⁴ Onder huishoudens met een laag inkomen wordt verstaan een besteedbaar inkomen onder de €25.100,- per jaar. Een hoog inkomen betreft een besteedbaar jaarinkomen van €46.500,- of meer. De landelijke cijfers voor lage en hoge inkomens in 2009 zijn 40% tegenover 20%.

Kalkwijk-Noord	-	-
Kiel-Windeweer	21%	27%
Kiel-Windeweer	21 %	25 %
Kiel-Windeweer Buiten	22%	33 %
Kropswolde	17%	50%
Recreatiegebied Meerwijk	33%	34%
Polder Kropswolde	-	-
Meerwijk	7%	65%
Polder Walfsbarge	-	-
Kropswolderbuitenpolder	-	-
Kropswolde	35%	16%
Foxhol	54%	5%
Foxhol	57%	5%
Foxholsterbosch	-	-
Westerbroek	43%	19%
Westerbroekstermolenpolder	38%	31%
Westerbroekstermadepolder	-	-
Industriegebied Winschoterdiep	-	-
Westerbroek	50%	11%
Waterhuizen	-	-
Waterhuizen	-	-
Sappemeer	43%	12%
Margrietpark	63%	6%
Sappemeer-Oost	36%	12%
Boswijk-West	50%	5%
Boswijk-Oost	20%	12%
Compagniesterpark	33%	17%
De Vosholen-Oost	14%	32%
Nieuw Woelwijk	10%	34%
Polder de Nijverheid	-	-
Sappemeer-Noord	37%	14%
TOTAAL	50%	11%

4. Uitkeringen

Tabel 9. AOW-uitkeringen in Hoogezand-Sappemeer naar leeftijd in eerste kwartaal 2012. Bron: CBS Statline

Leeftijdsgroep	Aantal AOW-uitkeringen
65-69 jaar	2.200
70-74 jaar	1.640
75-79 jaar	1.260
80-84 jaar	920
85-89 jaar	490
90-94 jaar	220
95+	40
Totaal 65+	6.750

Tabel 10. Bijstandsuitkeringen 65+ in Hoogezand-Sappemeer naar maand in 2011. Bron: CBS Statline

Periode	Aantal
januari-juni 2011	100
juli-december 2011	110

Het aantal lopende AOW-uitkeringen in Hoogezand-Sappemeer staat in het eerste kwartaal van 2012 op 6.750 (zie tabel 9). Dit ligt iets onder het totaal aantal inwoners van 65 jaar en ouder (6.699). Het aantal 65-plussers dat een bijstandsuitkering ontvangt bedraagt voor 2011 in het eerste halfjaar 100 inwoners en in het tweede halfjaar 110 inwoners (zie tabel 10).

5. Wonen

Zoals in tabel 11 is te zien, bestaat in Nederland per 2009 7.3% van de particulieren huishoudens uit ouderenwoningen. De particuliere huishoudens binnen het COROP-gebied Overig Groningen, waar Hoogezand-Sappemeer onder valt, bestaat voor 5.9% uit ouderenwoningen.⁵ Dit percentage ligt dus onder het landelijk gemiddelde.

Tabel 11. Percentage particuliere ouderenwoningen in COROP-gebied Overig Groningen en Nederland per 2009. Bron: CBS Statline

Gebied	Aantal huishoudens	Ouderenwoningen
Nederland	7.313.000	7.3%
Overig Groningen	186.000	5.9%

⁵Een COROP-gebied is een regionaal gebied binnen Nederland dat deel uitmaakt van de COROP-indeling. Deze indeling wordt gebruikt voor analytische doeleinden. De naam COROP komt van Coördinatie Commissie Regionaal Onderzoeks Programma. Er bestaan 40 COROP-gebieden in Nederland.

Hoofdstuk 2. Met ouderen in gesprek

Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een beeld van het leven van verschillende categorieën van ouderen in Hoogezand-Sappemeer die nog zelfstandig wonen. Daarvoor zijn diepte-interviews gehouden met 50 ouderen aan de hand van een semigestructureerde vragenlijst. Deze gesprekken hebben voornamelijk bij de ouderen thuis plaatsgevonden. Enkele gesprekken zijn gerealiseerd bij zorginstelling of buurthuis op de Dag van de Ouderen. Van deze 50 ondervraagde ouderen nemen 36 ouderen deel aan activiteiten van Kwartier Zorg en Welzijn en 14 niet.

Bij de beschrijving van de verzamelde informatie zijn de geïnterviewde ouderen ingedeeld in vijf categorieën:

- Cliënten ouderenadvies (§ 1)
- Cliënten belastinghulp (§ 2)
- Cliënten Steunpunt Mantelzorg (§ 3)
- Cliënten MBVO: Meer bewegen voor ouderen (§ 4)
- Ouderen niet bereikt door Kwartier Zorg en Welzijn (§ 5).

Per categorie is een samenvattende typering gemaakt van persoonlijke en sociaaleconomische achtergronden, huidige leefomstandigheden, knelpunten met betrekking tot ouderdom, gebruik en waardering van professionele en vrijwillige welzijns- en zorgvoorzieningen voor ouderen en tips op dat gebied.

Meer detailinformatie is weergegeven in overzichten die te vinden zijn in bijlage 2.

Dag van de Ouderen in De Burcht

§ 1. Cliënten ouderenadvies

Persoonlijke en sociaaleconomische achtergronden

Er zijn achttien cliënten van de professionele ouderenadviseurs geïnterviewd, waarvan veertien vrouwen en vier mannen. De jongste is 64, de oudste 88 en negen personen zijn jonger dan 75 jaar.

Zeven personen zijn getrouwd (of hertrouwd) of wonen samen, zeven vrouwen zijn weduwe, twee personen alleenstaand en twee personen gescheiden. Vier personen hebben geen kinderen, de overige personen hebben gemiddeld drie kinderen, met uitschieters naar boven van tien en zeven kinderen en een paar mensen met één kind. Op drie personen na hebben allen een lage opleiding. Vaak gaat het om een onafgemaakte lagere school (13x). Kinderen moesten soms al vroeg aan het werk, op ongeveer 9 jarige leeftijd. Meisjes hielpen al jong in het huishouden en gingen vroeg trouwen. Soms werkten ze ook als landarbeider of in de trekvaart. Eén vrouw heeft de huishoudschool gedaan en één man de ambachtschool. Van de personen met een (iets) hogere opleiding hebben twee een middelbaar diploma en heeft één het gymnasium gedaan.

De beroepsgroepen waar de mensen in werkzaam waren, zijn als volgt: twee in de huishouding, drie in de confectie, twee in de horeca, drie in de middenstand, twee mannen waren timmerman. Verder werkten personen in de verzorging, kinderopvang, als losarbeider, wijkbeheerder, in een kwekerij en bij de marine.

Huidige leefomstandigheden

Inkomen: De inkomens van de respondenten liggen laag. Eén persoon heeft een redelijk pensioen, één persoon heeft een WAO maar haar man heeft een redelijk pensioen, zeven personen hebben AOW met een klein pensioen, negen personen hebben alleen AOW, drie van hen hebben financiële problemen, één van hen zit in de schuldsanering en iemand heeft een onvolledige AOW en hierdoor financiële problemen. Financiële problemen leiden vaak mede tot vereenzaming. Een mevrouw heeft een dochter die ook in de schuldsanering zit, voor hen beide is het vanwege vervoerskosten financieel niet mogelijk om elkaar vaak te zien.

De financiële problemen van ouderen uiten zich soms schrijnend. Zo loopt een mevrouw met een te groot gebit en een defect gehoorapparaat omdat ze de kosten voor nieuwe hulpmiddelen niet kan betalen. Een andere vrouw loopt in veel te grote kleding; ze is afgevallen van maat 52 naar 44, maar heeft geen geld om nieuwe kleren te kopen. Meerdere mensen geven aan geen geld te hebben voor kleding of nieuwe prothesen. Soms lijkt het alsof zij ondanks contact met het ouderenadvies toch onvoldoende aangeven wat hun problemen zijn. Ouderenadviseurs geven ook aan dat het soms veel tijd kost om de onderste steen boven te krijgen en de behoeften van een cliënt goed in beeld te krijgen.

Huisvesting: Elf personen wonen in een seniorenflat, twee personen wonen vlakbij een seniorenflat. Drie personen hebben een koopwoning. Mensen wonen wel graag in een seniorenflat, maar soms zijn de lasten hoog, het tikt allemaal flink aan, de huur, thuiszorg, alarmering en servicekosten.

Afkomst en levensovertuiging: Vier personen komen uit Hoogezand-Sappemeer of het naastgelegen dorp Kiel Windeweer. Op vijf na komen alle respondenten uit het

Noorden van het land, drie van hen komen uit Suriname. Het betreft mensen van de Javaans Surinaamse gemeenschap.

Negen mensen geven aan geen geloof te praktiseren en negen mensen zijn wel gelovig: protestant (5), katholiek (2) en moslim (2).

Gezondheid: De gezondheid van de cliënten van het ouderenadvies is zeer slecht. Het gaat om meerdere aandoeningen van ernstige aard en intensief medicijngebruik. Vier van hen zijn aan huis gekluisterd vanwege hun ziekte. Slechts één persoon noemt zich gezond. En slechts één persoon heeft lichte lichamelijke klachten.

Sociale contacten: De sociale contacten van deze categorie van ouderen zijn wisselend. Zes mensen hebben goede sociale contacten. Bij acht mensen is dat matig. Zij zien hun kinderen niet vaak of hebben slechts één persoon waar zij op terug kunnen vallen. Enkelen geven aan hun kinderen niet lastig te willen vallen en stellen zich terughoudend op. Vier personen hebben vrijwel geen contacten. Er is geen contact met de kinderen, of de enige persoon die er voor hen was is er niet meer.

Enkele citaten van ouderen:

"Ze willen mij op een groepsding hebben, omdat ik zoveel alleen ben, maar dat wil ik niet, dat is niks voor mij. Ze hebben gevraagd of ik niet eens een dagje mee uit wil, met iemand die me dan met de auto komt halen en brengt naar waar ze zelf heen wil, maar dan word ik alleen maar verdrietig omdat mijn man daar dan ook bij was vroeger. En ik ben niet zo'n prater. Ja, nu vertel ik wel veel, maar met een vreemde man ga ik echt niet praten over mijn leven. "

"Je kunt je verhaal niet meer kwijt, mist de praterij in huis, zet dan de tv maar aan zodat je toch nog iemand hoort. Bijvoorbeeld laatst na het feest op de dag van de ouderen, er is niemand om er thuis mee over te praten. "

"Ouderen hebben voorzieningen nodig die dichtbij zijn, ze kunnen moeilijk met het openbaar vervoer alleen."

Vrijtijdsbesteding: De vrijtijdsbesteding van deze categorie ouderen is wisselend. Mensen die in een seniorenflat wonen zijn eerder geneigd om mee te doen aan het activiteiten aanbod dat in de flat wordt aangeboden. Op één na doen alle ondervraagde ouderen die zo wonen daar aan mee. Het gaat om activiteiten als kaarten, soos, ontmoeting in de gezamenlijke ruimte aan de leestafel, handwerken, bingo, biljarten. Een aantal mensen is meer op zichzelf gericht. Soms omdat zij aan huis zijn gebonden vanwege hun gezondheid (4), maar ook uit bewuste keuze. Op één uitzondering na (lid van de ANBO) is niemand lid van een vereniging. Voorzieningen en organisaties als De Zonnebloem, De Burcht en De Kern worden een enkele keer genoemd als een vrijetijdsvoorziening waar iemand gebruikt van maakt. Voor sommige mensen is een uitstapje met ZINN of De Zonnebloem toch te duur. Eén persoon geeft aan geen geld te hebben om nog aan de MBVO mee te doen. Iemand roemt het "uitstapje naar vroeger" van Kwartier Zorg en Welzijn een schitterende dag om nooit te vergeten.

Met betrekking tot vrijwilligerswerk geven negen mensen aan dat te hebben gedaan en ook zo goed en kwaad als het gaat dat nog steeds te doen door bijvoorbeeld een oogje in het zeil te houden op de burens. Twee mensen zijn actieve vrijwilliger in Langkoeas. Eén cliënt vindt dat verplicht vrijwilligerswerk geen oplossing is, terwijl een ander van mening is dat je rond de 70 toch wel te oud wordt voor vrijwilligerswerk.

Mobiliteit: De mobiliteit van vier ondervraagde cliënten van de ouderenadviseur is slecht. Dat levert moeilijkheden op bij het halen van de boodschappen. In één geval doet de buurman dat, een ander heeft een kennis en weer een ander vraagt de huishoudelijke hulp af en toe iets mee te nemen.

Vier personen zijn nog goed mobiel, waarvan één dankzij haar man. De overige elf personen kunnen nog de eigen boodschappen nog net doen, maar niet veel meer dan dat. Vier van hen gebruiken een scooter. Twee personen doen boodschappen met de fiets, één persoon gaat met een vrijwilliger van Humanitas boodschappen doen en weer een ander met een dochter.

Als probleem wordt naar voren gebracht dat de vergoeding van de deeltaxi is teruggebracht van 45 km naar 22 km. Dat reikt net tot het ziekenhuis in Groningen. Daarna kost het 1.80 euro per km meer.

Knelpunten ouderdom

Problemen die genoemd worden rond ouder worden zijn:

- angst om elkaar te verliezen en het wegvallen van dierbaren
- het achteruitgaan van de mobiliteit
- de toegankelijkheid van regelingen als verhuiskostenvergoeding en kwijtscheldingen. Ouderen horen vaak via anderen waar ze recht op hebben, iemand heeft een teruggave gekregen waar zij waarschijnlijk ook recht op hebben, maar het valt niet mee om de wegen te vinden.
- afhankelijkheid en de kinderen niet lastig te willen vallen.

Als suggesties voor oplossingen voor deze problemen worden genoemd:

- actief vragen om hulp of hulpmiddelen
- contact maken met de burens
- elkaar zoveel mogelijk helpen.

Gebruik van zorg- en welzijnsvoorzieningen voor ouderen

Veel van de ondervraagde ouderen maken gebruik van de volgende voorzieningen:

- ouderenadvieswerk Kwartier Zorg en Welzijn (18x).
- huishoudelijke hulp (12x). Ook belangrijk voor sociaal contact.
- thuiszorg (8x). Ook belangrijk voor sociaal contact.
- deeltaxi (9x). Nadelen zijn wel de lange reisduur en de onvoorspelbare op- en afhaaltijden. Zowel de taxivoorziening van de van de gemeente als de particuliere taxiservice worden genoemd Valys. De particuliere service is duur.

Een aantal voorzieningen worden door een paar mensen gebruikt:

- Tafeltje dekje (2x)
- fysiotherapie aan huis (3x)

- uitjes van De Zonnebloem en met de Zin-bus (5x)
- de kerk (2x)
- schuldsanering (1x)
- Team 290 (1x)
- uitstapje naar vroeger van Kwartier (2x)
- persoonsalarmering (2x)
- Humanitas vrijwilliger (2x)
- De Burcht dagopvang (1x)
- St Jozef dagopvang (1x) en de ANBO (1x).

Enkele citaten van ouderen:

"De dagvoorziening van De Burcht is heel leuk, je wordt 's ochtends opgehaald met de bus. Er zitten ongeveer 8 mensen op, we kletsen, doen oefeningen, eten en slapen, er zijn slaapstoelen en een bed. Ik ben ook al 3 x op vakantie geweest met De Burcht, een midweek in Nederland. Dat wordt betaald uit de verkoop van de herfst en kerstmarkt, zo blijft het betaalbaar."

"Aan het loket van het gemeentehuis, moet je van alles meenemen, ook een brief van de huisarts, maar ze konden er niet mee uit de voeten dat is dokterstaal zeiden ze. Ik heb het bijna opgegeven. Je hebt het gevoel dat je niet meetelt"

"Het WMO loket moet actiever zijn. Ze zelf papieren gaan vragen bij het ziekenhuis en contact met de artsen opnemen. Nu moeten de ouderen overal zelf voor zorgen, maar daar hebben we vaak de energie niet voor, of het vervoer."

"Vroeger kreeg ik meer huishoudelijke hulp dan nu, toen was het zes uur. Maar twee dames van de gemeente zijn op bezoek geweest en ze vonden het te schoon hier. Nu krijg ik nog maar 4 uur en 15 minuten en geen douchehulp meer. Ik heb me al drie jaar niet meer gedoucht. Ik was me nu maar zelf waar dat nog gaat. Ik kan zelf niet douchen."

Kerstkaarten en Papier Maché, een leuke hobby voor thuis

Waardering van ouderenadvies

Gebruik: Vier geïnterviewde ouderen geven aan zelf contact op te hebben genomen met het ouderenadvies. Ze waren op de hoogte via de lokale krant, huisarts, buurvrouw of dochter. Drie personen gaan naar het spreekuur van ouderenadvies in De Reensche Compagnie (2) of wijkcentrum het Spinneweb. Het ouderenadvies helpt bij uiteenlopende hulpvragen en is voor hen vaak op meerdere fronten actief.

Meestal is sprake van meervoudige problematiek bestaande uit armoede, ziekte en eenzaamheid samen. Vaak gaat het om een combinatie van twee van deze problemen.

Veel vragen hebben betrekking op het invullen van formulieren voor ondersteuning (12x) of lastenverlichting (6x).

Op het gebied van ondersteuning valt te denken aan overlijden (2x), aanvraag thuiszorg (2x), aanvraag aanvulling onvolledige AOW (3x), psychische hulp (2x), huishoudelijke hulp (2x), schuldsanering, aanvraag vrijwilliger Humanitas of een ziekenhuisopname.

De lastenverlichting betreft vooral zorgtoeslag, teruggave ziektekosten, huursubsidie en kwijtschelding gemeentebelastingen. Verder worden genoemd: hulp bij verhuizing (3x) door middel van ondersteuning door TRIO en de aanvraag van een verhuiskostenvergoeding, en hulp bij aanvraag van hulpmiddelen via het WWZ loket (5x) zoals een scootmobiel, rolstoel, invalide parkeerkaart, aanpassingen in een woning of taxipas. Vooral de aanvraag van hulpmiddelen bij het WWZ loket vereist een lange adem. Sommige mensen geven aan er wel een jaar of langer mee bezig te zijn. Eén respondent zegt dat ze door een diep dal heeft moeten gaan om een taxipas te krijgen zodat ze haar man kan begeleiden naar het ziekenhuis.

Sommige respondenten zeggen al iets te merken van de bezuinigingen op het ouderenadvies en spreken hun zorg uit rond het mogelijk verdwijnen.

Ouderen over de bezuinigingen op ouderenadvies:

“De ouderenadviseur heeft minder tijd.”

“Als het ouderenadviespunt dicht zal gaan, zullen oudere mensen te veel blijven betalen voor alles, en dat zou niet goed zijn. De gemeente geeft het geld liever uit aan een nieuw gemeentehuis, het is schandalig dat ouderen nu zo moeten vechten voor dingen. Ja, ze zijn gul geweest met scootmobiel, maar dan zie je in de winkels dat mensen die eigenlijk niet nodig hebben, want als de scootmobiel niet in de winkel past, gaan ze gewoon rondlopen.”

“Geen ouderenadvies, dan is het moeilijk, dat vind ik niet leuk, hoe moet dat dan voor mensen die niets begrijpen? Ik kan niet op mijn kinderen rekenen, ik belast mijn kinderen niet, ze werken allemaal.”

Waardering: Het werk van het ouderenadvieswerk wordt zeer gewaardeerd. Enkele reacties van cliënten illustreren dat.

Ouderen over waardering ouderenadvies:

"Ze doen ontzettend goed werk en motiveren je om dingen aan te pakken"

"Ze blijven kijken hoe het met je gaat"

"Ze komen aan huis en luisteren goed en geven je altijd een heel hartelijke ontvangst"

"Ze hebben goed inzicht in mensen"

"Ze helpen je om je leven op de rails te houden".

Vooral het huisbezoek wordt als fijn ervaren. Een cliënt heeft met behulp van de adviseur het contact met haar zoon weer hersteld. Eén mevrouw heeft tijdens een crisisperiode in haar leven wel 2 tot 3 x per week contact gehad met de ouderenadviseur. Een andere mevrouw heeft 3 jaar hulp nodig gehad bij het op orde brengen van de huursubsidie, was jaren verkeerd berekend.

Verbeterpunten en behoeften

Suggesties voor verbetering:

- Een verbeterpunt dat genoemd wordt is dat informatie soms te laat komt.
- Soms duurt het erg lang voor duidelijk is of iets vergoed wordt door de gemeente, maar dat heeft weinig met de ouderenadviseur te maken.
- Een andere respondent geeft aan dat het ouderenadvies moeilijk bereikbaar is; ze zijn telefonisch vaak in gesprek.
- en vertegenwoordiger van de Javaanse gemeenschap zegt dat het ouderenadvies onmisbaar is, omdat veel mensen in deze gemeenschap worden ondersteund bij de aanvraag voor een aanvullend pensioen, een jaarlijks terugkerende verplichting. Deze mensen vinden zelf de weg niet naar instanties, ook omdat er soms sprake is van een taalbarrière.

Eenzame mensen hebben het aanbod gekregen om te zoeken naar een maatje, of mee te gaan met een uitstapje, maar niet iedereen staat daar voor open.

"Als je zoals ik niet gewend bent geweest om veel onder de mensen te zijn, is het heel moeilijk om een dag in het gezelschap door te brengen van mensen die je niet kent."

Behoeften: Tot slot is aan de cliënten gevraagd waar zij behoefte aan hebben.

- Zes ondervraagde ouderen uit de categorie van cliënten van de ouderenadviseur zeggen dat er genoeg voor hen zijn, vooral ook omdat de professionele ouderenadviseur voor hen de weg weet te vinden in de ingewikkelde wereld van regelingen.
- Goede informatie over rechten van burger van groot belang (4x).
- Twee respondenten benadrukken het belang van het bereiken van eenzame ouderen en een aanbod dat bij hen in de buurt is, want sommige ouderen leven angstig en teruggetrokken.
- Overige zaken die genoemd worden zijn geen bankjes weghalen (1x), het geld voor de bouw van een nieuw stadshart en gemeentehuis kan beter gebruikt worden voor voorzieningen (2x) en de afvalstort is te ver weg (1x).

“Het spreekuur en de huisbezoeken voor ouderen moeten in ieder geval blijven. Er wonen veel bejaarden in deze buurt. Een uurtje is veel te kort, bejaarden snappen niet alles. En je weet hoe het gaat met oudere mensen, dat duurt lang voor ze iets uitgelegd hebben en lang voor ze de uitleg snappen. Mensen die beslissen om hierin te bezuinigen zijn veel te jong om zich in te leven in het leven van een oudere, ze zouden verplicht moeten worden om een week in een tehuis mee te lopen om te zien wat daar allemaal speelt. Heel veel bejaarden willen persoonlijk contact hebben als ze een vraag hebben.”

§ 2. Cliënten Belastinghulp

Persoonlijke en sociaaleconomische achtergronden

Er is met 6 mensen gesproken die alleen contact hebben met Kwartier Zorg en Welzijn voor hulp bij de belastingaangifte, twee mannen en vier vrouwen. Deze mensen zijn tussen de 66 en 92 jaar. Ze hebben allen kinderen. Het opleidingsniveau ligt laag.

Huidige leefomstandigheden

Vijf personen hebben AOW met een klein pensioen en één persoon alleen AOW. Twee personen hebben een koopwoning en de overige vier wonen in een seniorenflat. Vier personen hebben een goede tot redelijk goede gezondheid. Twee personen hebben ernstige klachten met name aan het hart. Allen hebben redelijk tot goede sociale contacten, één mevrouw geeft aan op zichzelf te zijn, dat is haar aard. Allen zijn ook nog ondernemend in hun vrije tijd, de twee jongste personen (66 en 68 jaar) gaan naar de sportschool.

Knelpunten ouderdom

Twee ouderen doen de boodschappen het liefst met zoon of dochter, de overige vier zijn nog goed mobiel in hun eentje.

Gebruik van zorg- en welzijnsvoorzieningen voor ouderen

Alle cliënten uit deze categorie maken gebruik van de belastinghulp (6x). Zij ervaren dit vooral als een praktische, zakelijke hulp en niet als een sociaal gebeuren.

Twee personen maken intensief gebruik van voorzieningen. Het gaat om thuiszorg dagelijks, huishoudelijke hulp één of twee keer per week, tafeltje dekje (1 persoon 3x per week) en de deeltaxi (1 persoon). De andere vier ondervraagde ouderen uit deze categorie maken daar niet of nauwelijks gebruik van.

Twee van hen zijn lid van de ANBO.

Behoeften

Drie personen noemen mobiliteit als een belangrijke behoefte van ouderen en dat de gemeente hier aandacht aan moet blijven schenken.

§ 3. Cliënten Steunpunt Mantelzorg

Persoonlijke en sociaaleconomische achtergronden

Vier cliënten van het Steunpunt Mantelzorg zijn geïnterviewd, waarvan drie vrouwen en een man in de leeftijd van 77 tot 82 jaar. Alle respondenten zijn mantelzorger voor hun partner.

Huidige leefomstandigheden

Twee personen hebben een behoorlijk pensioen en twee personen een klein pensioen. Eén persoon woont in een seniorenflat van De Reensche compagnie, ook handig door de alarmering in de flat.

Ze zijn allen nog redelijk mobiel, op één na hebben ze een auto en anders een fiets. Ze zijn daardoor ook nog vrij zelfstandig in het doen van het huishouden en het halen van boodschappen. Ze zijn allen al aardig op leeftijd en ervaren de gevolgen van ouder worden. Het gaat moeizamer. Je moet soms om hulp vragen, maar dat valt niet altijd mee.

Drie van de mantelzorgers hebben tot op hoge leeftijd vrijwilligerswerk gedaan.

Knelpunten ouderdom

- In drie gevallen hebben zowel de mantelzorger als de partner ernstige gezondheidsproblemen. De mantelzorgers hebben deze problemen echter redelijk goed overwonnen en nemen nu de zorg van hun partner op zich. Soms doen zij dit al jaren. Degenen die mantelzorg behoeven hebben de volgende aandoeningen: COPD, niet meer goed kunnen lopen, Alzheimer en een meervoudige herseninfarct.
- Twee mantelzorgers geven aan onvoldoende sociale contacten te hebben en zich eenzaam te voelen. Ze kunnen hierdoor ook niet over hun problemen en gevoelens praten. De kinderen hebben het druk en wonen ver. De andere twee worden juist geholpen door één of meerdere kinderen.

Gebruik van zorg- en welzijnsvoorzieningen voor ouderen

- Alle mantelzorgontvangers gaan 2 tot 4x per week naar de dagopvang. Drie personen gaan naar De Burcht en één persoon naar St. Jozef. Hierdoor neemt de vrije tijd van de mantelzorgers iets toe. Eén mevrouw kan toch moeilijk weg omdat haar man verlatingsangst heeft; een andere mevrouw blijft ook liever thuis en puzzelt en tuinert. De mannelijke mantelzorger ziet nog de mogelijkheid om veel buitenshuis te doen zoals fietsen en varen, en meegaan met uitjes van de kerk.
- Thuiszorg in combinatie met dagopvang (3x). Voor twee personen is dat dagelijkse hulp bij het aan- en uittrekken van de steunkousen.
- Team 290 (2x)
- Overige voorzieningen die gebruikt worden zijn huishoudelijke hulp (1x), deeltaxi (2x), fysiotherapeut aan huis (1x) en het Zonnebloem daguitje (1x).

Waardering van steunpunt mantelzorg

- Steunpunt Mantelzorg is voor de ondervraagde cliënten van het steunpunt mantelzorg een grote ondersteuning. Het zijn vooral het luisterend oor, het lotgenotencontact en de praktische informatie die positief bijdragen aan het dagelijkse leven van de mantelzorger.
- De maandelijkse bijeenkomsten in het Alzheimercafé of De Kern, worden door twee mantelzorgers regelmatig bijgewoond.
- De goede bereikbaarheid en de kwaliteit van de persoonlijke begeleiding worden meerdere malen genoemd.
- Een mevrouw wordt momenteel geholpen om een maatje te vinden via De Zonnebloem.

Verbeterpunten en behoeften

Eén persoon geeft het belang van aangepaste woningen aan, ook in gebieden waar het gezellig is.

Creativiteit op de dagvoorziening

§ 4. Cliënten MBVO

Persoonlijke en sociaaleconomische achtergronden

In totaal is met 8 deelnemers aan het MBVO aanbod gesproken, één man en zeven vrouwen. Het aanbod is breed en niet iedereen doet hetzelfde. Er is bewegen op muziek (BOM), werelddans, ouderengym, sportief wandelen en Bowls, een soort jeu de boules. De personen zijn in de leeftijd van 67 tot 89 jaar. De helft is getrouwd, de overige helft weduwe. Allen hebben kinderen. Vrijwel iedereen heeft een middelbare opleiding genoten. Twee personen hebben alleen een lagere opleiding. Op één na hebben alle personen een AOW met een behoorlijk pensioen. Eén oudere denkt dat het wel meevalt met de armoede in Hoogezand-Sappemeer, omdat er niet veel van te zien is in haar directe omgeving. Ze zou zelf echter niet van alleen een AOW kunnen leven.

Huidige leefomstandigheden

Drie personen wonen in een seniorenflat. Activiteiten die aangeboden worden in een seniorenflat, zijn meestal niet gericht op mensen van buitenaf. Soms is dat het beleid van de coöperatie, maar een reden die ook genoemd wordt is dat men niet wil concurreren met andere activiteiten in de buurt. Een vriend of vriendin van een bewoner mag wel meekomen. Een wijkfunctie is niet altijd een speerpunt. Vaak werkt het ook zo dat bewoners van een seniorenflat niet naar activiteiten elders in de buurt gaan.

Meerdere ouderen geven aan de kinderen niet tot last te willen zijn. Zij gaan dan voor ze een aangepaste woning nodig hebben al verhuizen, vaak met pijn in het hart.

‘Wij zijn hier gaan wonen toen we 65 werden want we wilden het voor zijn dat we de kinderen tot last zouden worden en het zelf goed regelen. Het was wel even moeilijk om ons huis met tuin achter te laten, maar nu zijn we heel blij met deze frisse, ruime en lichte aangepaste flat.’

Alle respondenten doen of hebben vrijwilligerswerk gedaan, Vijf van hen doen dat nog voor het MBVO programma met taken die variëren van het innen van contributie en hen bijhouden van de presentie tot het uitstippelen van het rooster voor het regionale toernooi van Bowls. Over het algemeen zijn zij hier een half uur tot een uur per week mee bezig. Ze brengen de contributie naar Kwartier Zorg en Welzijn.

Knelpunten ouderdom

- De gezondheid van de MBVO deelnemers is van slechts één persoon goed te noemen. Vijf personen hebben ernstige gezondheidsklachten, waaronder Parkinson (2x), hartklachten, ademhalingsproblemen, twee van hen hebben kanker gehad.
- Alle respondenten hebben veel sociale contacten. Twee van hen zien de kinderen niet zo veel. Twee respondenten geven aan dat de donkere dagen moeilijk zijn en zich thuis soms eenzaam te voelen, vooral het gemis van iemand om mee te praten.

Soms spreekt iemand zich uit over hoe moeilijk het is om sommige mensen te zien vereenzamen:

“Ook al wil je ze bij activiteiten betrekken of thuis uitnodigen voor een kopje koffie, ze komen niet, ze willen niet. Sommige mensen zijn ook niet gewend om iets met anderen te doen, ze deden alles met hun man of vrouw. Maar je kunt iemand niet dwingen, je woont in de flat wel dicht bij elkaar er is dus sociale controle en als je iemand een tijd niet ziet wordt dat wel opgemerkt.”

- Alle ondervraagde ouderen uit deze categorie zijn mobiel en hebben een eigen auto. Vijf van hen gaan nog op verre reizen. Enkelen geven wel aan dat het met ouder worden wat minder en moeilijker wordt, maar het zijn geen types die bij de pakken neerzetten en iets van het leven willen maken. Dat blijkt wel uit twee voorbeelden. Vier dames doen maandelijks Rummikub. De deelnemers doen telkens elk 10 euro in de pot en aan het eind van het jaar gaan ze van dat geld een weekeindje naar Vlieland. Een andere dame vertelt hoe ze vlak na het overlijden van haar man naar hun vaste vistint is gegaan en heeft uitgekeken over het water naar de bootjes. Dat was een ode aan hem en ook aan het leven om met goede moed verder te gaan.

Gebruik van zorg- en welzijnsvoorzieningen voor ouderen

- Allen maken gebruik van MBVO
- Drie personen maken gebruik van internet
- Pc cursus van Itrain (2x)
- Andere voorzieningen die gebruikt worden zijn: de ANBO (2x), huishoudelijke hulp(2x), thuiszorg (1x) Plattelandsvrouwen (Vrouwen van Nu, 2x), TRIO (1x), Groei en Bloei (1x), de vakbond (1x), Zwembad (2x), ouderenraad (1x), ouderenoverleg (1x), ouderenbios (1x), vrienden van Voor Anker (1x), deeltaxi (1x).
- Uitzonderlijk is het aanbod in de gemeenschappelijke ruimte van de seniorenflat Bloemenstaete. Daar worden sommige activiteiten gezamenlijk worden gedaan met de bewoners van De Zijlen, een woonvorm voor mensen met een verstandelijke beperking.

“Voor sommige ouderen is het wennen om activiteiten te doen met mensen met een verstandelijke beperking. Het duurt even voor mensen aan elkaar gewend zijn, daar moet je echt in investeren. Je merkt dat mensen erg gehecht zijn aan vaste structuren, bijvoorbeeld de tafel waar je zit bij het kaarten, zelfs de stoel.”

Waardering MBVO

Alle respondenten doen aan lichaamsbeweging, maar daar houdt het niet mee op in de vrije tijd. De helft (4) doet zelfs meerdere keren per week mee aan het MBVO aanbod. Ze spelen verder spelletjes, doen mee aan gezellige activiteiten en zijn soms gangmakers in de eigen flat (2). Het zijn over het algemeen bezige bijtjes. Het meedoen aan gym, BOM, Bowls of werelddans is een lust in hun leven. De

gezelligheid is speelt een grote rol, maar je voelt je er ook goed bij, mensen komen er al jaren. Ook als het lichamelijk niet meer zo goed gaat, blijven ze trouw komen, er is weinig verzuim. Mensen kunnen ook op een stoel zitten en meedoen op het niveau dat ze aan kunnen. Mensen komen nog tot ver in de 80. De mensen doen mee bij de locatie die het meest bij hen in de buurt is. Het is ook een goede manier om sociale contacten op te bouwen, vaak is er nog even koffie na en sommige mensen zien elkaar ook naast de MBVO activiteiten. Een mevrouw die van buiten komt geeft aan dat het voor haar een uitstekende manier is om in de gemeenschap te komen. Drie respondenten geven aan dat er veel te doen is op sociaal gebied in Hoogezand-Sappemeer, mede dankzij de MBVO.

Hannie en Jannie, twee dansvriendinnen

Verbeterpunten en behoeften

- Een persoon geeft aan dat het aanbod wel een beetje ouderwets is. De ouderen van nu zijn anders dan de huidige generatie 80-ers. De 'nieuwe' ouderen zijn gewend aan computers, ze kunnen zelf hun informatie zoeken en zijn mondiger.
- Enkelen geven aan dat een verhoging van de contributie van 6.50 naar 8 euro per maand voor sommige deelnemers problematisch is.
- Als het MBVO aanbod weg valt is er geen vergelijkbaar aanbod in de wijk, een sportschool vereist een heel andere instelling. Zonder gezelligheid, monotoon

en met weinig persoonlijke aandacht. Als er geen MBVO meer zou zijn, zal een groep mensen vereenzamen, zeggen vrijwel alle respondenten.

- De mobiliteit voor ouderen is een belangrijk aandachtspunt voor twee ouderen. Winkels zijn ver weg in de gemeente, de servicebus en deeltaxi zijn nodig.
- Drie respondenten benadrukken dat het MBVO aanbod moet blijven bestaan en betaalbaar moet blijven.
- Een respondent stelt dat actieve ouderen veel steun kunnen bieden aan andere ouderen. Ze kunnen ook problemen naar buiten brengen en helpen met het vinden van oplossingen. Dit moet meer benut worden.
- Mensen die vrijwilligerswerk doen moeten zich gewaardeerd voelen en een onkostenvergoeding krijgen, en af en toe een feestelijke bijeenkomst of een attentie, aldus een respondent. De ondervraagde vrijwilligers geven aan dat het heel moeilijk is om vervanging te vinden als je wilt stoppen, niemand wil het op zich nemen.
- Iemand is ook kritisch over het *burgers in de benen* idee, en een andere persoon heeft moeite met de term ouderen:

"Te pas en te onpas wordt geroepen dat je mensen uit hun isolement moet halen, maar hoe geef je daar handen en voeten aan? Het is een moeilijk probleem."

"Ouderen zijn geen eenheidsworst. Je hebt allemaal verschillende generaties 50+, 60+, 70+ 80+ met allemaal andere behoeftes en een eigen benaderingswijze."

§ 5. Ouderen niet bereikt door Kwartier Zorg en Welzijn

Persoonlijke en sociaaleconomische achtergronden

Er zijn 14 ouderen geïnterviewd die tot nu toe niet met het aanbod van Kwartier Zorg en Welzijn in aanraking zijn gekomen. Twee van hen zijn twee mannen en twaalf vrouwen. De ouderen zijn in de leeftijd van 64 tot 90 jaar.

Twee heren en drie dames zijn getrouwd, twee dames hebben een nieuwe partner ontmoet na het overlijden van hun man en zeven dames zijn weduwe. Op één mevrouw na hebben alle geïnterviewden een kind of kinderen.

Vrijwel alle personen hadden een baan, één mevrouw is altijd huisvrouw geweest. Vier dames werkten in de huishouding, vier in de administratieve sector, één dame was telefoniste en twee waren werkzaam in de zorg. De twee heren waren resp. kastenmaker en vertegenwoordiger bij een verzekeringsmaatschappij.

Zes ouderen hebben alleen basisonderwijs. De overige ouderen hebben een lagere beroepsopleiding (3x) of hogere opleiding (5x) genoten. Negen van de ouderen hebben een laag inkomen bestaande uit een AOW met een klein pensioen. Eén van hen zit in de bijstand want hij is nog maar 64 jaar. De overige vijf ouderen hebben een goed pensioen.

Huidige leefomstandigheden

Huisvesting: De helft van de ouderen woont in een seniorenflat.

Afkomst: Twee ouderen zijn geboren en getogen in Hoogezand-Sappemeer. Een groot deel komt uit de omgeving. Eén dame komt van origine uit Java, maar voelt zich op en top Nederlands omdat ze ook zo is opgevoed. Twee respondenten waren verbonden met de scheepvaart.

Levensovertuiging en geloof: De helft van de ouderen is niet gelovig. Van de overige ouderen zijn er twee Nederlands Hervormd, twee Katholiek, één Protestants, één Baptist en één Gereformeerd.

Gezondheid: Twee ouderen zijn goed gezond, vijf redelijk gezond, de helft van de ouderen heeft ernstige gezondheidsklachten ofwel zo een ingrijpende operatie ondergaan dat het gezondheidsrisico sterk verhoogd is. De klachten zijn voornamelijk lichamelijk van aard. Twee personen hebben lichte tot matig depressieve klachten. Voornamelijk vanwege verlies en eenzaamheid.

Sociale contacten: Op twee dames na, hebben alle ouderen goede sociale contacten, vooral met familie en ook met vrienden en burens. Een mevrouw geeft aan dat ze haar dochter liever niet lastig valt, maar toch doen ze wekelijks samen de boodschappen en voor haar kwaliteit van leven maakt dat veel uit.

De twee ouderen die weinig contacten hebben zijn een mevrouw die haar handen vol heeft aan de zorg voor haar man, waardoor ze geen contacten kan onderhouden. De andere mevrouw heeft het moeilijk na het verlies van haar man en voelt zich vaak eenzaam thuis.

Vrijtijdsbesteding: Alle ouderen zijn actief in hun vrije tijd. Op twee na zijn ze allemaal actief in clubverband. Soms is dat bij activiteiten in het eigen flatgebouw of een buurtcentrum, soms bij de kerk of de sportschool. Maar het gaat allemaal om wekelijks terugkerende activiteiten die variëren van kaarten en sjoelen tot jeu de boules en bingo. Een paar ouderen gaan regelmatig naar de stacaravan en een man klust veel voor andere mensen.

Mobiliteit: Mobiliteit draagt in grote mate bij aan de actieve participatie van deze ouderen. Er is maar één oudere die niet meer alleen op straat gaat. De helft van de ouderen gaat zelfs nog op verre reizen of in Nederland op pad. Ook twee dames met een rollator laten zich een wandeling naar het winkelcentrum niet onthouden. Drie respondenten beschikken over een taxipas.

Knelpunten ouderdom

De meeste ouderen accepteren het ouder worden en zien dit als een natuurlijk onderdeel van het leven. De ouderen hebben voornamelijk een proactieve houding ten opzichte van problemen die ze ervaren, zoals in een aangepaste woning gaan wonen, een huishoudelijke hulp nemen. Een mevrouw verwoordt haar levensmotto als volgt:

“Een mens lijdt het meest van het lijden dat hij vreest. En daarom moet je je niet te veel zorgen maken en in het hier en nu leven.”

Gebruik van zorg- en welzijnsvoorzieningen voor ouderen

- Vier ouderen gebruiken geen voorzieningen
- Twee ouderen vragen incidenteel hulp bij het invullen van de belasting via de ouderenbond. Eén van hen heeft ook een uitje met De Zonnebloem gemaakt.

- Huishoudelijke hulp (6x)
- Thuiszorg (3x)
- De seniorentaxi (3x)
- Eten in een verzorgingsflat (2x)
- Fysiotherapie (1x).

Vier ouderen worden door familie geholpen met papieren en belasting. Van twee ouderen maakt de partner intensief gebruik van een zorginstelling, hetzij de dagopvang of intramuraal verblijf. Ook lotgenotencontact wordt genoemd als een belangrijke voorziening, samen ervaringen uitwisselen steekt een hart onder de riem. Buurtkerken worden ook genoemd als een fijne voorziening voor activiteiten of het nuttigen van een maaltijd.

Waardering ouderadvieswerk

De meesten weten niet goed wat het ouderenadvieswerk doet. Als ze hulp nodig hebben, vragen ze dat aan hun kinderen of andere familieleden.

Eén oudere heeft goede dingen gehoord over het Steunpunt Mantelzorg van Kwartier Zorg en Welzijn. Het helpt om mensen weerbaarder te maken.

Verbeterpunten en behoeften

- Deze categorie van ondervraagde ouderen vindt dat er veel te doen is voor ouderen.
- Wel geven meerdere mensen het belang aan van een aanbod dichtbij huis en ook dat hun leven er anders uit zou zien als ze niet mobiel waren.
- Andere aandachtspunten die genoemd worden zijn afvalcontainers staan soms ver weg voor ouderen en de telefonische bereikbaarheid van instanties moet blijven bestaan.
- De respondenten uit de categorie van ouderen die niet worden bereikt door het aanbod van Kwartier Zorg en Welzijn zijn over het algemeen een voorstander van vrijwilligerswerk door ouderen, ook al geven sommigen aan daar geen tijd voor te hebben vanwege mantelzorg. Vrijwilligerswerk is een goede manier om sociale contacten op te bouwen. Sommige mensen willen juist geen verplichtingen aangaan op oudere leeftijd en vrij zijn. Iemand geeft aan dat vooral dames erg gericht kunnen zijn op hun man en familie, waardoor ze geen vrijwilligerswerk willen doen.

Hoofdstuk 3. Aanbod Kwartier Zorg en Welzijn

Inleiding

Dit hoofdstuk biedt inzicht in het aanbod van professionele en vrijwillige welzijnsdiensten voor ouderen van Kwartier Zorg en Welzijn in Hoogezand-Sappemeer. De informatie is gebaseerd op uitkomsten van gesprekken met 20 professionals en vrijwilligers en analyse van relevante documenten.

Het hoofdstuk begint met typering van de algemene visie van Kwartier Zorg en Welzijn (§ 1). Daarna wordt ingegaan op de verschillende diensten voor ouderen die worden georganiseerd door professionals vanuit Kwartier Zorg en Welzijn (§ 2). Vervolgens komen de diensten van vrijwilligers die werken vanuit deze instelling aan de beurt (§ 3).

Behalve doel en visie van waaruit wordt gewerkt en het aanbod en de middelen waarover men beschikt, wordt vooral inzage geboden in het bereik en de achtergronden van de doelgroep, de plus- en minpunten die opvallen, de samenwerking met andere partijen en suggesties voor verbetering.

§ 1. Algemene visie

Voordat de diensten van Kwartier Zorg en Welzijn in beeld komen, wordt eerst een meer algemene visie weergegeven van deze organisatie op de stand van zaken in het welzijnswerk in het geheel en de ontwikkelingen ten aanzien van zorg en welzijn voor ouderen.

Visie en strategie

In de nota 'Visie en strategie Kwartier Zorg en Welzijn 2012-2015' is verwoord dat deze organisatie er op uit is om de zelfredzaamheid van de inwoners te vergroten en hun sociaal isolement voorkomen. Hiervoor is het nodig om te investeren in de samenredzaamheid en sociale samenhang van de bevolking. Kwartier Zorg en Welzijn doet dit door problemen én kansen te signaleren, nieuwe acties te initiëren en te coördineren en daar waar nodig concrete hulp, zorg en ondersteuning aan te bieden. Wezenlijk daarin is het verbinden van mensen met elkaar en met hun directe sociale omgeving om vanuit die gemeenschap zelf in staat te zijn de meest kwetsbare mensen op te vangen. Kwartier Zorg en Welzijn is daarin de vanzelfsprekende partner in de wijk voor individuele inwoners, bewonersgroepen en professionele organisaties. Kwartier is zichtbaar, herkenbaar en benaderbaar voor iedereen onder het motto: 'Altijd in de buurt'.

Het rijk delegeert steeds meer taken op het gebied van werk, maatschappelijke ondersteuning en jeugdzorg naar de gemeente. De gemeente Hoogezand-Sappemeer heeft op deze ontwikkelingen gereageerd met een visienota 'Burgers in de benen'. De gemeente wil stimuleren dat burgers meer eigen verantwoordelijkheid nemen voor het meedoen aan de samenleving. Eveneens wil ze bevorderen dat burgers in de benen komen voor andere burgers. Burgers kunnen niet alles meer van de overheid

verwachten. Dit beleid wordt ingegeven door het idee dat meedoen zorgt voor individueel welzijn en collectieve welvaart en door economische motieven zoals de vergrijzing en een toenemende zorgvraag, waardoor de kosten voor de zorg en voorzieningen niet meer op te brengen zijn.

Tegen deze achtergrond is de gemeente van plan te korten op de subsidie aan Kwartier Zorg en Welzijn in de periode 2011- 2014 met een bedrag van € 350.000,-. Dit zal vooral gebeuren over de onderdelen ouderenwerk, sociaal-cultureel werk, opbouwwerk en algemeen maatschappelijk werk. Hoe deze bezuinigingen worden verdeeld over deze werksoorten is een zaak van nader overleg, maar dat het ouderenwerk het met minder middelen zal moeten doen is helder. Dit zal leiden tot inkrimping van het personeel en scherpe keuzes met betrekking tot herverdeling van taken en functies.

In 2013-2014 zal in samenwerking met de gemeente duidelijkheid moeten komen over vragen als welke productgroepen nog blijven bestaan en welke productgroepen zullen gaan vallen onder de te ontwikkelen sociale teams, het CJG en de backoffice van een expertisecentrum.⁶

In het licht van deze bezuinigingsdoelstellingen en ontwikkelingen op het gebied van WMO en AWBZ stelt Kwartier Zorg en Welzijn zich zelf ten doel een heldere visie te ontwikkelen over de koers en de activiteiten van het ouderenwerk.

Daarbij wordt uitgegaan van de uitgangspunten zoals die in de gemeentelijke visienota 'Burgers in de benen' zijn geformuleerd:

- persoonlijke benadering, eropaf
- één gezin, één plan, één hulpverlener
- eigen kracht en sociaal kapitaal
- vrijwillig en verplicht, dienst en wederdienst
- ontschotten en verbinden
- duurzame verandering

Een belangrijke bijdrage van Kwartier Zorg en Welzijn aan deze uitgangspunten is de keuze zich voortdurend in te zetten voor het organiseren en begeleiden van vrijwilligerswerk in allerlei vormen en op allerlei terreinen, zoals de vrijwillige ouderenadviseurs, het steunpunt vrijwilligerswerk, sociale activering en wijk- en buurtwerk. Dat is ook noodzakelijk omdat professioneel opbouwwerk en sociaal cultureel werk de afgelopen jaren al zijn geminimaliseerd. Daar komt bij dat professionele ouderenadvisering en het Algemeen Maatschappelijk Werk nog verder zullen gaan krimpen.

Doel en visie welzijn voor ouderen

De toenemende vergrijzing, met name ook in de noordelijke provincies van Nederland, vraagt om een maatschappelijk antwoord. Ongeacht de bezuinigingen moet er aandacht blijven voor ouderen. Kwartier Zorg en Welzijn kiest ervoor de professionele inzet van ouderenadvieswerk nog meer te gaan richten op de meeste kwetsbare doelgroep van ouderen boven de 75 jaar.

⁶ Inhoudelijke samenvatting halfjaarlijkse rapportages 2012 per productgroep, Kwartier Zorg en Welzijn.

Kwartier Zorg en Welzijn heeft twee bezuinigingsscenario's opgesteld die beide van invloed zijn op het ouderenadvieswerk: het eerste scenario betreft grote bezuinigingen op het ouderenwerk en het tweede scenario beperkte bezuinigingen. In het eerste scenario wordt fors gesneden in het ouderenadvieswerk en de seniorenport. De intentie is dat deze professionele diensten van Kwartier Zorg en Welzijn vervangen kunnen worden door meer vrijwillige inzet. Ook een toename in het aantal vrijwillige ouderenadviseurs is onderdeel van dit scenario. De professionele adviseur neemt dan voornamelijk een begeleidende rol op zich. De mogelijke consequenties van dit scenario zijn dat het ouderenadvieswerk onvoldoende professionele inzet heeft voor de noodzakelijke coördinatie en begeleiding van vrijwilligers die zich op allerlei manieren inspannen voor ouderen. Het risico van sociaal isolement van met name kwetsbare ouderen neemt daardoor toe. Ook zullen minder activiteiten voor hen beschikbaar zijn met het verdwijnen van de seniorenport.

De preventieve werking die van het ouderenadvies en andere welzijnsdiensten voor ouderen uitgaat waardoor ouderen langer zelfstandig thuis kunnen wonen, wordt minder. In die situatie zullen ouderen naar verwachting meer beroep gaan doen op relatief dure gespecialiseerde zorgvoorzieningen.

In het tweede scenario van beperkte bezuinigingen op het ouderenwerk wordt een deel van de taken van het ouderenadvies overgeheveld naar het maatschappelijk werk en de vrijwillige ouderenadviseurs. Verder wordt getracht meer mantelzorg in te zetten. Verruiming van de samenwerking met lokale woonzorginstellingen als St. Jozef en de Burcht biedt ook een mogelijkheid om meer hulp en zorg voor ouderen in te schakelen. Het ouderenwerk zal in deze constructie voornamelijk een coördinerende en bindende rol vervullen naar vrijwilligers.

Mogelijke consequenties van dit scenario zijn dat het ouderenadvieswerk minder is staat is om een professionele begeleidingsfunctie op zich te nemen. Dit zal vooral vrijwillige seniorenvoorlichters en mantelzorgers treffen. Ook hier bestaat de vrees van een toename van het sociaal isolement van ouderen. Het wordt minder goed mogelijk om kwetsbare ouderen te signaleren en naar verwachting zullen ouderen meer een beroep gaan doen op relatief dure gespecialiseerde voorzieningen.

Voorgesteld wordt de beschikbare professionele inzet van Kwartier Zorg en Welzijn voor kwetsbare ouderen vooral in te zetten in wijkgerichte sociale teams. Deze zijn echter nog in ontwikkeling, waarbij nog niet duidelijk hoe de generalistische agogische inzet zich verhoudt tot meer specialistische expertise. Een sociaal team moet in principe in staat zijn om een breed spectrum van diensten aan te bieden. Om in staat te zijn meer preventieve activiteiten aan te bieden is er een levendige sociale samenhang in een wijk nodig. Als Kwartier Zorg en Welzijn geen capaciteit meer heeft om de vrijwillige ouderenadviseurs te ondersteunen, zal deze essentiële taak met andere partijen moeten worden georganiseerd.

De doorsnee sociaal-culturele activiteiten kunnen worden overgelaten aan actieve bewoners op vrijwillige basis. Het op peil brengen van de sociale samenhang in een wijk vergt echter professionele inzet. Kwartier Zorg en Welzijn ziet zichzelf daarin als actieve initiator en coördinator van sociale wijknetwerken.

Behalve een sociaal wijkteam is een lichtere variant van het loket voor zorg en welzijn een tweede optie voor het regelen van professionele ondersteuning aan

ouderen. In dat loket zouden ook het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en WWZ kunnen samenwerken. Samenwerking met andere aanbieders van welzijn voor ouderen, zowel professioneel als vrijwilliger, kan daarin ook worden geregeld. De tijd van visie- en beleidsontwikkeling voor een eigentijdse benadering van de vergrijzing is voorbij. Het is nu zaak om met elkaar de dialoog aan te gaan en concreet aan de slag te gaan om voor een groeiende categorie van ouderen een humane samenleving mogelijk te maken. Onderhavig onderzoek kan hieraan bijdragen door eerst de vraagstukken rond ouderen in kaart te brengen en dan met elkaar na te gaan welke oplossingen gewenst zijn en deze vervolgens realiseren..

§ 2. Professionele diensten Kwartier Zorg en Welzijn

De professionele diensten van Kwartier Zorg en Welzijn betreffen de ouderenadvisering, het sociaal cultureel ouderenwerk en het steunpunt mantelzorg.

1. Ouderenadvies

Doelstelling en visie

De doelstelling van het ouderenadvieswerk is het bevorderen van de zelfredzaamheid van ouderen die nog zelfstandig wonen. Het professionele ouderenadvies richt zich op cliënten vanaf 65 jaar. Ouderenadviseurs zijn een vraagbaak voor ouderen, geven informatie en advies, bemiddeling, ondersteuning en begeleiding. Zij helpen op het gebied van wonen, welzijn en zorg via huisbezoeken, spreekuur en telefonisch advies.

Aanbod

Kwartier Zorg en Welzijn richt zich met het ouderenadvies op de doelgroep van boven de 65 jaar. Specifieke aandacht gaat uit naar kwetsbare ouderen vaak in de leeftijdsgroep vanaf 75 jaar. Ouderenadvies wordt uitgevoerd door drie professionele medewerkers en vrijwillige ouderadviseurs. Eens in de twee weken is er werkoverleg. De beroeps ouderadviseurs (BOA's) worden bijgestaan door een team van elf vrijwillige ouderenadviseurs (Team 75plus), die kortweg worden aangeduid als VOA (vrijwillige ouderadviseurs).

De BOA's besluiten op basis van de uitkomsten van het huisbezoek of er acties nodig zijn. Soms gaat een BOA samen op huisbezoek met een VOA. Door het inzetten van VOA's kunnen nu meer mensen thuis bereikt worden dan voorheen.

Ouderenadviseurs moeten communicatief zijn, empathisch, maar problemen niet gaan overnemen. Verder moeten ze een goed analytisch vermogen hebben zodat ze kunnen beoordelen wat er aan de hand is en waar de ondersteuningsvraag ligt. Ze moeten goed kunnen netwerken. Ouderenadviseurs zijn beslist geen hulpverlener. Een BOA biedt kortdurende hulp. Een groot deel van de vragen die door oudere worden gesteld zijn van administratieve aard, zoals post uitzoeken, uitzoeken van financiën en rekeningen die niet betaald zijn. De ouderenadviseur schakelt in die gevallen vaak de formulierendienst Paperaszo van Humanitas in.

In de praktijk kan een BOA vier tot zes ouderen per week zien. Met de meeste ouderen is in de loop der tijd twee tot drie keer contact. Bij een beperkt aantal

mensen wordt meer de vinger aan de pols gehouden. Het gaat om mensen die bijna niet meer zelfstandig kunnen wonen, maar niet naar een verzorgingshuis willen. Deze ouderen zijn de regie over hun leven aan het kwijt raken.

Vier keer per week verzorgt het ouderenadvies spreekuur in vier wijk- en buurtcentra. Het gaat om wijkcentrum De Reensche Compagnie, (Gorecht-Noord), wijkcentrum De Kern, (Noorderpark), wijkcentrum Woldwijck en wijkcentrum 't Spinneweb (Margrietpark).

Een BOA probeert vooral naar de feiten te kijken en praktische oplossingen te bieden. Soms lukt dat niet, maar luisteren naar problemen helpt ook.

Een BOA: "Als er bij een huisbezoek een stilte in gesprekken valt dan moet je die niet meteen invullen, maar ruimte laten voor wat komen wil. Soms zit je een tijdje met iemand en dan komen de tranen, vaak is er rouw, niet meer willen leven. Maar als iemand zijn of haar vertelt komt er wat lucht. Je hoort vaak 80% van de tijd hetzelfde verhaal. Bij de echte moeilijke gevallen moet je, je bijna opstellen alsof je bij een kind bent, het is moeilijk doorheen te komen, om te enthousiasmeren, je bereikt de eerste keer vaak niet veel, maar langzaam, door jezelf ook kwetsbaar op te stellen kom je toch bij de wonde."

Ouderen kunnen altijd contact opnemen met het ouderenadvies. Ouderenadviseurs kunnen ook worden ingeschakeld door organisaties, familie op afstand of burgers die zich zorgen maken om een oudere.

Het ouderenadvies wordt onder andere via wijkkranten, ouderenbeurzen en de ANBO (activiteitenboekje van de ouderenraad) bekend gemaakt bij de doelgroep. Met de collega's van maatschappelijk werk wordt goed samengewerkt. Ze volgen samen intervisie en verwijzen naar elkaar door. Samen met het Meldpunt Mantelzorg geeft een BOA een cursus over signaleren.

Middelen

Er zijn drie betaalde medewerkers met tezamen 2.25 fte. Het activiteitenbudget voor ouderenwerk bedraagt in 2012 € 14.206,-. Het ouderenadvies is gehuisvest in het hoofdkantoor van Kwartier Zorg en Welzijn. Daarnaast wordt in vier wijkcentra een spreekuur aangeboden.

Bereik en achtergronden doelgroep

Ouderenadviseurs helpen de laatste jaren vooral klanten die ouder zijn dan 75 jaar. In de gemeente wonen ongeveer 2.100 75-plussers nog zelfstandig.

Medio 2012 heeft het ouderenadvies 211 cliënten geholpen met een vraag of een probleem. Dat zijn voornamelijk eenmalige contacten en enkele contacten op spreekuur. In Woldwijck en Gorecht-Noord is het aantal bezoekers redelijk tot goed: gemiddeld twee per spreekuur, veelal vaste bezoekers. In Noorderpark en Margrietpark is het aantal bezoekers matig.

De VOA's hadden medio 2012 146 huisbezoeken afgelegd. Gemiddeld gaat het om 250 huisbezoeken per jaar. In 16 gevallen is doorverwezen naar de professionele ouderenadvisering.

Het ouderenwerk van Kwartier Zorg en Welzijn is actief in zeven aandachtswijken:

Woldwijck, Gorecht, Spoorstraat-Kieldiep, Foxhol, Boswijk, Margrietpark en Noorderpark.

Eén professionele ouderenadviseur richt zich in het bijzonder op de Javaans Surinaamse gemeenschap. Zij worden vooral bereikt binnen de Javaanse woonvorm voor ouderen, Langkoeas, met ongeveer 33 mensen. Het gaat vnl. om eerste generatie Javanen die via Suriname naar Nederland zijn gekomen in de jaren 70 en 80. Ze zijn moslim en kunnen in de woongroep ook hun eigen gebruiken volgen. Deze mensen zijn erg op zichzelf, praten nauwelijks Nederlands en durven niet alleen ergens op afgaan. De tweede generatie is wel verhollandst. Soms klagen de oudere Javanen dat ze met hun kinderen niet de band hebben die ze willen. Ze willen hun kinderen en kleinkinderen meer zien, maar de kinderen willen dat niet altijd, omdat de grootouders hun kleinkinderen te veel verwennen en niet opvoeden met discipline zoals zij dat doen. De eerste generatie houdt zich erg vast aan de eigen cultuur en als het mis gaat dan geven ze al snel de buitenwereld de schuld. De ouderenadviseur maakt duidelijk dat ze het heft ook in eigen handen kunnen nemen en bijvoorbeeld aanpassingen maken in huis of thuiszorg of belastinghulp benutten. Meerdere allochtone ouderen, waaronder de Javanen hebben een gebroken AOW, omdat ze een deel van hun werkbare leven buiten Nederland hebben gewoond. De aanvulling moeten ze ieder jaar opnieuw bij de Sociale Verzekeringsbank regelen. Zonder dat krijgen ze geen aanvullende AOW. De ouderenadviseur is vaak vertrouwenspersoon.

BOA aan het woord: "Je probeert mensen te laten vetrellen wat ze echt mankeren. Er was bijvoorbeeld een mevrouw die bestolen werd door een verzorger en daar niets over had gezegd, misschien wel uit schaamte, maar na een paar gesprekken kwam dit vermoeden toch naar boven en toen is het uitgezocht en opgelost."

Met de meerderheid van de ouderen gaat het goed. Op een bepaald moment kan er sprake zijn van een verminderde zelfredzaamheid als gevolg van allerlei omstandigheden en problemen. Vaak gaat het om zaken in wisselwerking met elkaar zoals::

- lichamelijke aandoeningen en/of psychische stoornissen
- beperkingen in het dagelijks functioneren en afname van de zelfregie in persoonlijke zorg, mobiliteit, huishoudelijk leven
- ziekte of verlies van partner, dierbaren, netwerken
- moeilijkheden bij participatie en deelname aan het maatschappelijk leven
- financiële problemen

Een deel van de ouderen aanvaard gemakkelijk hulp, maar de groep die lang autonoom wil blijven en de regie niet uit handen wil geven, zit als het ware zichzelf in de weg.

Pluspunten en minpunten

- Een sterk punt van het ouderenadvies is de laagdrempeligheid. Zo zijn er geen wachtlijsten.

Een BOA zegt: "Meestal is er iets dat ouderen angstig maakt, daar willen we snel op inspelen. Wij leggen goed uit hoe we dingen doen, zodat we zelfredzaamheid vergroten we nemen het niet op een manier uit handen zodat een oudere daar geen navolging aan kan geven, wij leggen het net zo lang uit tot iemand het snapt. Wij stellen mensen gerust. Wij zijn een vertrouwensfiguur voor mensen en de hulp is gratis. Een ander sterk punt is het grote netwerk waarin het ouderenadvies opereert, ze kent de sociale kaart goed en is als het ware een spin in het web. Wij weten goed hoe de gemeente werkt, hoe de regelgeving is, lokaal en landelijk."

- Ouderen zijn over het algemeen blij en tevreden met de hulp van de professionele ouderenadviseur en VOA. De oudere kan meestal samen met de ouderenadviseur de vraag of het probleem oplossen. Ze hebben behoefte aan een vraagbaak en iemand om op terug te kunnen vallen. Ze wensen hun eigen boontjes te doppen en familie niet tot last te zijn. Ze hebben vaak moeite om bij instanties een probleem op te lossen, en voelen zich niet serieus genomen. Ze vinden het ook fijn om thuis geholpen te worden omdat de mobiliteit vaak minder is en het veel inspanning kost ergens naar toe te gaan.
- Een groot knelpunt voor het ouderenadvies zijn de bezuinigingen. Het zal moeilijker worden om complexere vragen te behandelen en de vrijwilligers te ondersteunen. De vrees bestaat dat er meer sociaal isolement en uitsluiting van ouderen zal zijn.
- Er bestaat het gevoel dat het ouderenwerk niet op waarde wordt geschat. Voorheen gingen ouderenadviseurs indien gewenst één keer per maand op bezoek bij kwetsbare ouderen, maar als gevolg van bezuinigingen met 0.5 fte kan dat niet meer. Ouderen hebben hier onder geleden, waardoor zij niets meer met ouderenadvies te maken wilden hebben en anderen kwijnden weg. Vaak zijn meerdere huisbezoeken nodig om te weten wat er met iemand aan de hand is, bijvoorbeeld als iemand geestelijk niet helemaal in orde lijkt te zijn. ook kan iemand zijn of haar dag niet hebben. Maar het kunnen ook tekenen van dementie zijn of een gebrek aan persoonlijke zorg, misschien heeft iemand niet genoeg gedronken. Het is belangrijk om een vinger aan de pols te houden bij ouderen. Er is geen andere organisatie voor ouderen die dat oppakt.

Samenwerking

Er wordt samengewerkt met vrijwilligers- en wijkorganisaties, woningcorporaties, collega-instellingen, gemeente, het Loket WWZ en de Kredietbank.

Een knelpunt bij samenwerking is de moeite om door te verwijzen terwijl de problematiek van ouderen alleen maar zwaarder wordt. Zeker als mensen geacht worden om langer thuis te blijven wonen en voor een hulpbehoevende partner te moeten zorgen. Er wordt eerder doorverwezen naar het maatschappelijk werk waardoor de druk daar toeneemt.

Kwartier Zorg en Welzijn is van mening dat in verband met de kwetsbaarheid van

ouderen een wachtlijst niet acceptabel is. Na het afsluiten van een begeleidingstraject bij een oudere van 75+, bestaat vaak de behoefte om de vinger aan de pols om terugval te voorkomen. Als dat niet gebeurt komt de melding met een veelvoud aan problematiek vaak terug bij de ouderenadviseur of het maatschappelijk werk⁷.

In de ondersteuning van ouderen spelen vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties een grote rol. Bij organisaties gaat het om De Zonnebloem (bezoekvrijwilligers, activiteiten voor ouderen, vakantiereizen) of Humanitas (Hulpcentrale, Paperaszo, Telefooncirkel, Maatjesproject, rouwverwerking).

Ook heeft het ouderenadvies samen met de Baptistengemeente Hoogezand West het initiatief genomen een project rond levensvragen te organiseren. De Nederlands Hervormde wijkgemeente Damkerk heeft zich hierbij aangesloten. In de pilot 'Een luisterend oor' ondersteunen vrijwilligers ouderen in Hoogezand west bij hun levens- en zingevingsvragen. Vanuit dit initiatief is in samenwerking met Humanitas en de RK parochie het Platform Levensvragen ontstaan. Dit Platform wil vrijwilligers in de gemeente Hoogezand-Sappemeer die bij ouderen betrokken zijn, ondersteunen in het herkennen en omgaan met levens- en zingevingsvragen door lezingen en een scholingsaanbod te organiseren. Dit zijn ook initiatieven die een plaats verdienen in Welzijn Nieuwe Stijl.

Samen met de zorginstelling St. Jozef, POSO (Plaatselijk Overleg Samenwerkende Ouderenbonden) en Breed Sappemeer worden incidentele activiteiten georganiseerd zoals de Dag van de Ouderen en de Lifestylebeurs.

Het ouderenadvies heeft het Loket Wonen, Welzijn en Zorg weer opgezocht. De gemeente erkent dat het ouderenwerk een groot klantenbestand heeft en samen willen ze voorkomen dat ze hetzelfde werk doen.

Netwerken

Het ouderenwerk van Kwartier neemt deel aan de volgende netwerken:

- Ouderenoverleg. Dit netwerk rondom ouderenproblematiek heeft Kwartier Zorg en Welzijn samen met Humanitas geïnitieerd. Deelnemers zijn Kwartier Zorg en Welzijn, Humanitas, ouderenbonden, De Zonnebloem, De Javaanse Woonvereniging Langkoeas, een Marokkaanse en een Turkse vertegenwoordiger,
- Participantenoverleg. Dit is een zeswekelijks afstemmingsoverleg met instanties binnen het Loket Wonen Welzijn en Zorg (Kwartier Zorg en Welzijn, MEE, Steunpunt Mantelzorg). Kwartier Zorg & Welzijn heeft bij de gemeente aangegeven dat het WMO loket en ouderenadvisering dicht bij elkaar liggen. Er kan intensiever op cliëntniveau samengewerkt worden om overlap te voorkomen en de beschikbare formatie beter te benutten. Het gaat om vergroten van zelfredzaamheid en participatie van ouderen en een goede infrastructuur van aanbod van maatschappelijke organisaties. In de komende periode zal de samenwerking en de inzet van de ouderenadviseurs in het gekanteld werken verder verkend worden. De gemeente heeft de regierol.
- Alzheimercafé. Een maandelijks overleg van ZINN, Kwartier Zorg en Welzijn (Steunpunt Mantelzorg en Ouderenadvies), Team 290, De Burcht,

⁷ Idem.

Dignis en de gemeente, gericht op het begeleiden van mantelzorgers die dementerenden in de thuissituatie verzorgen.

- Netwerk levensvragen ten behoeve van het Pilotproject 'Een luisterend oor' en Platform Levensvragen. Deelnemers aan dit overleg zijn Kwartier Zorg en Welzijn, kerken en Humanitas. Het overleg is gericht op de behoefte aan nadenken over levensvragen en zingeving. Bij het ouder worden beginnen mensen veel te verliezen, hun partner, mensen om hen heen, en worden ze kwetsbaarder. Er begint een soort introspectie.
- Frontlineteam Gorecht-West. Dit is eigenlijk geen netwerk, maar een pilotproject dat later ook in andere wijken zal worden ingevoerd. Een ouderenadviseur is twee maanden casemanager in het frontlineteam Gorecht-West. Het project staat onder regie van de gemeente. Deelnemers zijn Nait Soezen (niet zeuren in het Gronings), Novo (gericht op mensen met geestelijke beperking), het jongerenwerk, opbouwwerk, maatschappelijk werk en Lefier. De pilot is niet specifiek op ouderen gericht. De ouderenadviseur zit in het team als generalist.
- Netwerk Woldwijk is gericht op het in kaart brengen van mogelijkheden en problemen in deze buurt. Deelnemers zijn de ouderenadviseur, opbouwwerk, jongerenwerk, de sociaal wijkbeheerder Woldwijkcentrum en een medewerker De Burcht (ZINN).
- Er neemt een ouderenadviseur deel aan het ASHG (Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld, platform voor ouderenmishandeling) met elk kwartaal een overleg. Kwartier Zorg en Welzijn is zowel deelnemer als aanmelder.
- Provinciaal Overleg Ouderenadvisering dat drie keer per jaar bijeenkomt.

Suggesties

- In verband met het brede takenpakket van de ouderenadviseur is het moeilijk aan de gemeente duidelijk te maken wat het precies doet. Nu er nog meer bezuinigd dreigt te gaan worden lijkt het erop dat het onderwerp ouderen voor de gemeente niet zo leeft. Ouderen moeten bijna alles zelf doen en dat wordt in de toekomst nog meer.
- Als het ouderenadvies haar werk goed doet, komen mensen vaker terug. Ze krijgen een luisterend oor, de adviseur wordt een vertrouwenspersoon die ook een vinger aan de pols houdt om medische en psychische achteruitgang goed vaststellen of bij het rouwproces na verlies van een partner.
- Ouderenadvies is een belangrijke link tussen de in beweging zijnde sociale voorzieningen en de oudere. Bijvoorbeeld het verhogen van de eigen bijdrage in de zorg of een verlaging van de AOW, dat roept veel vragen op en ook hulpvragen, daar kan de adviseur meehelpen. Het ouderenadvies brengt ouderen ook naar het WWZ loket. De ouderenadviseur kan een goede rol vervullen bij zwaardere problematiek samen met het loket. De samenwerking met het Loket WWZ kan wel worden verbeterd. De uitwisseling van informatie is nog te oppervlakkig en de samenwerking als ketenpartners kan beter.

- Kwartier Zorg en Welzijn heeft veel oudere cliënten, maar de naamsbekendheid onder ouderen kan beter. Ouderen weten niet precies welke voorziening bij hen aan de deur is geweest of wie hen geholpen heeft.

2. Sociaal cultureel ouderenwerk

Het sociaal cultureel werk voor ouderen van Kwartier Zorg en Welzijn bestaat voornamelijk uit het ouderen activeren en deel laten nemen aan de samenleving, door het aanbieden van sport- en bewegingsactiviteiten. Verder wil het op wijk- en buurtniveau bevorderen dat de infrastructuur rond activiteiten in stand wordt gehouden of verbeterd wordt. Er is bij Kwartier Zorg en Welzijn één professionele sociaal cultureel werker die ook het sociaal cultureel ouderenwerk voor zijn rekening neemt. Op diverse locaties wordt senioren sport georganiseerd onder de naam Meer Bewegen voor Ouderen (MBVO).

Doelstelling en visie

Doel van sociaal cultureel werk voor ouderen en meer specifiek MBVO is het bevorderen van het bewegen voor ouderen en daarmee bijdragen aan de fitheid en zelfredzaamheid van deze doelgroep. Daarnaast sociale ontmoeting en gezelligheid van belang. Meestal wordt er na de les gezamenlijk koffie of thee gedronken. Alle docenten hebben een speciale opleiding Meer Bewegen voor Ouderen gedaan. De groepen zijn vooral vraaggericht, dus opgezet aan de hand van bestaande vragen. Het sociaal cultureel ouderenwerk van Kwartier werkt vooral voorwaardenscheppen om een zo zelfstandig mogelijk aanbod voor ouderen te creëren. Er is aandacht voor de organisatie van het geheel, beschikbaar stellen van faciliteiten als een accommodatie en vakdocenten, bestuurlijke ondersteuning en uniformiteit van handelen (bijvoorbeeld dat overal dezelfde prijs voor MBVO betaald wordt). Kwartier zet het in de steigers en zodra het draait laat ze het los. Wel is het van belang om een vinger aan de pols te houden en weer te ondersteunen wanneer dat nodig is. Er vallen bijvoorbeeld veel mensen weg door ouderendom en sterfte, en als niemand dan de draad oppakt, moet iemand weer de voorwaarden scheppen om het aanbod te continueren. Als dat niet gebeurt, zou alles op termijn verdwijnen. Deze vorm van welzijnswerk is niet alleen voordelig, maar ook heel effectief. Kwartier Zorg en Welzijn hoeft niet alles uit te voeren en te dragen, maar moet er wel zijn om het te initiëren en weer op te zetten als het stukt.

Aanbod

Een hoofdactiviteit van sociaal-cultureel werk voor ouderen vormt het Meer Bewegen voor Ouderen (MBVO). Dit programma bestaat uit meerdere onderdelen: Werelddansen, stijldansen, gymnastiek, bowls (een bal dicht bij een doelballetje spelen dan de tegenstander), Bewegen op Muziek en sportief wandelen op donderdagmiddag in het Gorecht park.

Naast het MBVO worden door sociaal cultureel werk ook de volgende activiteiten en evenementen ondersteund:

- Seniorencafé 't Spinneweb
- (Mede)organiseren activiteiten, zoals informatiebijeenkomsten

- Opzetten van een dagactiviteit voor ouderen die niet meer in aanmerking komen voor dagverzorging, samen met St. Jozef (Dag van de Ouderen)
- Organisaties die (wijk)activiteiten organiseren of belangen behartigen (Bewonersorganisaties, Platform Sappemeer en POSO)
- Incidentele activiteiten, zoals de lifestyle beurs, een lezing over de scheepsbouw, een tuinconcert, een bijeenkomst rond het leven rond de toren (St. Jozefskerk), een dichten en muziekmiddag.

Middelen

Voor MBVO is € 25.000,- nodig. De gemeente betaalt € 8.500,- en de rest wordt bijgelegd via contributies. Om iedereen te stimuleren te (blijven) bewegen zijn de kosten voor de senioren sport laag gehouden. Vanuit het stimuleringsfonds van de gemeente Hoogezand-Sappemeer worden voor mensen met een laag inkomen, maximaal 50% van de contributiekosten vergoed.

De contributie in 2012 is voor gymnastiek, werelddansen, BOM en Sportief wandelen € 6,50 per maand. Voor stijldansen en bowls gaat het om € 8,00 per maand.

Ondanks het lage budget wordt MBVO telkens weer ter discussie gesteld. Maar de docenten verdienen een minimumloon en het aantal lessen is teruggebracht van 35 naar 33 per jaar.

Bereik en achtergronden doelgroep

Er nemen 272 personen van 55 jaar en ouder deel aan MBVO dat wordt aangeboden op 13 locaties. Hiervan zijn er 200 65+. Het gaat om 17 groepen met een grote diversiteit: van heel actief en gezond tot minder actief en veel gezondheidsklachten en van rijk tot arm. Er worden voornamelijk vrouwen worden bereikt.

De meeste lesgroepen bestaan al heel lang. Bij enkele groepen is de gemiddelde leeftijd boven de 75 jaar, omdat niemand wil stoppen en de groep zelf voor nieuwe leden zorgt. Mensen blijven omdat ze de activiteit prettig vinden, de docenten waarderen, het niveau van de les en de contributie is aangepast aan de deelnemers, deelnemers zorgzaam zijn naar elkaar en men bij problemen kan terugvallen op Kwartier Zorg en Welzijn.

Deelnemers aan het MBVO blijven vaak ook op andere terreinen actief.

Opvallend is dat mensen er moeite mee hebben om bij elkaar over de vloer te komen. Dat is eigen aan de streek. Er is een zaal nodig voor een spelletje. Het wordt een activiteit buiten de deur.

Pluspunten en minpunten

Vrijwilligers worden liever via een neutrale welzijnsinstelling aangestuurd dan door een andere vrijwilliger. Iemand blijft toch altijd een beetje in de rol zitten van zijn/haar vroegere positie, een oud leraar, oud monteur, oud vakbondsleideroud politiemann. De ouderenbonden is het bijvoorbeeld niet gelukt om VOA's te vinden en Kwartier Zorg en Welzijn wel.

Een goede vrijwilliger moet openstaan voor mensen en goed kunnen luisteren. Je moet niet je eigen verhaal opleggen, niet doordrammen en goed kunnen motiveren. Regel één is dat je vrijwilligers blindelings moet kunnen vertrouwen, want je stuurt ze alleen op pad naar kwetsbare mensen. Het is verstandig de lat niet te hoog te

leggen, want een vrijwilliger kan immers niet alles oplossen.

Er zit grens aan wat je aan het vrijwillig initiatief van het maatschappelijke veld kan overlaten. Als je je alleen beperkt tot het op gang brengen van burgers in de benen, dan zie je ze ook weer omvallen. Het is in de praktijk moeilijk om vrijwillige kaderleden te vinden, die de organisatie van vrijwilligerswerk voor hun rekening willen nemen. Daar komt bij dat de nieuwe generaties daar vaak geen zin in hebben. Zij willen zelf ook een leuke middag hebben.

Bij onvoldoende professionele ondersteuning van het vrijwilligerswerk, zal een deel van de vrijwilligers wegvallen en de capaciteit om goed te signaleren wat er speelt onder de mensen ook deels verdwijnen.

Samenwerking

Het sociaal cultureel ouderenwerk heeft samenwerking met veel partijen, waaronder bewonersflats, kerken, wijkcentra, culturele centra, ouderenbonden, TSN-thuiszorg. In 1996 heeft het sociaal-cultureel werk de ouderenbonden bij elkaar gebracht en het overkoepelende POSO opgericht. Het POSO ondersteunt activiteiten in St. Jozef en verzorgt samen met het Kielzog een cultureel aanbod. Het sociaal cultureel werk is met de innovatiecommissie van het POSO in overleg over het zoeken naar nieuwe samenwerkingspartners en diensten.

Suggesties

- De taakverdeling tussen sociaal cultureel ouderenwerk en ouderenadvieswerk is soms onduidelijk. Het ouderenadvies richt zich meer op de opvang van sociaal zwakkere ouderen, dat veel inspanning vergt. Zij moeten zich niet teveel op hulpverlening richten, maar de nadruk leggen op activeren en faciliteren. Ouderenadviseurs zijn een vertrouwenspersoon en sleutelfiguur in de wijk.
- Voor het organiseren van MBVO kun je gebruik maken van gemeenschappelijke ruimten in flats, kerken en wijkcentra. De algemene ruimtes in de flats zijn er veel, maar ze zijn bedoeld voor de bewoners en niet voor de wijk. Ze hebben voordelen maar ook grote nadelen. Er worden soms ondoordacht accommodaties gecreëerd door woningcorporaties. Het is ook een paradepaardje. Bewoners moeten daar 30 euro per maand servicekosten voor betalen, daar zouden ze ook voor naar een clubje kunnen gaan, het is een aardig bedrag. Als je dat per maand aan contributie zou vragen dan zouden mensen daar wel goed over nadenken. Er zou meer afgevraagd moeten worden wat een accommodatie voor de leefbaarheid van een buurt betekent. Een knelpunt is dat in seniorenflats vaak alleen hele oude mensen wonen zoals bij De Reensche Compagnie het geval is. Hoe meer oudjes bij elkaar, hoe minder je in de eigen doelgroep kunt stimuleren, het mensen zelf kunt laten regelen. Het is beter om te streven naar meer gemengde woonvormen, met ook 60+, 70+.
- Soms moet een activiteit van het MBVO omgebogen worden. Zo was er een clubje volksdansen voor ouderen, maar op een bepaald moment kwam de helft van de groep met een rollator. Het was ook een plek waar ouderen

lief en leed met elkaar deelden, je kunt dan denken aan een soos als alternatief, een zaal huren kost iemand 2 euro per keer. Vaak geeft dat een spanningsveld met de functiebeschrijving van een wijkcentrum, dat ziet zich als een activiteitencentrum en niet als een soos.

- Kwartier moet zich meer richten op de ondersteuning van sociaal cultureel werk voor ouderen. Als in de toekomst het ouderenadvies vermindert, dan moet zeker meer energie gestoken worden in andere middelen zoals voorlichting.
- Niemand neemt de organisatie op zich zonder ondersteuning. Kaarten en sjoelen doet men nog wel, maar verder is het moeizaam. Een activiteit met een docent zit er niet meer in. Het sociaal cultureel ouderenwerk moet een rol vervullen in het ondersteunen van het aanbod. Als je het goed organiseert, kost het in het begin veel energie, maar daarna dan trek je je terug. Het welzijnswerk moet een helder besluit nemen, of we doen dit of we doen dit niet. Voorlichting is nu geen item, voorwaardenschepend denken ook niet. De weg naar een aanbod toe wordt gewoon vergeten.
- De grootste angst voor de toekomst is dat er ouderen zijn die niemand nog kent. Men loopt vast op activering, hoe je mensen weer met de maatschappij verbindt. Men heeft op papier een beeld van iemand, maar je moet gevoel hebben om te weten wie waar past, om een goede match te maken tussen mens en aanbod. Maar je mag je er steeds minder mee bezig houden, dat is niet efficiënt, nee we vergaderen met kaders, en je houdt elkaar flink voor de gek over wat er echt aan de hand is, je denkt alleen nog in stereotypen.

Werelddans in voorziening De Kern

4. Steunpunt Mantelzorg

Mantelzorg is langdurende zorg die niet in het kader van een hulpverlenend beroep wordt geboden aan een hulpbehoevende door personen uit diens directe omgeving, waarbij zorgverlening rechtstreeks voortvloeit uit de sociale relatie en de gebruikelijke zorg van huisgenoten voor elkaar overstijgt.

Mantelzorgondersteuning is emotionele, technische en/of praktische ondersteuning en deskundigheidsbevordering voor mantelzorgers, met als doel het vergroten van hun draagkracht en het verminderen van de draaglast. Kwartier Zorg en Welzijn heeft één beroepskracht aangesteld die bezig is met mantelzorgcoördinatie binnen het steunpunt mantelzorg. Deze professional maakt deel uit van het team maatschappelijk werk.

Doelstelling en visie

Het steunpunt mantelzorg is gericht op ondersteuning, herkenning en erkenning, en belangenbehartiging van de mantelzorger. Daarnaast vervult het steunpunt een regierol bij beleidsvorming binnen het loket WWZ van de gemeente. Het steunpunt is zoveel mogelijk vormgegeven met mantelzorgers zelf.

Aanbod

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) formuleerde in 2008 acht basisfuncties voor lokale ondersteuning mantelzorg:⁸

Functie	Bijvoorbeeld
Informatie	Themabijeenkomsten, (telefonisch) meldpunt, mantelzorgnieuwsbrief, informatieverzendingen.
Advies en begeleiding	Via mantelzorgcoördinator
Emotionele steun	Bijeenkomsten, lotgenotencontact, individueel gesprek
Educatie	Cursussen, voorlichtingsbijeenkomsten
Praktische hulp	Hulp bij formulieren voor aanvraag professionele zorg
Respijtzorg	Bemiddeling professionele respijtzorg thuis of buitenshuis
Financiële tegemoetkoming	Hulp bieden bij verkrijgen van het mantelzorgcompliment.
Materiële hulp	Hulp bij aanvraag van hulpmiddelen of woningaanpassing

⁸ Om gemeenten te ondersteunen bij het uitvoeren van prestatieveld 4 van de Wmo, zijn landelijk de acht basisfuncties mantelzorg ontwikkeld. Voor de implementatie van de basisfuncties bij gemeenten is het landelijk project 'Goed voor Elkaar' opgezet onder coördinatie van MOVISIE en provinciale Centra voor Maatschappelijke Ontwikkeling. In Hoogezand-Sappemeer heeft er in 2009 een 0-meting plaatsgevonden. Hieruit bleek dat de werkwijze van het Steunpunt Mantelzorg reeds is gebaseerd op de basisfuncties. In juli 2010 heeft er een vervolgesprek plaatsgevonden met de gemeentelijke beleidsmedewerker en Movisie/CMO. In dit gesprek is de huidige werkwijze geëvalueerd en zijn speerpunten en visie voor 2011 vastgesteld.

Bij de mantelzorg van Kwartier Zorg en Welzijn ligt de nadruk op meerdere functies:

1) Coördinatie mantelzorgondersteuning

2) Coördinatie Project Intensieve Thuishulp. Dit wordt ook respijtzorg genoemd.

Respijtzorg is een aanvulling op of vervanging van de mantelzorg door vrijwilligers voor mensen met een handicap, ouderen, chronisch zieken, gezinnen met een gehandicapt kind. De hulp is praktisch: 'er zijn', gezelschap houden, activiteiten ondernemen, etc.

Respijtzorg is bedoeld om mantelzorg tijdelijk over te dragen aan bijvoorbeeld een logeerhuis, een vrijwilliger aan huis, dagopvang. Het Steunpunt Mantelzorg beschikt over 8 vrijwilligers die respijtzorg verlenen. Zij zijn gemiddeld eens per week of per 2 weken beschikbaar. Het steunpunt koppelt de vrijwilligers aan mantelzorgers. Daarnaast worden de vrijwilligers begeleidt.

3) Coördinatie Vrijwillige Thuishulp

Doel is het bieden van ondersteuning aan organisaties die vrijwillige thuishulp bieden. De coördinatietaak behelst: drie maal per jaar overleg met organisaties die een vorm van vrijwillige thuishulp bieden in deze gemeente. Dit zijn: Humanitas, De Zonnebloem, Rode Kruis, Terminale Thuishulp van Humanitas, Stichting Present, Steunpunt Mantelzorg (Project Intensieve Thuishulp). De gemeente en het Lokaal Steunpunt Vrijwilligers (incidenteel) zijn ook bij dit overleg aanwezig. Met deze organisaties wordt gesproken over taken, veranderingen in regelgeving en gevolgen voor vrijwilligersorganisaties, Maatschappelijk Betrokken Ondernemen, etc.

Middelen

De coördinator heeft een aanstelling van 28 uur. Het werkbudget voor mantelzorg is € 6.975,-. Het steunpunt heeft geen vast spreekuur en doet niet aan terminale thuiszorg. Eén maal per twee maanden is er in wijkcentrum De Kern een lotgenotencontact. Voor ontmoeting, ervaringen uitwisselen en informatie over thema's als til-technieken en omgaan met moeilijk of boos gedrag. In 2012 waren er 3 middagen met respectievelijk 11, 25 en 15 mantelzorgers per keer. Ook wordt ieder jaar de Dag van de Mantelzorg georganiseerd (10 november).

Bereik en achtergronden doelgroep

In 2012 heeft Kwartier Zorg en Welzijn met mantelzorg een bereik van 421 eenmalige en meervoudige cliëntencontacten en 67 mantelzorgers.

Samenwerking en netwerken

Momenteel is er samenwerking met de gemeente, WMO loket, thuiszorg, ouderenadviseurs, maatschappelijk werk, Lentis en huisartsen. Zij sturen mensen door. De ouderenadviseurs komen ook vaak in contact met mantelzorgers. Ook is contact met Team 290, Het Rode Kruis, Humanitas en De Zonnebloem.

Het steunpunt zit in de volgende netwerken voor oudere mantelzorgers:

- Werkgroep Mantelzorg & GGZ bestaande uit deelnemers van Linis, Jonx, Welnis, VNN, Thuiszorg Groningen, VMDB, Steunpunt Mantelzorg). Dit is een programma voor familieleden van mensen met psychische problemen.
- Overleg Vrijwillige Thuishulporganisaties, bestaande uit deelnemers van De Zonnebloem, Humanitas, Rode Kruis, Stichting Present, Terminale Thuishulp,

Steunpunt Mantelzorg, Gemeente, Lokaal Steunpunt Vrijwilligers). Steunpunt Mantelzorg zit dit overleg voor. Dit overleg komt twee keer per jaar bij elkaar. Hierbij bundelen ze signalen die vanuit de vrijwilligers gegeven worden, en kunnen zo ook vrijwilligers informeren over belangrijke zaken.

- Werkgroep Alzheimer Cafe en Het Participantenoverleg.
Zie voor beschrijving van deze overleggen de tekst over ouderenadvies.

Suggesties

Volgens een onderzoek van het SCP zijn er 7.300 mantelzorgers in de gemeente Hoogezand-Sappemeer. Hiervan zijn naar schatting ongeveer 700 mensen overbelast. Zij richt zich nu vooral op hen, maar de doelgroep is dus veel breder en preventie is erg belangrijk. Het aantal overbelaste mantelzorgers neemt toe. In totaal zijn er 3,7 miljoen mantelzorgers in Nederland. Ongeveer een derde hiervan besteedt meer dan 8 uur per dag zorg, langer dan 3 maanden. Er is ook meer aandacht nodig voor de allochtone mantelzorger.

De gemeente moet niet bezuinigen op het ondersteunen van mantelzorgers, want deze mensen sparen de gemeenschap heel veel geld uit. Het Steunpunt zou er juist een aantal uren bij willen, of nog mooier, een nieuwe collega.

Jeu de Boules op een mooie hersftdag

§ 3. Vrijwillige diensten Kwartier Zorg en Welzijn

Bij Kwartier Zorg en Welzijn zijn vrijwilligers actief bij verschillende diensten voor ouderen. Het gaat vooral om vrijwillig ouderenadvies, belastinghulp, respijtzorg en uitstapjes naar vroeger.

1. Vrijwillig ouderenadvies

In totaal is met zes vrijwillige ouderenadviseurs (VOA's) gesproken. Eén van hen heeft een baan en de overige VOA's zijn met de VUT of pensioen. Drie van hen zijn vorig jaar gestart als VOA en de anderen doen al meerdere jaren vrijwillig ouderenadvies. De VOA's hebben meestal een oproep in een lokaal blad gezien of zijn op een braderie in contact gekomen met het Ouderenadvies. Het zijn allemaal bezige types, ze hebben vaak al eerder vrijwilligerswerk gedaan en in hun werkzame leven nevenactiviteiten gedaan. Ze zetten zich in hun vrije tijd graag in voor andere mensen. Hun ervaring en visie wordt hieronder samengevat.

Doelstelling en visie

Een VOA bezoekt mensen die ouder zijn dan 75 jaar thuis om uit te vinden of ze hulpvragen hebben en ergens mee geholpen kunnen worden.

Het doel is tweeledig; kijken of mensen behoefte hebben om op bepaalde vragen een antwoord te krijgen en in kaart brengen hoe de oudere in Hoogezand-Sappemeer leeft. De VOA brengt een oudere ook op de hoogte van het aanbod in de gemeente. Men waardeert het vaak dat je langskomt. De VOA laat de brochure van de beroepsouderenadviseur achter.

De VOA's halen over het algemeen veel voldoening uit hun vrijwilligerswerk. Twee geven aan dat het wel iets meer uitdagender mag zijn omdat zij weinig mensen met hulpvragen aantreffen. Een VOA geeft aan dat hij in zijn vrijwilligerswerk talenten kan ontplooien die in zijn werk als ICT'er niet aan bod zijn gekomen. Een heel sterk punt van het OA is dat mensen die niet gehoord of gekend worden, in beeld komen en aandacht krijgen.

VOA's aan het woord: "Het is prachtig werk om te doen! Al die verhalen die je hoort, je leert heel veel."

"Vrijwillig ouderenadvieswerk is nuttig en dankbaar werk. Veel mensen zijn eenzaam en dan probeert ik ze via een clubje weer onder de mensen te krijgen. "

"Het mes snijdt aan 2 kanten, je helpt mensen en je leert er ook van, het is handig om meer te weten van alle wet en regelgeving. Het geeft voldoening wanneer je iemand kunt helpen, daar doe je het voor, maar is nog maar 3x gebeurd."

Aanbod

Een VOA bezoekt tussen de 3 tot 6 mensen per maand. Meestal zijn het eenmalige bezoeken. Een enkeling bezoek je vaker, soms om papieren te brengen, soms om een vinger aan de pols te houden.

De VOA krijgt een adressenlijst van ouderen om te bezoeken. Bij driekwart lukt dat wel, maar een kwart stelt dat niet op prijs. Een VOA heeft een legitimatiebewijs.

Meestal stuurt de VOA voorafgaand aan een weekend een brief over het

voorgenomen huisbezoek, om dan na het weekend op te bellen of het bezoek gewenst is.

Een VOA aan het woord: "Het is belangrijk hoe je mensen telefonisch benadert. Ze begint altijd met de oudste persoon op haar lijst. De mensen willen weten wat je komt doen. Ze vraagt daarom niet of het goed is dat ze komt, nee, ze vraagt wanneer het hen schikt dat ze komt. Ze spreekt liever vandaag af dan morgen, omdat ze het anders misschien vergeten. Ze begint haar huisbezoek met observatie: is het huis veilig genoeg, zijn er handgrepen bij het toilet en de douche, liggen er geen gevaarlijke losse kledjes. Ze krijgt van Kwartier een hele tas mee, met de gehele sociale kaart van Hoogezand-Sappemeer, compleet met projecten van Humanitas, de klussendienst, de groenvoorziening, alle thuiszorgorganisaties, en hulp bij oorlogstrauma's."

Tijdens een huisbezoek vult een VOA een vragenlijst in met de onderwerpen persoonsgegevens, wonen, gezondheid, contacten, mobiliteit, hulp- en dienstverlening, activiteiten en vrijetijdsbesteding, financiën. Soms duurt een huisbezoek een uur, soms langer. Soms gaat de VOA een aantal keren terug om iets te regelen. Als mensen een VOA willen bereiken, bellen ze naar Kwartier. Ze krijgen niet hun persoonlijk telefoonnummer. Soms bellen ze na een tijdje als er een verandering is in de zorgverzekering of met het vervoer.

Eens in de 6 weken is er een teamvergadering met alle VOA's en BOA's. Het is een overleg waar ook diverse thema's aan bod komen zoals de werking van het Regas registratiesysteem, evaluatie van het werk, bijvoorbeeld op welke leeftijdsgroep kan het OA zich het beste richten, op welke wijken, ook bij koopwoningen of meer op de aandachtswijken? De VOA's vinden de ondersteuning goed en kunnen altijd terecht bij hun begeleider.

Ieder bezoek is weer anders, het is maatwerk. Vroeger was het alleen signaleren en rapporteren. De VOA behandelt nu zoveel mogelijk lichte hulpvragen. Voor complexe hulpvragen wordt verwezen naar de professionele ouderadviseur (BOA). Voorbeelden van ingewikkelde hulpvragen zijn mensen met een overdosis aan aanvullende verzekeringen, compleet met kraamverzekering. Of mensen met depressie.

VOA's kunnen iemand doorsturen naar bijvoorbeeld een cursus valpreventie bij een fysiotherapeut of ervoor zorgen dat er thuiszorg komt. Ze kunnen een parkeerkaart aanvragen of voor kwijtschelding van de gemeentebelasting zorgen. De professionele ouderenadviseurs zijn tegenwoordig veel te druk om dat soort aanvragen zelf af te handelen, dus worden de VOA's er meer op uitgestuurd.

Als er sprake is van mantelzorg, zorgen ze ervoor dat de persoon het mantelzorgcompliment krijgt en wordt ingeschreven bij het steunpunt.

Ouderen weten vaak helemaal niet wat de mogelijkheden zijn, en als je ze daar op wijst, blijkt dat het voor henzelf te moeilijk is om zaken aan te vragen. Ze hebben vaak geen computer of iemand anders die dingen voor hen uitzoekt.

Huisbezoeken kosten dan meer tijd. Bijvoorbeeld voor een mevrouw met een aanvraag voor een scootmobiel via het WMO loket. In dat geval is een VOA wel zes maal bij die mevrouw geweest voordat alle papieren in orde waren. De dochters van mevrouw zijn veel te druk en wonen veel te ver weg om dat allemaal te regelen.

De VOA krijgt een training van drie maanden. De cursus gaat voornamelijk over gesprekstechnieken, en biest informatie over de oudere wordende mens en voorzieningen. De cursus geeft een nuttige basis. Toch missen sommige VOA's informatie over de wet en regelgeving rond de WMO, belasting, die vaak heel complex is en ook vaak verandert.

Een VOA: "Dat was teleurstellend, je ging niet vol zelfvertrouwen op pad, maar leerde het gaandeweg, werd als het ware in het diepe gegooid. Websites van overheidsinstellingen zijn ook vaak achterhaald en je wilt als VOA niet riskeren dat je iemand de verkeerde informatie geeft."

Eens per jaar is er een studiedag. VOA's kunnen ook lezingen bijwonen van bijvoorbeeld het Alzheimercafé. De VOA krijgt een onkostenvergoeding en een attentie met kerst.

Bereik en achtergronden doelgroep

Het bereik van de VOA's varieert van 30 tot 80 mensen per jaar. Zeker tweederde van de cliënten is vrouw.

De ervaringen met de doelgroep zijn verschillend. In sommige wijken zijn minder mensen met problemen dan in andere. De VOA's uit het Noorderpark en Margrietpark treffen zelden mensen met hulpvragen of problemen aan.

"Dat is toch jammer je wilt toch hulp beiden aan de mensen, misschien is het ook een idee om in wijken te rouleren."

Een VOA heeft vragen bij de leeftijdsgroep 75+, Veel van deze ouderen zie zij heeft bezocht leven nog als echtpaar, zijn vaak nog heel actief in het verenigingsleven en gaan op vakantie. Misschien is 80+ een betere leeftijdsgrens

Een andere VOA vindt het ouderenadvies juist nodig voor de huidige generatie 75-plussers. Het is een generatie die zelf nergens op afstapt of om vraagt. Deze generatie wil hun kinderen niet lastig vallen. Dit is de generatie van "niet klagen, maar dragen", "Nait soezen" zoals ze in 't Grunnings zeggen, niet zeuren. Op deze generatie moet je niet bezuinigen, die heeft gewoon hulp nodig.

"Een klant van 92 jaar zegt over zichzelf dat alleen haar casco nog goed is. Zij heeft alleen AOW, en had geen zin in allerlei aanvragen voor kortingen en kwijtscheldingen. Ze hoeft geen poespas."

Hoogezand-Sappemeer is een echte industriestad. De Brinta fabriek, AVB kartonfabriek, luiersfabriek, scheepsbouw, rubberfabriek, Sylenka, Molycke zijn een paar van de grote bedrijven die hier nog zijn of vroeger waren. Veel mannen waren fabrieksarbeiders of werkten in de scheepsbouw. Vrouwen waren vaak huisvrouw, ze moesten stoppen met werken als ze gingen trouwen. De meesten hebben geen pensioen of maar een klein pensioen. Mensen die minder dan 125 euro pensioen per

maand hebben, zijn goed te helpen. Ze hebben recht op een collectieve verzekering, op aanvullende verzekering, kwijtscheldingen en kortingen.

Veel mensen kunnen nog met de trein, maar snappen de OV kaart niet. En gaan dan toch met de relatief dure Valys taxi, daar mogen ze maar 550 km mee rijden, dat is snel op als je kinderen ver weg wonen. Er zou een cursus moeten komen hoe je met de OV kaart om moet gaan.

Veel voorkomende signalen en hulpvragen zijn:

“Een man was erg vereenzaamd en had een oorlogstrauma, het is gelukt om maatschappelijk werk in te schakelen en een vrouw vertoonde tekenen van Alzheimer en had niemand om op haar te letten. “

“Een Oekraïense vrouw die weduwe was en helemaal geen contacten had, er is geprobeerd haar deel te laten nemen aan buurthuisactiviteiten maar dat wilde ze niet. Een meneer die weduwnaar was vereenzaamde ook, het is gelukt om hem te koppelen aan een biljartclub.”

“Ik zeg altijd dat ik niet via de gemeente kom, dat vinden mensen vaak prettig om te weten. Mensen bespreken niet alles met instanties. Bijvoorbeeld thuiszorg, iemand had een sta op stoel nodig maar gaf dat toch niet aan via de reguliere kanalen, via de VOA kwam dit wel aan bod. Een andere meneer wilde zo graag nog een keer de oude bureaus zien, de VOA heeft een vervoersregeling kunnen treffen zodat dat kon plaats vinden.”

“ Mensen die nog zelfstandig wonen hebben de minste aansluiting, helemaal als hun partner weg is gevallen. Als ze dan ook geen kinderen hebben vallen ze helemaal in een isolement. Contact leggen is moeilijk, vroeger was er ook meer verenigingsleven, zoals de plattelandsvrouwen, dat is er ook niet meer, veel vrouwen hadden vroeger geen werk.”

Samenwerking

VOA's geven signalen in eerste instantie door aan de professionele ouderenadviseur. De werkwijze is dat er overlegd wordt over de hulpvragen, wat kan en wil de VOA afhandelen en wat moet de BOA ondernemen. Dat is vooral complexe problematiek. Verder is er uitwisseling over de afhandeling. Soms heeft een VOA zelf contact met Humanitas of het WMO loket. Een paar VOA's geven aan dat de contacten daar niet zo fijn verlopen. Bij de één blijft een vraag vaak liggen en bij de ander moet je veel formulieren invullen.

Pluspunten en minpunten

1) Een knelpunt in de samenwerking tussen de VOA en de BOA is dat het soms niet lukt om alle informatie actueel te houden. De WMO regels en de gemeentelijke regels veranderen zo snel. Er is bijvoorbeeld een bepaalde collectieve verzekering mogelijk voor bewoners van Hoogezand-Sappemeer, en ze kunnen voor bepaalde belastingen kwijtschelding krijgen. Via het stimuleringsfonds kunnen ze kortingen krijgen, er bestaat een telefooncirkel, een maatjesproject, de mogelijkheden van de Valys taxi en de buurtbus veranderen etc etc. Kortom, van al deze zaken moet je als VOA op de hoogte zijn, want anders geef je de mensen de verkeerde informatie.

- 2) Het werken met het nieuwe Regas registratiesysteem is voor veel VOA's lastig.
- 3) Het is goed dat er nu meer vrijwillige ouderenadviseurs aan het werk zijn omdat je zo veel meer signaleert aan problemen onder ouderen. Dat brengt voor de professionele krachten wel steeds meer werk met zich mee.
- 4) Het eerstelijns werk van VOA's is uniek. Ouderen krijgen een huisbezoek van een vrijwilliger en via een beroepskracht nazorg. Dat is nodig voor de huidige generatie 75-plussers.
- 5) Voorlichting over waar ouderen terecht kunnen is van belang in verband met het gevarieerde aanbod en veranderingen van wetten en regels. De WMO is nog lang niet ingeburgerd, de AWBZ gaat over de kop, er verandert veel te veel in een snel tempo. POSO speelt een grote rol in voorlichting.
- 6) Andere ouderenvoorzieningen, zoals Humantas en de ANBO doen geen huisbezoeken. Het ouderenadvies werkt als een zeef, waarbij 80% van de mensen geen vragen heeft, maar de rest wel.
- 7) Het ouderenwerk verdient zichzelf ook terug, zegt een VOA.

"Als je op tijd signaleert dat iemand begint te dementeren, kan dat de maatschappij veel geld besparen omdat ze met begeleiding dan nog wel anderhalf jaar thuis kunnen blijven wonen. Een casemanager van Team 290 kan die begeleiding doen en de mantelzorger kan ondersteund worden. Dan hoeft zo iemand niet snel naar een verpleegkliniek."

- 8) Als de professionele ouderenadviseurs moeten gaan stoppen vanwege bezuinigingen, dan zullen de VOA's ook stoppen. Het heeft geen zin om hulpvragen te signaleren als er vervolgens geen mensen zijn die deze vragen kunnen oppakken. Een organisatie kan niet op vrijwilligers gaan draaien, want die zijn niet bevoegd en altijd aanspreekbaar. Professionals zijn noodzakelijk om de boel draaiende te houden.

"Het is een moeilijk om mensen in de benen te brengen. Eerst moest iedereen gaan werken, mannen en vrouwen, en nu iedereen werkt iedereen loopt de verzorgingstaat op zijn eind. We moeten onze buurman gaan helpen, maar hebben daarvoor geen tijd. Tweeverdieners hebben het druk en vroeg gepensioneerden zijn vaak heel actief met de kleinkinderen."

- 9) In de toekomst zijn er misschien meer ouderen die zich kunnen redden omdat ze bijvoorbeeld goed met internet om kunnen gaan en mondig zijn. Toch is er altijd een kleine groep die onzichtbaar is. Je kunt er niet vanuit gaan dat er geen outreachend ouderenwerk meer nodig is. Met name voor ouderen die alleen AOW hebben, zeker degenen die ook nog alleen zijn, en de wegen niet weten te bewandelen zullen bezuinigingen op het ouderenaanbod vereenzaming betekenen.

Suggesties

- Als de gemeente wil gaan bezuinigen, dan moet ze gaan kijken waar de overlap zit. Er zit bijvoorbeeld overlap in belastinghulp. Kwartier doet dat, Humanitas en de FNV elk jaar in buurthuis Spokie. Deze organisaties zouden hierbij kunnen samenwerken.

- Er zijn zoveel leuke ideeën voor projecten voor ouderen te bedenken. Een VOA zou graag aan een project Levensboek maken willen werken. Ouderen schrijven dan onder begeleiding aan hun levensverhaal. Het is lastig om te weten wat mensen echt willen. Bij de opening van het Woldwijckcentrum zijn op de Dag van de Ouderen films van vroeger gedraaid, maar daar is toen bijna niemand op afgekomen.

Een VOA verteld een mopje over de Groningse aard: "Een jongen werkt bij een boer en zegt hoi als hij aankomt en hoi als hij weg gaat. Op een dag komt hij met een nieuwe brommer naar het werk. De boer zegt: goh, heb je een nieuwe brommer. Ja, is het antwoord. 's Avonds als de jongen naar huis gaat zegt hij dat hij ontslag neemt met als reden: Je moet nait zoveel soezen over die brommer."

2. Belastinghulp

Kwartier Zorg en Welzijn beschikt sinds 2005 over een groep deskundige vrijwilligers die ouderen kunnen helpen bij het invullen van de belastingaangifte en het aanvragen van zorg- en huurtoeslag. Veel vrijwilligers waren vroeger op dit terrein werkzaam. De hulp bij belasting aangifte (HUBA) maakt deel uit van het onderdeel ouderenadvisering van Kwartier Zorg en Welzijn en is samen met de ANBO opgezet. Het HUBA team bestaat uit 5 personen en er is één vacature. Het zijn mannen die bedreven zijn in belastingconsultatie. Klanten komen binnen via de ouderenadviseurs, ouderenbonden en mond tot mondreclame.

Bereik en achtergronden doelgroep

In totaal worden per jaar ongeveer 550 personen in de gemeente Hoogezand-Sappemeer door deze vrijwilligers geholpen met hun belastingaangifte. Het gaat vooral om mensen die een professionele belastingconsulent niet kunnen betalen en zelf geen verstand hebben van belastingen. Het merendeel van de cliënten (70%) is vrouw en 65 plus. Ongeveer 30% procent van de mensen heeft alleen AOW. De clientèle bestaat uit een generatie die laag opgeleid is, vaak langdurig werkeloos is geweest met weinig sociaal netwerk en een heel laag of geen pensioen. Er zijn ook klanten bij die door Paperaszo van Humanitas geholpen worden met hun administratie, of soms door een ouderenadviseur.

Aanbod

Elk jaar moet de aanvraag huur- en zorgtoeslag aangepast zijn op het inkomen van de mensen. Dat wil nog wel eens veranderen, bijvoorbeeld als er opeens een opgebouwd pensioen vrij komt.

De belastinghulp is bedoeld voor inwoners van de gemeente Hoogezand-Sappemeer van 65 jaar en ouder met een laag inkomen (AOW en niet meer dan € 10.000,- bruto aanvullend pensioen per jaar) en een beperkt eigen vermogen (maximaal € 42.000,-) Het gaat hierbij om eenvoudige, niet al te ingewikkelde aangiftes. Cliënten betalen een kleine bijdrage variërend van € 5,- tot € 20,- afhankelijk de hoogte van hun aanvullend pensioen.

Vrijwilligers moeten veel geduld hebben met ouderen. Ouderen wonen vaak alleen en zitten verlegen om een praatje. Soms zijn ze ook een sociaal werker, omdat mensen niet graag hulp vragen en je dan vragen voorleggen omdat je toch op bezoek bent. Of je moet hen troosten met een luisterend oor, omdat ze net iemand verloren hebben. Soms zijn ze in paniek vanwege al die formulieren. Ze lezen niet goed, begrijpen het niet en willen alle formulieren zo snel mogelijk de deur uit hebben omdat ze denken dat ze anders een probleem hebben. Ze liggen daar soms nachten van wakker.

“Het is fijn om mensen te helpen met belastingzaken. Je bent echt een vertrouwenspersoon voor mensen, ze groeten je op straat en vertrouwen je. Het is dankbaar werk en fijn om kennis op deze manier weer voor de maatschappij in te kunnen zetten.”

Aan het begin van het jaar hebben de meeste cliënten hun jaaropgave van de AOW binnen, en dan worden ze gebeld voor een afspraak met de belastinghulp. Vroeger hebben ze geprobeerd om mensen naar het kantoor van Kwartier Zorg en Welzijn te laten komen, maar dat werkte niet goed omdat ze dan allerlei formulieren niet bij zich hebben. Soms krijgt de belastinghulp een berg ongeopende post en moet dan moet zelf de belastingbrieven eruit vissen. Soms heeft iemand van Humanitas of de thuishulp al alles keurig klaargelegd.

Voor de meeste mensen lukt het om de belastingaangifte voor april de deur uit te doen. Voor de anderen wordt uitstel aangevraagd Het is wel moeilijk werk als iemand in de war is, of je een kast vol met papieren laat zien. Maar als je vaker bent geweest, weet je wel hoe het zit.

Soms gaat de vertrouwensband die de cliënten voor je voelen eigenlijk te ver. Ze zouden je gewoon hun pincode toevertrouwen als je dat zou willen. Soms melden mensen dat ze minder belasting terug krijgen dan vroeger, dan moet je hen erop wijzen dat ze via de belasting andere voorzieningen al gehad hebben..

Halverwege het jaar is er nog incidenteel werk. Soms is er iets niet goed gegaan, soms is er iemand overleden waardoor een andere aangifte gedaan moet worden.

Klanten hebben zelf niet het telefoonnummer van de belastinghulp, want de communicatie gaat via het kantoor van Kwartier Zorg en Welzijn. De belastinghulp laat via de mail weten als een klant telefonisch met hen contact heeft opgenomen over problemen met de belasting of met andere formulieren.

Een vrijwilliger ontvangt onkostenvergoeding voor telefoonkosten, kosten voor printen, benzine en dergelijke. Alle belastinghulpen zien elkaar drie of vier keer per jaar samen met de VOA's. Tussentijds bellen de belastinghulpen elkaar wel bij problemen met belastingaangiften.

De belastinghulpen hebben geen opleiding gehad vanuit Kwartier. Wel komt eenmaal per jaar iemand van de Belastingdienst vertellen wat er gaat veranderen in de regels en in de aangiften, zodat ze op de hoogte blijven. Deze voorlichting staat ook open voor vrijwilligers van Humanitas.

Pluspunten en minpunten

- Er is geen contractuele band en verzekering geregeld voor de vrijwilligers van de belastinghulp. Kwartier Zorg en Welzijn verstrekt een soort legitimatiebewijs aan vrijwilligers dat kan worden getoond aan de cliënten.
- Veranderingen in de lijst van cliënten als gevolg van bijvoorbeeld een overlijden worden soms laat bijgewerkt.
- In verband met de werklast is er behoefte aan een extra vrijwilliger.

Suggesties

- Een belastinghulp kan signaleren. Als bij mensen thuis bijvoorbeeld een administratieve chaos heerst dan wordt dat doorgegeven aan Kwartier Zorg en Welzijn omdat er dan meestal meer aan de hand is.
- De gemeente mag niet bezuinigen op de belastinghulp die vanuit Kwartier Zorg en Welzijn wordt georganiseerd wordt. Een correcte berekening van de belasting is nodig voor het toekennen van voorzieningen en het berekenen van eigen bijdrage hiervoor. Als Kwartier Zorg en Welzijn deze inzet van vrijwilligers niet meer kan coördineren, dan zal de belastinghulp wegvallen. Vrijwilligers kunnen moeilijk op eigen titel mensen met belastingen gaan helpen. Daarvoor is een organisatie nodig als Kwartier Zorg en Welzijn. De meeste vrijwilligers willen niet bij Humanitas gaan werken. Ze werken nu zelfstandig, kunnen hun eigen tijd indelen en omdat ze bij mensen thuis komen werken, hebben ze nooit het probleem dat mensen allerlei papieren vergeten zijn. Er is enige coördinatie nodig om op deze manier te kunnen blijven werken.
- Eén vrijwilliger is via zijn vrijwilligerswerk bij Kwartier Zorg en Welzijn ook vrijwilligerswerk gaan doen de Kredietbank. Sommige ouderen die hij hielp met het belastingformulier liepen daar en stonden onder budgetbeheer. Ze zaten in de knoop met hun administratie, vragen geen hulp en dan wordt het alleen maar erger. Hij heeft mensen buiten de schuldsanering kunnen houden, die hun achterstallige belasting niet betaald hadden. Hij kan hun wel helpen, als ze volledig meewerken. Maar soms werken ze niet mee en dan komen ze uiteindelijk toch in de schuldsanering.
- De FNV verzorgt een opleiding voor belastinghulp. Eigenlijk zou Kwartier contact moeten zoeken met de FNV of de CNV over bijscholing in belastinghulp.

3. Respijtzorg

Doelstelling en visie

Respijtzorg biedt mantelzorgers de mogelijkheid hun zorgtaken even helemaal aan een ander over te laten. De bedoeling is dat de mantelzorger even vrijaf van de zorg heeft.

Aanbod

Er is gesproken met twee vrouwen van de acht respijtzorgers die actief zijn bij Kwartier Zorg en Welzijn. De een ziet eenmaal per week een dementerende meneer

en de ander eenmaal per twee weken een mevrouw met Parkinson. Daarmee ontlasten zij de partner van de zorgbehoevende, die gaan respectievelijk naar koor en bridge. Eén van hen was er niet van op de hoogte dat haar vrijwilligerswerk respijtzorg heet.

Beide respijtzorgers hebben vroeger in de zorg gewerkt. Eén van hen is zelf ook mantelzorger voor haar man. Vijf jaar geleden las ze een oproep in de krant en ze heeft toen gereageerd. Het is heel dankbaar werk. De andere respijtzorger is met toestemming van het UWV vrijwilligerswerk gaan doen. Het werk ligt haar goed, omdat ze het proces met haar vader ook heeft meegemaakt. Beide dames zijn al een aantal jaar respijtzorger.

Er liggen vaak meerdere aanvragen voor respijtzorger. Als vrijwilliger kun je kiezen, of de coördinator geeft aan wie ze geschikt voor je vindt. Samen gaan ze dan op intakegesprek.

Je krijgt een scholing over onderwerpen als: hoe ga je om met een ziektebeeld. Verder krijgen ze regelmatig workshops aangeboden, over bijvoorbeeld autisme en dementie. De komende workshop heet "signaleren". De vrijwilligers geven zelf aan wat ze interessant vinden. Kwartier Zorg en Welzijn betaalt deze scholingen.

"Ik heb eerst op een man gepast van wie de vrouw graag 1 avond per week naar de vrouwenvereniging van de kerk wilde gaan. Deze man speelde graag een spelletje, Rummikub of kaarten of iets dergelijks, dat lag me wel. Toen hij naar een verpleeghuis moest, heb ik op een dementerende moeder van een vrouw gelet, totdat zij ook naar een verpleeghuis moest, en nu dus weer op een man. Hij is eigenlijk ook al heel slecht, ze wachten op een plaats voor hem in een zorgcentrum, waar hij al 4 dagen per week in de dagopvang zit. Als ik kom, is hij vaak boos dat hij niet weer naar de dagopvang mag, en dan moet ik hem eerst afleiden."

Eén maal per drie maanden vergaderen ze samen met de coördinator van mantelzorg op informele wijze bij iemand thuis.. Ze noemen cliënten alleen bij de voornaam omdat ze toch ook een soort beroepsgeheim moeten hanteren.

Qua organisatie is het goed geregeld. Als vrijwilliger moet je goed je grenzen weten, want je moet geen dingen gaan doen die professionals moeten doen. Professionele begeleiding is dan ook noodzakelijk. In principe voer je geen medische handelingen uit en help je mensen ook niet met toiletgang. Ze hebben een contract gekregen waarbij duidelijk is geschreven wat de grenzen zijn, dat ze geheimhouding moeten betrachten en dat ze verzekerd zijn tijdens hun werkzaamheden. Als ze ergens tegenaan lopen kunnen ze altijd bellen.

Bereik en achtergronden doelgroep

Er worden 67 mantelzorgers begeleid die 412 cliënten helpen.

Soms zijn mensen erg blij met je, omdat je hen echt een avond of middag ontlast. Maar soms hebben mensen wel respijtzorg aangevraagd, en durven ze het toch niet aan. Dan gaan ze toch niet weg als iemand komt om de zorg over te nemen. Volgens de respijtzorger kunnen daar een paar redenen voor zijn. Bijvoorbeeld dat als puntje bij paaltje komt mantelzorgers toch denken dat zij de enigen zijn die goede zorg kunnen leveren. Of dat ze er wel naar verlangd hebben om eens een middagje op

stap te gaan, maar als ze twee middagen in het winkelcentrum hebben doorgebracht, ze niet zo nodig nog een dag hoeven en geen andere tijdsbesteding weten. Of ze zijn zo blij met het bezoek dat ze liever een gesprek hebben met de respijtzorger dan erop uit te gaan. Deze respijtzorger wil daarom bij mensen komen die graag een vaste activiteit willen doen. Dan nemen ze wel van de gelegenheid gebruik.

Middelen

Reiskosten mogen vergoed worden, maar dat hoeft van één vrijwilliger niet. Ze vindt niet dat vrijwilligerswerk betaald moet worden, maar ze vond het heel leuk dat de coördinator eraan had gedacht dat ze vijf jaar als vrijwilligster werkte. Ze kreeg een grote bos bloemen. Dat soort attenties zijn fijn. Met kerst krijgen ze altijd een leuke attentie, en verder mogen ze 1 keer per jaar een barbecue houden op de kosten van Kwartier. Dat is altijd een leuke afsluiting van het vrijwilligerswerk. Meestal doen ze dat bij iemand thuis. Ze zijn nu met een groepje van acht, drie mannen en vijf vrouwen. Eén maal per jaar gaan ze samen uit eten, maar dat doen ze op eigen kosten. En één maal per jaar is er een vrijwilligersavond, dat wordt niet door Kwartier georganiseerd maar door de gemeente, en is ook bedoeld voor iedereen die als vrijwilliger actief is in Hoogezand-Sappemeer.

Suggesties

Als ouderen langer thuis blijven wonen, moet er zeker niet op het ouderenaanbod bezuinigd worden. Dan draait alles op thuiszorg. Bij sommige mensen komt de thuiszorg wel vier keer per dag over de vloer.

Een respijtzorger geeft aan het liefst vrijwilliger te zijn bij Kwartier. Ze weet dat Humanitas ook veel vrijwilligerswerk doet maar ze heeft de indruk dat ze dan niet zo goed haar eigen tijd kan invullen omdat je elke week iets moet doen. Bij Steunpunt Mantelzorg kan ze heel gemakkelijk afzeggen als het haar niet uitkomt. Ze is ook wel eens gevraagd om mee te gaan op de boot van De Zonnebloem, de Henri Dunant, maar een hele week weg van huis zijn vindt ze te veel gevraagd voor vrijwilligerswerk.

Een andere respijtzorger denkt dat het ouderenaanbod in de toekomst anders zal moeten zijn. De nieuwe generatie ouderen die er nu aankomt, haar eigen generatie van 65 jaar, is veel mobieler dan de generatie van haar ouders. Zij moest haar moeder overal naar toe brengen, als een taxi, omdat ze geen rijbewijs had, maar haar generatie heeft een auto of een camper en gaat overal heen waar ze wil. Of ze hebben een scootmobiel. Ze internetten en bridgen, ze regelen alles wel zelf. Ze denkt ook niet dat haar generatie warm loopt voor spelletjes of zo, waarschijnlijk is daar op korte tijd geen behoefte meer aan.

Voor de huidige 75 plussers moeten er wel zo'n activiteitsaanbod zijn, en taxivervoer of vervoer met busjes bestaan. Dit is ook een generatie die niets eist en niet snel iets vraagt. Haar eigen generatie is daar heel anders in, die vindt dat ze recht hebben op dingen.

4. Uitstapjes naar Vroeger

Doelstelling en aanbod

Via het ouderenadvies is sinds 2012 een bijzondere activiteit begonnen, namelijk Uitstapjes naar Vroeger. Deze uitstapjes zijn gestart op initiatief van een oudere man

met een ernstige vorm van reuma die met de auto graag van betekenis wil zijn voor andere mensen. Het idee kwam uit zijn eigen ervaring met zijn ouders, die vonden het zo geweldig om nog terug te gaan naar plekjes van vroeger. Hij wil graag hetzelfde bieden aan mensen die geen kinderen hebben en geen auto. En dan met name mensen uit achterstandswijken. Het liefst zou hij dat met een poel van vrijwilligers doen. Als er meer mensen zijn dan hoeft het niet alleen een uitje naar vroeger te zijn maar kunnen ze ook gewone uitjes verzorgen voor mensen. Voor alle mensen die er bijna niet meer uitkomen en bijna niemand meer hebben.

Aanvragen komen via Kwartier binnen. Tot nu toe zijn er 5 uitstapjes geweest, meestal een halve dag. Het contact met de cliënt is eenmalig, soms is er vooraf een voorbespreking over waar ze naar toe gaan. Hij doet het alleen in de zomermaanden, dan is het makkelijker autorijden en om ergens naar toe te gaan.

Bij een mevrouw zijn ze naar het geboortehuis, de lagere school, het graf van de ouders, het huisje waar ze met haar 1ste man heeft gewoond en haar 1ste kind heeft gekregen, geweest. Voor de vrouw was het indrukwekkend, fantastisch, ze zei dat het de eerste keer was dat iemand deed wat ze vroeg. Hij betaalt de benzinekosten zelf.

Suggesties

- Als ouderen langer zelfstandig blijven wonen, wordt het een hele andere wereld. Buren, familie en kennissen zullen de zorg op zich moeten nemen. Je kunt familieleden niet alles op zich laten nemen. Bijvoorbeeld nu wil men de MBVO afschaffen, je kunt je afvragen of je dat bij het reguliere aanbod kan onder brengen. Er gaan mensen met een chronische handicap heen. Misschien kan het bij het Huis van De Sport onder worden gebracht en dan ook in buurthuizen.
- Voor vrijwilligers blijft beperkte professionele begeleiding altijd nodig. Professionals zijn een klankbord, sturen aan en motiveren vrijwilligers. Je kunt niet alles overlaten aan de maatschappij. Je moet als gemeente ook goed met je vrijwilligers omgaan.
- Sommige activiteiten voor ouderen kun je anders invullen, bijvoorbeeld alleen een praatje maken met iemand kan ook via Humanitas. Om dat te regelen is het goed om meer samenwerking te organiseren tussen vrijwilligers die voor verschillende organisaties werken. De professionele ouderenadviseur kan zich dan alleen richten op mensen met echte problemen.
- In probleemwijken houdt men vaak de voordeur dicht, maar toch moet je daar binnen zien te komen. Soms hebben mensen even een duwtje nodig, als ze moeilijk te bereiken zijn. Dan moet je aan ze vragen of ze hun leven prettig vinden. Als ze ja zeggen dan moet je ze met rusten laten, maar als ze nee zeggen dan heb je meteen een ingang.
- De idee van een buurtcoördinator als een centraal figuur die informatie heeft over wat er leeft in een buurt, is goed. Meer binding in een wijk is noodzakelijk voor mensen die het moeilijk hebben, anders leeft iedereen voor zichzelf. Zaken als het verenigingsleven, een zangkoor een kaartclub, kunnen mensen allemaal zelf regelen. Daar is geen organisatie voor nodig.

Hoofdstuk 4. Ander aanbod

Inleiding

Dit hoofdstuk informeert over het aanbod van andere professionele voorzieningen en vrijwilligersorganisaties voor ouderen in Hoogezand-Sappemeer. De informatie is gebaseerd op uitkomsten van gesprekken met 30 professionals en vrijwilligers en analyse van relevante documenten.

Het hoofdstuk opent met een typering van het aanbod van professionele voorzieningen voor ouderen (§ 1). Daarna wordt een beeld geschetst van de inzet van vrijwilligersorganisaties (§ 2).

Behalve doel en visie van waaruit wordt gewerkt en het aanbod en de middelen waarover men beschikt, wordt vooral inzage geboden in het bereik en de achtergronden van de doelgroep, de plus- en minpunten die opvallen, de samenwerking met andere partijen en suggesties voor verbetering.

§ 1. Professionele voorzieningen

De professionele voorzieningen die in dit hoofdstuk worden beschreven zijn het loket Wonen Welzijn en Zorg, een drietal zorginstellingen, De Reensche Compagnie, Team 290, twee kerken en de Kredietbank Hoogezand-Sappemeer.

1. Loket Wonen Welzijn en Zorg

Doelstelling en visie

Bij het loket WWZ kunnen mensen terecht met vragen over wonen welzijn en zorg. Dit valt sinds 2007 onder de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). Doel is dat iedere inwoner meedoet in de samenleving. De gemeente moet dat mogelijk maken door hindernissen weg te nemen.

Vroeger werden veel voorzieningen voor ouderen geregeld via de Wet voorzieningen gehandicapten (Wvg). In deze wet die functioneerde van 1994 tot en met 2006 was vastgelegd welke voorzieningen door gemeenten moesten worden geregeld. Het ging met name om vervoersvoorzieningen (taxivervoer, speciale fietsen, scootmobielen, auto-aanpassingen), rolvoorzieningen (rolstoelen) en woonvoorzieningen (woningaanpassingen zoals douchekrukjes, trapliften en zelfs verbouwingen en aanbouwen).

De Wvg is op 1 januari 2007 vervangen door de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Naast de bestaande voorzieningen die onder de Wvg vielen, is onder andere de huishoudelijke verzorging hieronder komen te vallen, die tot dat moment onder de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) viel. Een apart orgaan regelde hiervoor de indicatiestelling.

Pas de laatste twee jaar wordt de WMO uitgevoerd, ook al ging de wet in 2007 in. Kernelement van de WMO is dat mensen moeten participeren in de oplossing. Dat je ergens recht op hebt kun je tegenwoordig niet meer zeggen. Er wordt meer uitgegaan van eigen kracht en de mogelijkheden in het eigen netwerk.

Zelfredzaamheid staat voorop. Iemand moet zo lang mogelijk zelfstandig kunnen leven en wonen, en meedoen in de samenleving. Daarbij is misschien hulp van mensen uit iemands omgeving nodig, zoals familie, vrienden of burens. De gemeente kan daarbij ondersteuning geven door middel van individuele voorzieningen en collectieve voorzieningen waarvan alle inwoners gebruik kunnen maken.

Aan deze andere werkwijze, waarbij mensen gevraagd wordt meer verantwoordelijkheid te nemen, moeten we allemaal wennen.

Aanbod

Het aanbod van Loket Wonen Welzijn Zorg bestaat uit 1) informatie en advies over wonen, welzijn en zorg en 2) het verstrekken van voorzieningen op gebied van zorg, wonen en mobiliteit.

Bij een aanvraag voor een individuele voorziening wordt bij het loket WWZ bekeken of de gemeente de vraag kan bieden, anders wordt er doorverwezen. Indicatie kan simpel gaan, bijvoorbeeld met meteen een stempel, maar er kan ook een huisbezoek en daarna nader onderzoek nodig zijn. De tijd die tussen een aanvraag en een besluit ligt kan dus variëren.

Met de cliënt worden keukentafelgesprekken gehouden waarbij alle levensdomeinen worden gescreend. Er wordt gevraagd hoe iemand leeft, wat er met iemand aan de hand is, wat de beperkingen van iemand zijn en wat de eigen kracht is.

Bij het WWZ loket werken vier indicatieadviseurs die ook op huisbezoek gaan, er zijn twee WWZ deskundigen, één administratieve kracht en vier loketmedewerkers. Een voorbeeld van de werkwijze bij een aanvraag: stel je hebt een beperking en kunt maar 100 meter lopen. Vroeger kreeg je dan vrij makkelijk een scootmobiel, want daar had je recht op, maar nu is dat niet meer vanzelfsprekend. Er wordt gekeken naar wat het probleem is, wat de gewenste situatie is en wat de vervoersbehoefte precies is. Iemand moet dat helemaal uit kunnen leggen. De behoefte kan zijn: ik wil naar de kinderen toe, naar het ziekenhuis en winkelen. De vraag is dan: wonen de kinderen ver, kunnen ze u niet ophalen, kunt u met de deeltaxi? Is er een boodschappendienst? Is het niet mogelijk om een scootmobiel in de flat te delen met andere ouderen? Je doet een beroep op de gemeenschap om te delen.

Pluspunten en minpunten

- Mensen raken snel ontmoedigd als een aanvraag ingewikkelder ligt dan ze voor ogen hadden. We moeten nu wat verder kijken of er geen alternatieven zijn.
- Wat de aanvraag ook bemoeilijkt is dat veel ouderen niet willen laten zien wat er aan de binnenkant leeft, ze willen niet alle informatie geven die we vragen. Sommigen zijn ook te trots om het handje op te houden. Er wordt ook naar het eigen vermogen gekeken en daar wil niet iedere oudere openheid over geven.
- Met het oog op de WMO bestaat de hoop dat mensen zelf kunnen nadenken over of ze er echt zelf alles aan gedaan hebben om een probleem op te lossen. De hoop is dat veel mensen de weg vinden via internet.

Samenwerking

Er is samenwerking met Kwartier Zorg en Welzijn en MEE. Afhankelijk van de zorgvraag benadert een medewerker van het loket een contactpersoon van de betreffende organisatie.

MEE geeft gratis en onafhankelijk informatie, advies en ondersteuning aan mensen met een beperking of chronische ziekte.

<http://www.kwartierzorgenwelzijn.nl/> Kwartier Zorg en Welzijn biedt diensten aan op het gebied van zorg, vrijwilligerswerk, mantelzorg, scholing en vrije tijd.

<http://www.mezzo.nl/>

Vanuit Kwartier Zorg en Welzijn en MEE is ook een link naar de Sociale Kaart van Hoogezand-Sappemeer waar de burger de weg naar voorzieningen kan vinden.

Er is een warme overdracht tussen de partijen.

MEE en Kwartier zitten niet in het WWZ-loket, maar wel in het zeswekelijkse participantenoverleg dat is bedoeld om elkaar in het functioneren te versterken.

Het WWZ-loket is ook betrokken bij een pilot in Gorecht West waarbij achter de voordeur wordt gekeken naar wat iemand nodig heeft, wat kunnen we betekenen en wat iemands eigen kwaliteiten zijn. Bijvoorbeeld een jongen die al jaren thuiszate heeft nu een mooi pak aan en houdt de wijk schoon.

Het WWZ-Loket wil goed bereikbaar zijn en is daarom ook in de wijk aanwezig en wil waar mogelijk samen met de burger vragen aanpakken. Het team gaat er als generalist op af, maar de gemeente heeft de regie.

Het voordeel van nauwe samenwerking is dat partijen steeds meer van elkaar weten wat ze doen en daardoor taken kunnen verdelen en op elkaar afstemmen.

Pluspunten en minpunten

WMO loketmedewerkers kunnen niet zomaar bij iemand aan de deur komen, terwijl de ouderenadviseur dat wel kan omdat het een laagdrempelige waardevolle voorziening is.

Suggesties

- Er kan wel veel informatie naar de ouderen toegebracht worden via internet, maar zeker niet voor alle ouderen. Er blijft menskracht nodig om bepaalde ouderen te bereiken. Er moet dan wel voor gewaakt worden dat het niet zo gaat als bij de jeugdhulpverlening waar soms vele hulpverleners zich op 1 gezin storten.
- Men moet meer denken in termen van burgers en niet zozeer in termen van jongeren of ouderen. Niet in hokjes denken en meer generalist zijn.
- Vrijwilligers zijn hard nodig en daarom is het belangrijk aan vrijwilligers te vragen wat ze leuk vinden om te doen. Organisaties zoeken vaak iemand voor een bepaalde taak, maar een vrijwilliger moet zoveel mogelijk iets doen wat deze ook leuk vindt.
- Bezuinigingen zullen een grote impact hebben op het ouderenadvies. Door als WWZ-loket keukentafelgesprekken en nader onderzoek rond cliënten samen met MEE en Kwartier Zorg en Welzijn vorm te geven kan er tijd worden bespaard.

2. Zorginstellingen

Er zijn interviews gehouden met vertegenwoordigers van drie zorginstellingen voor ouderen. Het gaat om De Burcht, Voor Anker en St. Jozef. Naast professionals die daar werken, is ook met twee vrijwilligers gesproken die zich inzetten in deze voorzieningen. Het onderzoek richt zich weliswaar op zelfstandig wonende ouderen, maar deze maken vaak gebruik van dagvoorzieningen en het sociaal culturele aanbod van een zorginstelling bij hen in de buurt.

2.1. De Burcht

De Burcht is onderdeel van ZINN, een organisatie voor (thuis)zorg, wonen en welzijn in Groningen, Haren en Hoogezand. ZINN biedt thuiszorg aan huis en woonzorglocaties voor wanneer het thuis niet meer gaat. De Burcht is een nieuwe locatie en sinds twee jaar open.

Zeg het met bloemen op de Dag van de Ouderen

Doelstelling

De Burcht is een intramurale zorginstelling en richt zich op ondersteuning bij wonen, welzijn en zorg. Het uitgangspunt is dat cliënten het leven in de zorginstelling zo gewoon mogelijk kunnen voortzetten, bij voorkeur onder eigen regie. De Burcht heeft ook een extramuraal aanbod. Dit heet ZINN breed het zijn zorggerelateerde aanleunwoningen die verbonden zijn via een alarmeringssysteem. De locaties zijn De Mars, De Reensche Compagnie, Ericastaete, de Ruyterstraat en een deel van Melkwegflat (De Grote Beer). Mensen hebben geen indicatie nodig voor dit aanbod. Voor verzorging en verpleging is wel een indicatie nodig van het CIZ.

Aanbod

Naast een verzorgingshuis met het intramurale programma heeft De Burcht in combinatie met ZINN ook een dagbestedingprogramma voor mensen die nog zelfstandig wonen. Er is individueel wonen, groepswonen voor met een

psychogeriatrische en somatische afdeling, revalidatie, kortdurende opname en overbruggingszorg, dagbehandeling en een wijksteunpunt met dagactiviteiten. Ouderen die op een wachtlijst staan kunnen overbruggingszorg krijgen. Via PlusZorg kunnen cliënten extra diensten inkopen, bijvoorbeeld meer huishoudelijke hulp of een extra activiteit.

De Burcht heeft de volgende voorzieningen:

- 47 eenpersoonskamers met douche/toilet
- 40 eenpersoonskamers met gedeeld douche/toilet
- 5 echtparenappartementen met douche/toilet slaapkamer
- 14 eenbedskamers, 24 tweebedskamers,

Verder is er in De Burcht een winkel, restaurant, recreatiezaal, internetcafé, bibliotheek, kapsalon, wellness, multifunctionele ruimte, een pedicure, terras en tuin, biljart, Jeu-de-boules en een receptie. Wijkbewoners kunnen gebruik maken van sommige van de voorzieningen.

Het Bureau Welzijn van De Burcht geeft advies en ondersteuning bij dagbesteding en wordt geleid door de coördinator welzijn en activiteiten. Het bureau is actief met betrekking tot activiteiten/verenigingen, vrijwilligers en mantelzorg.

Er zijn gezelligheids- en spelverenigingen (klaverjassen, bridgen, biljarten, borrelclub, plattelandsvrouwen, buurtvereniging), muziekverenigingen, creatieve verenigingen, bewegingsverenigingen en culturele verenigingen.

Er is een ZINNPas te koop voor gratis deelname of korting op activiteiten en een cultureel aanbod. ZINN heeft ook een bus voor uitstapjes.

De Burcht biedt ook thuiszorg aan ouderen in aanleunwoningen en de directe omgeving. In De Reensche Compagnie, Ericastaete en de Ruyterstraat zijn thuiszorgteams actief. In de Ruyterstraat is het meest contact met mensen van buiten. Er ontstaan leuke initiatieven in de aanleunwoningen. Zo worden in de Ruyterstraat mensen gestimuleerd om zelf dingen voor elkaar te krijgen en zo de zelfredzaamheid te vergroten. Men wilde een bankje voor de deur en daar subsidie voor, maar via de verkoop van erwtensoep op de kerstmarkt hebben ze het geld zelf bij elkaar gekregen. Bij de Ericastaete wordt via de Cruijff Foundation samen met de bewoners een trapveldje voor jongeren geregeld. Dit in verband met overlast van jongeren in de vorm van planten uit de tuin halen en zwerfafval.

Bereik en achtergronden doelgroep

Het bereik is intramuraal ongeveer 190 mensen, extramuraal ongeveer 60 mensen. Inwoners van De Burcht komen weinig meer buiten de deur. Ze zijn gemiddeld rond de 84 jaar en meestal alleenstaand. Een enkeling heeft nog een partner of is allochtoon.

De ouderen die intramuraal wonen zijn onder te verdelen in vier typen:

- 1) Bewoners in zelfstandige appartementen met een lichte zorgindicatie (ca. 60).
- 2) Een somatische woongroep eigen slaapkamer en gezamenlijke woonkamer (40). Het zijn mensen met lichamelijke klachten die ook veel fysiotherapie nodig hebben.
- 3) Bewoners met psychogeriatrische problematiek die een huiskamer delen (60).
- 4) Revalidanten, die tijdelijk opgenomen zijn, bijvoorbeeld in verband met een gebroken heup (30)

Verder zijn er ook ouderen die dagbehandeling krijgen (32). Dit aanbod is ook gericht op het ontlasten van de mantelzorger. In het wijksteunpunt kunnen daarnaast ook nog ouderen per dag terecht die geïndiceerde zorg krijgen (30). Er is begeleiding door een verzorgende en er zijn activiteiten. Deze voorziening is gericht op mensen die thuis dreigen te vereenzamen en weinig sociale contacten hebben.

Middelen

De Burcht heeft circa 450 vaak parttime werknemers met 200 fte. Daarnaast zijn er ongeveer 185 vrijwilligers actief.

Professionals zijn verpleeghuisartsen, maatschappelijk werkers en psychologen die deskundig zijn en affiniteit en betrokkenheid met de doelgroep hebben. Vrijwilligers moeten het hart op de goede plek hebben. De instelling moet de balans houden tussen ziel en zakelijkheid.

Pluspunten en minpunten

1) Participatie van familie staat hoog op de agenda. In De Burcht wordt familie aangemoedigd ook een bijdrage te leveren aan de zorg.

2) Er worden naar mensen die eenzaam zijn bezoekvrijwilligers gestuurd.

De vrijwilligerscoördinator regelt de intake en plaatsing van vrijwilligers. Zij koppelt een vrijwilliger aan een afdeling binnen De Burcht en daarna is het afdelingshoofd verantwoordelijk voor de begeleiding.

3) Veel vrijwilligers komen binnen via Kwartier Zorg en Welzijn. Sommige VOA's zijn ook vrijwilliger bij de Burcht. Sommige vrijwilligers zijn mannen die vervroegd met pensioen moesten gaan en nu een WW uitkering hebben. Via het UWV is geregeld dat zij met behoud van uitkering 20 uur per week vrijwilligerswerk voor De Burcht doen. Vrijwilligers zijn zowel jong als oud, van rond de 20 tot in de 80. De grootste groep is tussen de 50 en 65 jaar.

Elke ZINN-vrijwilliger valt onder de vleugels van Bureau Welzijn.

Vrijwilligers worden heel divers ingezet bij De Burcht. Dat kan variëren van ondersteuning bij een kerkdienst, gastheer of gastvrouw zijn op een afdeling, bediening in het restaurant tot activiteitenbegeleiding en helpen met vervoer.

De meeste vrijwilligers besteden 8 tot 20 uur per week. Een vrijwilliger moet altijd ondersteunend zijn aan een medewerker. Er is een duidelijke omschrijving van wat wel en niet mag. Zo mag een vrijwilliger bijvoorbeeld niet helpen bij het naar het toilet gaan, in een rolstoel tillen en aan- en uitkleden

Zorgelijk is dat steeds meer taken moeten worden gedaan door vrijwilligers.

Een vrijwilliger aan het woord:

“Twee ochtenden per week werk ik als huiskamerassistent op de afdeling psychogeriatric. Daar worden zwaar demente bejaarden opgevangen. Ik maak brood en koffie voor hen klaar en breng ze naar zingen. Als lunch bak ik soms een eitje of een pannenkoek met knakworst, of ik maak soep, dat vinden ze heerlijk.

De Burcht had gebrek aan mensen op deze afdeling. Daar wonen ook agressieve cliënten en niet iedereen kan daar mee omgaan. Ik heb het daar erg naar zijn zin. Voer gesprekken met mensen, houd ze bezig, en leid ze af als ze bijvoorbeeld naar hun overleden echtgenoot vragen.

Ik ben een zogenaamde Vrijwilliger Plus, dat betekent dat ik minimaal 8 uur per week help en minstens 3 vrijwilligersmodulen bij hun vrijwilligersacademie moet volgen. Dan ontvang ik 100 euro per maand. Ze zien vrijwilligerswerk niet als iets vrijblijvends. Ik ga ook altijd naar het Alzheimer café, omdat ze daar interessante thema's bespreken. Het is vaak emotioneel daar, omdat er familieleden van dementerenden komen. “

Samenwerking

De Burcht werkt samen met woningcorporatie Lefier en ZINN thuiszorg.

Er is niet heel veel samenwerking met andere partijen, wel incidenteel met St. Jozef , POSO en Kwartier Zorg en Welzijn, met name voor de voorbereiding van de Dag van de Ouderen en de werving van vrijwilligers. Het Alzheimercafé vindt plaats in De Burcht.

ZINN schoolt vrijwilligers zelf met behulp van De Vrijwilligersacademie Groningen. Daar kunnen zij over uiteenlopende onderwerpen een informatiebijeenkomst volgen. Bijvoorbeeld gebruik maken van de rugzak, signaleren van gedragsverandering.

Twee keer per jaar is er een rugzakbijeenkomst daar komen coördinatoren en vrijwilligers welzijn ouderen en welzijnsmedewerkers samen.

Met Lefier wordt gekeken naar de ontwikkeling van wooncomplexen voor ouderen, ZINN wil 24 uur per dag zorg leveren zodat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig in de wooncomplexen kunnen wonen. Daar hoor ook een fatsoenlijk aanbod aan welzijnsactiviteiten bij.

Het is belangrijk om tot afstemming te komen over de werving van vrijwilligers. De inzet van vrijwilligers voor activiteiten is cruciaal, want anders kost het veel geld. In de wooncomplexen gebeurt dit samen met de bewonerscommissies.

In de vestiging op de Ruyterstraat draait het aanbod nu zes maanden. Er is ongeveer 10 uur per week aanbod, 3 dagen per week is er open ruimte met eten, kaarten, bingo, handwerk en bloemschikken. ZINN hoopt dat er indien nodig ook zorg afgenomen wordt door de bewoners. De buurtbewoners zijn ook een potentiële doelgroep.

Er is vrijwel geen deelname aan netwerken in verband met de voorkeur voor korte lijnen. Er is weinig contact met Humanitas.

Pluspunten en minpunten

1) Het is nog de vraag hoe het aanbod in de dagvoorziening (verzorging en behandeling) er onder de nieuwe omstandigheden van de WMO uit gaat zien. De gemeente speelt hierin een belangrijke rol samen met de thuiszorg. Ouderen zullen steeds meer particuliere middelen aanwenden. Een redelijk aantal ouderen kan dat

ook omdat ze welgesteld zijn. Ouderen die dat nodig hebben zullen inkomensafhankelijke regelingen moeten benutten.

2) Door de bezuinigingen zal het verzorgingshuis als zodanig verdwijnen. In het lenteakkoord is besloten tot het scheiden van wonen en zorg voor de categorieën 1, 2 en 3. Dat betekent dat de lichtere vormen van zorgvraag nu thuis opgevangen moeten gaan worden met behulp van dagopvang, mantelzorg en thuiszorg. De zorg moet dan in de directe omgeving worden gerealiseerd.

3) De verwachting is dat in De Burcht een steeds zwaardere doelgroep terecht komt. Dat is een kostenbesparende keuze van de overheid, maar het is niet wenselijk voor de voorziening. De charme van De Burcht is momenteel de diversiteit en de dynamiek.

Suggesties

1) Ouderenwerk blijft in de toekomst ook nodig. De vergrijzing is nog maar net begonnen en mensen blijven langer leven met de medische technologie. Er zal altijd een groep zijn die zorgafhankelijk is en die dreigt te vereenzamen. Wie dat gaat betalen is een hekel punt. Mensen zullen hogere bijdragen moeten betalen.

Verwaarlozing en vereenzaming kunnen gevolgen zijn van de bezuinigingen. Als ondersteuning in de preventieve sfeer goed geregeld is, kunnen mensen ook langer thuis blijven wonen.

2) Samenwerking met professionele ouderenadviseurs is aan te bevelen, want zij komen bij iemand thuis en kunnen goed signaleren. ZINN kan ondersteunen met de deskundigheid van de thuiszorg, verpleeghuisarts en psychologen in een vroeg stadium met korte lijnen.

3) Er moet meer worden ingezet op het op gang brengen van mensen. Dat gebeurt nu ook al in aanleunwoningen, en kan in samenwerking plaatsvinden met Bureau Welzijn van ZINN.

4) Belangrijk voor het stimuleren van ouderen om aan activiteiten mee te doen is het vergroten van hun mobiliteit. Zo rijdt er iedere dinsdag een busje uit Gorecht en Woldwijck naar De Burcht en De Reensche Compagnie. Er zijn veel eenzame ouderen, die je niet moet vergeten.

5) Het sociaal cultureel ouderenwerk mag zich wel wat meer profileren en laten zien, dat was vroeger veel meer zichtbaar, Kwartier doet veel met jeugd maar met ouderen lijkt het minder.

2.2. Voor Anker

Doelstelling en aanbod

Voor Anker is een voorziening voor zorg en verblijf. Het is een onderdeel van TSN (Thuiszorg Service Nederland). Men werkt met twee zelfsturende zorgteams die beschikken over een coördinerende verpleegkundige met een coachende rol gericht op het bewaken van de kwaliteit van zorg. Er werken ongeveer 120 betaalde medewerkers en ongeveer 70 vrijwilligers.

De kamers zijn nu nog toereikend voor de bewoners, maar in de toekomst zullen er aanpassingen moeten komen omdat er dan ook zwaardere zorg geboden moet worden. Waarschijnlijk komen er meer aanleunwoningen en worden er meer kleinschaliger wooneenheden ingericht.

De huidige bewoners komen vooral uit lagere sociale klassen die veel belang hechten aan een goede sfeer. Er is een winkel met levensmiddelen, een wasserij, een kapsalon, een fysiotherapeut, een pedicure en hulpmiddelen-uitleen. Het zorgcentrum heeft zijn eigen keuken en fungeert ook als wijkrestaurant. De prijzen zijn relatief laag. Voor de wasserij bijvoorbeeld betalen de mensen 33 euro per maand. Als ze een uitstapje maken, maken ze afspraken met gelegenheden om korting te bedingen, omdat ze toch met 100 mensen een pannenkoek komen eten. Via de maaltijdservice komen ze bij mensen thuis en hebben ze ook een signaleringsfunctie. Als mensen bijvoorbeeld hun eten van de vorige dag niet hebben opgegeten, of ze weg zijn zonder zich te hebben afgemeld, wordt er gebeld met de contactpersoon. Die contactpersoon kan ook een thuiszorgmedewerker zijn. Via deze service worden ze ook wel aangemeld bij de alarmering thuiszorg van TSN. De centrale zit in Zoetermeer, maar meestal wordt de persoon zelf eerst gebeld of de contactpersoon. TSN levert 7 maal 24 uur zorg. Mensen die lid zijn van de maaltijdservice hebben kosteloos een magnetron in bruikleen. Elke dag, 7 dagen per week, worden maaltijden rondgebracht, via 2 routes. Een vrijwilligerscoördinator zorgt voor welzijnsactiviteiten. Elke vrijwilliger heeft een contract, waarin ook verzekering en faciliteiten zijn vastgelegd. Vrijwilligers volgen trainingen en krijgen een vergoeding voor onkosten, gratis eten op de dag dat ze werken, attenties en een vrijwilligersdag. Als vrijwilliger behoort je tot het personeel, dus ga je ook mee op personeelsuitjes. Er is weinig verloop. Ze hebben al vijf lintjes mogen geven voor langdurige vrijwillige inzet. De chauffeurs van de warme maaltijden krijgen jaarlijks een ANWB vaardigheidstraining. Dit is een goede zaak, want cliëntenvervoer moet veilig geregeld zijn. Ze halen trouwens ook externen op die naar het restaurant willen maar geen vervoer hebben.

Bereik en achtergronden doelgroep

Het verzorgingshuis heeft 106 verzorgingsplaatsen en er zijn 39 aanleunwoningen. De meerderheid van de bewoners is vrouw. De jongste is nu 61, de oudste bijna 100. In de aanleunwoningen wonen bewoners van 50+ met een laag inkomen. Een groot deel van de bewoners heeft alleen AOW en sommigen een klein aanvullend pensioen. De woonkosten worden geregeld via de AWBZ, zodat ze alleen zak- en leefgeld overhouden. Enkele bewoners hebben te maken met schuldsanering. Soms springen de Vrienden van Voor Anker financieel bij. Veel mensen krijgen via het Stimuleringsfonds van de gemeente een maaltijdvergoeding, maximaal 4 maal € 2,40 per week. De financiële problemen onder ouderen nemen toe. Bewoners kunnen hun administratie ook bij Voor Anker laten doen, of ze hebben iemand van Humanitas die hen helpt. Intern zijn er talloze clubjes met veel deelnemers zoals de zangclub, het handwerkclubje en clubjes voor kaarten, sjoelen en kegelen. Ook maakt Voor Anker zomerreisjes met bewoners in een busje voor 6 euro per persoon. Het liefst gaan ze gewoon ergens naar een terrasje om koffie te drinken. Behalve de eigen bewoners en de bewoners van de aanleunwoningen worden er door het zorgcentrum ook veel buurtbewoners bereikt door de maaltijdservice. Elke

dag worden er 200 maaltijden rondgebracht in de buurt, en daarnaast zit het restaurant elke dag vol met 40 tot 50 mensen.

Er is momenteel geen wachtlijst. Er wordt mondjesmaat een indicatie afgegeven omdat thuiszorg al snel toereikend wordt gevonden. Eigenlijk mogen alle 80plussers zonder indicatie naar een verzorgingshuis, maar het CIZ houdt dat tegen door niet veel indicaties af te geven. Ze kijken niet meer naar welzijnsaspect, terwijl mensen juist naar Voor Anker willen vanwege de sociale contacten.

Samenwerking

Samen met TSN wordt gekeken of er meer kan worden samengewerkt met andere zorgaanbieders. Zo worden bewoners die bij Voor Anker te veel zorg nodig hebben, overgeplaatst naar de verpleegunit van De Burcht.

Er is samenwerking met de door vrijwilligers gerunde Stichting Vrienden van Voor Anker die een cultureel aanbod voor bewoners organiseert. Elke twee weken is er een avondactiviteit voor 50 plussers. Deze stichting heeft contact met Kwartier Zorg en Welzijn.

De coördinator welzijnsactiviteiten gaat ook naar vergaderingen van de POSO en De Reenske Compagnie om activiteiten af te kunnen stemmen.

Verder is er regelmatig overleg met Trio/Baanvak in verband met inzet van mensen met een beperking in de keuken en bij de linnendienst, en van leerlingen die werkervaring opdoen in het kader van een mbo-opleiding (BBL).

Er zijn ook incidentele contacten met Humanitas.

Pluspunten en minpunten

Als intramuraal centrum maken ze slechts een klein onderdeel uit van de grote landelijke organisatie TSN die vooral is gericht op thuiszorg. In verband met de beleidsvoornemen om mensen met lichte zorgzwaarte voortaan thuis te laten wonen, valt te voorzien dat er minder vraag komt naar intramurale zorg en meer naar dagopvang. Voor Anker moet daar dus op gaan anticiperen.

Suggesties

1) Ouderenadviseurs moeten de wijk in.

2) De welzijnsinzet voor ouderen is nu teveel versnipperd. Er nog een slag te maken door betere samenwerking en door meer te stroomlijnen.

De gemeente moet bekijken wat er wordt aangeboden en wat ze gezien de vraag en achtergronden van de ouderen waar het om gaat willen financieren en wat goed kan weggezet worden bij andere organisaties.

Ook bij gesprekken over levensvragen, die Kwartier Zorg en Welzijn nu gaat organiseren, kun je veel nauwer samenwerken. Bijvoorbeeld met de vijf vrijwilligers van de Baptistengemeente organiseren af en toe een kerkdienst bij Voor Anker.

Kwartier had allang met de drie intramurale zorgaanbieders om de tafel moeten zitten, maar nu zijn er geen contacten. Voor Anker met een mooi welzijnsaanbod en de Stichting Vrienden van Voor Anker moeten ook meer doen met andere aanbieders, al is het maar afstemming.

3) De WMO is erg in beweging. In de organisatie van het gehele aanbod van welzijnsorganisaties kan vast gesneden worden. Vrijwilligers kunnen best door één organisatie worden gecoördineerd.

Een advies aan de gemeente:

“Zorg ervoor dat in alle drie intramurale zorgcentra een tweetal scootmobiel staan voor de bewoners. Vaak vragen mensen persoonlijk een scootmobiel aan via de WMO, die ze vergoed krijgen, maar vervolgens nauwelijks gebruiken. Als ze af en toe een scootmobiel kunnen lenen is het ook goed. Zo kan de gemeente geld besparen. Rolstoelen zijn al wel beschikbaar voor algemeen gebruik. Rollators hadden we zo in overvloed, dat we een aantal naar Afrika hebben verscheept.”

2.3. Zonnehuis St. Jozef

St. Jozef is een woonzorgcentrum met ook een tweetal complexen met aanleunwoningen (Internos en de Alliantie). Mensen die daar wonen mogen hulp inkopen, bijvoorbeeld de warme maaltijd. Vijf woningen zijn bedoeld voor 65plussers van NOVO met een verstandelijke beperking. Sinds 1 april 2012 maakt St. Jozef deel uit van het Zonnehuis, afdeling Noord. Daarbij zijn 26 tehuizen aangesloten.

Aanbod

Er wonen 120 bewoners. Er worden activiteiten georganiseerd voor bewoners, maar ook voor mensen die naar de dagopvang komen.

St. Jozef werkt ook met veel vrijwilligers. Het gaat vooral om dames die meehelpen bij de koffie en activiteiten voor bewoners. Enkele mannen fungeren als chauffeur. De vrijwilligers bij St. Jozef mogen gratis mee-eten. Een keer per maand gaat er een rood bakje rond waarin mensen maximaal 1 euro mogen doen. Van dat geld mogen de vrijwilligers uit eten als waardering voor de vrijwilligershulp.

Een vrijwilliger aan het woord:

“Ik ben iedere dag in St. Jozef mijn zus woont daar en daarom doe ik er ook vrijwilligerswerk. Haar zus vraagt veel van haar, ze moet boodschappen voor haar doen en kleren halen. Soms eet ze bij St. Jozef. Ze is ook vrijwilliger bij het koffieschenken. Ze voelt zich als vrijwilliger niet altijd gewaardeerd. Het lijkt wel of iedereen het vanzelfsprekend vindt dat vrijwilligers het wel doen. Ze zou het fijn vinden als er meer erkenning zou komen. Nu krijgt ze eenmaal per jaar een etentje en een klein cadeautje met de Kerst, maar ze vindt dat vrijwilligers wel meer aandacht mogen krijgen. Bijvoorbeeld een bosje bloemen als ze jarig zijn of een kleine vergoeding. Nu voelt ze zich eigenlijk ondergewaardeerd.”

Voor de dagopvang worden mensen met een busje opgehaald. De nadruk ligt op activering en spelvormen en beweging. Ze doen spelletjes waarbij je ook moet nadenken. Soms houden ze een gesprek over een actueel onderwerp, zoals laatst de gebeurtenissen in Haren. Dan praten ze over hun eigen jeugd en de jeugd van tegenwoordig. Ze doen ook eenvoudige bewegingsspellen, een ballon in de lucht houden, bewegen op de stoel. Op maandag en donderdag is er ook opvang voor dementerenden.

Sommige mensen komen twee keer per week naar de dagopvang, anderen wel vier keer. Ze komen voor hun eigen ontwikkeling, maar ook ter ontlasting van hun

mantelzorgers. De leeftijden van de leden van de groep lopen erg uiteen van 60 tot 90 jaar.

De activiteiten die voor eigen bewoners worden gedaan zijn jeu de boules, kaarten, sjoelen. Soms wordt er een ontspanningsavond georganiseerd, waaraan ook buurtbewoners mogen deelnemen voor een kleine vergoeding. Je ziet dat mensen genieten van gezelligheid. Zorginstellingen gaan meer openstaan voor de wijk, en dat is een goede zaak.

St. Jozef heeft ook Tafeltje Dekje in huis. Elke middag mogen mensen uit de wijk in het restaurant van St. Jozef komen eten. Wijkbewoners en mensen uit de aanleunwoningen betalen hiervoor 7 euro. Koffie en thee zijn gratis. Elke dag komen er ook rond de 45 mensen eten op indicatie. Vervoer zit erbij inbegrepen.

Thuiszorg wordt verzorgd door St. Jozef, maar mensen in de aanleunwoningen mogen hun eigen thuiszorgorganisatie kiezen.. Alle thuiszorghulpen werken met een magneetsleutel met een tijd klok; de mensen betalen hun zorg per minuut. Ook bij de interne zorg werkt het zo.

Elke dinsdagochtend wordt een Katholieke kerkdienst georganiseerd door de pastoor. Daar gaan ook wel niet-katholieken naar toe.

Bereik en achtergronden doelgroep

Op de dagopvang komen mensen met allerlei indicaties. Sommigen hebben een hersenbloeding gehad, anderen hebben psychische problemen, zijn visueel gehandicapt of halfzijdig verlamd. Vaak is er sprake van fysieke en geestelijke problematiek.

Vanuit St. Jozef worden geen huisbezoeken gedaan. Meestal merkt een huisarts dat iemand dementeert en dan gaat er iemand van het CIZ op huisbezoek om uit te zoeken of ze in aanmerking komen voor de dagopvang. Ze doen een paar testjes en voeren een gesprekje.

Samenwerking

Als de zorg voor cliënten in St Jozef te zwaar wordt, dan worden ze doorverwezen naar de geriatrische afdeling in De Burcht.

Ze vragen steun en advies bij de verzorging van dementerenden aan de mensen van Team 290. Dit zijn psychologen die ook op huisbezoek gaan en kunnen bepalen of iemand een dagje meer naar de dagopvang moet.

In het zeswekelijkse teamoverleg komt er soms iemand van buiten bij. Meestal is er overleg met de teamleidster, Meerzorg, en personeel van de dagvoorziening, plus het hoofd zorg en welzijn.

Om de Dag van de Ouderen te organiseren was er contact met mensen van POSO. Het was goed georganiseerd en ook druk met mensen van buiten.

Suggesties

1) In wijkcentrum Spinnenweb vinden ook activiteiten voor ouderen plaats. En in de aanleunwoningen gebeurt ook wel een en ander. De behoefte aan gezelligheid is groot.

2) Tot anderhalf jaar geleden kwam er een ouderenadviseur bij St Jozef die mensen ging helpen met hun papieren. Dat was een vast contactpersoon voor mensen, maar ze is jammer genoeg wegbezuinigd.

- 3) Mobiliteit is voor ouderen heel belangrijk, omdat ze zelf meestal geen auto of rijbewijs hebben. Het openbaar vervoer is ook veel te lastig voor ouderen. Daarom moeten de taxipasjes zeker blijven. Je zou eigenlijk een cursus Opladen OV-kaart moeten geven zodat de ouderen leren hoe ze hun pasje moeten opladen. Eigenlijk zou iedere oudere gewoon zijn eigen OV kaart moeten hebben, want als je dat eenmaal hebt wordt het gemakkelijk om met openbaar vervoer te reizen, met alleen maar in- en uit te checken.
- 4) Mensen gaan nu soms niet op controle in het ziekenhuis omdat ze geen vervoer hebben. Het taxipasje mogen ze daar niet voor gebruiken, want het ziekenhuis is daarvoor te ver weg, een gewone taxi is te duur en voor het OV zijn ze te slecht ter been. Hier zou iets voor georganiseerd moeten worden, bijvoorbeeld een vervoerspool waarbij iemand je tegen betaling van de benzinekosten weg kan brengen.
- 5) Digitalisering en automatisering die afbreuk doen aan face to face contact vormen een probleem voor een deel van de ouderen. Loketten voor informatie moeten dus ook niet verdwijnen. Dat geldt ook voor de spreekuren voor ouderenadvies. Ouderen hebben nu eenmaal graag persoonlijk contact als ze iets willen vragen.
- 6) Als de ouderenadviseurs wegbezuinigd gaan worden, zullen er steeds meer mensen in de problemen komen door vervuiling en bureaucratisch papierwerk. Dan houd je mensen niet lang thuis. Ook de vrijwilligers die ze aansturen zullen dan stoppen, want zoiets kun je niet doen zonder coördinatie.
- 7) Het is vreemd dat ouderen per maand moeten betalen als ze een aanpassing aan hun huis nodig hebben, bijvoorbeeld een verhoogd toilet of een beugel in de douche. De overheid wil mensen zo lang mogelijk in hun eigen huis laten wonen, maar laat ze daar zelf voor betalen, dat is toch raar?

De Reensche Compagnie

Doelstelling en visie

De Reensche Compagnie beschikt over 180 sociale huurwoningen waar ongeveer 230 ouderen wonen. Deze drempelloze woningen zijn speciaal ingericht voor ouderen vanaf 60 jaar. Er bestaat een wachtlijst. Mensen schrijven zich vaak pas in als een partner klachten krijgt. Een aantal jaren geleden is grondig gerenoveerd. De woningen zijn aangesloten op een alarmcentrale. Als iemand alarm slaat krijgt een beveiligingsbeambte dat door en die belt vervolgens familie of medische zorg. Er is geen maaltijdvoorziening aanwezig. Er is wel een kapper in het gebouw en een visagist. Bewoners vinden het fijn dat het wooncomplex zo dicht bij het winkelcentrum met alle voorzieningen in de buurt.

Doelgroep en achtergronden

Naar schatting is ongeveer 80% van de bewoners vrouw. De gemiddelde leeftijd is 75 jaar. Als er een feestavond wordt georganiseerd, komen er wel rond de 100 mensen. In de Reensche Compagnie hoeven mensen niet eenzaam te zijn. Veel ouderen passen nog op de kleinkinderen, vooral bewoners rond de 65. Er zijn veel bewoners met een rollator, maar doorstroming naar een verzorgingshuis is de laatste jaren niet vaak aan de orde geweest.

Aanbod

In De Reensche Compagnie zijn meerdere vrijetijdsverenigingen actief in de verschillende recreatiezalen. Bewoners worden lid van een vereniging die een zaal huurt tegen een gereduceerd tarief.

Het merendeel van de bewoners is geen lid, want zij zijn nog goed gezond, hebben een eigen auto en andere interesses dan het aanbod van de verenigingen (handwerken, klaverjassen, sjoelen, jeu de boules, zangkoor). Toch worden de clubjes in het gebouw goed bezocht. Bij klaverjassen komen ongeveer 25 personen; jeu de boules ongeveer 15 personen, handwerken een stuk of 10. Het koor zoekt nieuwe leden

De kosten moeten laag blijven, omdat een aantal bewoners leeft van alleen maar AOW. Alles gaat er ouderwets aan toe, zoals contributie in een blikje en zo. Er is een activiteitencommissie, die vooral in het winterseizoen activiteiten organiseren, zoals een busreisje of een feestavond.

In totaal zijn er ongeveer 20 mensen als vrijwilliger actief voor de bewoners van het wooncentrum. Mensen die nog vitaal zijn doen veel. Dit is geen generatie die gewend is om stil te zitten.

De tuinen worden vrijwillig onderhouden door bewoners die daar plezier aan ontleen. De bewonerscommissie en de activiteitencommissie bestaan ook uit vrijwilligers. De activiteitencommissie krijgt van de directie jaarlijks 3.000 euro. Verder bestaat er een galerijwacht. Dit is een idee dat vanuit de bewonerscommissie ontstaan is. Bewoners die daaraan mee willen doen, moeten elke dag bij het opstaan een blauwe kaart voor hun raam hangen. Op elke galerij controleert de galerijwacht vervolgens of iedereen gezond is opgestaan. De wachten bestaan uit echtparen, want als de wacht zelf ziek is functioneert het systeem niet meer. Het is een prima sociaal alarmeringsysteem, want als er geen kaart voor het raam hangt is er soms echt wat aan de hand.

Samenwerking

Vrijwilligersorganisaties huren wel eens een zaal, bij bijvoorbeeld De Zonnebloem. In dit gebouw heeft thuiszorgorganisatie ZINN een kantoor. Ze bekijken of ze van de alarmering van ZINN gebruik kunnen gaan maken. De thuishulp van ZINN draait diensten van 24 uur, dus is er altijd iemand aanwezig en bij acute medische problemen zou de beste oplossing zijn als er direct iemand naar toe kan gaan.

Pluspunten en minpunten

- 1) Elke bewoner heeft zijn eigen huisarts en zijn eigen thuiszorgorganisatie.
- 2) Elke woning heeft zijn eigen toegangscode, maar bewoners doen zo open als je zegt dat je de sleutel niet bij je hebt. Dat moet veiliger worden, want er lopen veel mensen rond in het gebouw. Het beste zou zijn als alleen ZINN medewerkers de thuiszorg in het gebouw zouden verzorgen. Zij kennen het gebouw en de bewoners toch al.

Suggesties

- 1) Ouderenadviseurs hebben een belangrijke functie: ze zijn vertrouwenspersoon. De Reensche Compagnie is sterk betrokken geweest bij het opzetten van de ouderenadviseurs. Het is een goed concept: het is niet echt hulpverlening, maar meer

een geruststellende vraagbaak. Daarom moet de gemeente deze voorziening niet wegbezuinigen.

2) Er zou een zakelijke bezem door alle welzijnsactiviteiten voor ouderen gehaald moeten worden. Organisaties moeten actiever worden.

Het veldje voor De Reensche Compagnie

4. Team 290

Team 290 is een voorziening voor mensen met geheugenproblemen en voor mensen waarbij het vermoeden van dementie bestaat. Team 290 is onderdeel van Dignis, een zorggroep van Lentis.

Aanbod en doelgroep

Team 290 biedt extramurale psychogeriatrische diagnostiek, behandeling, begeleiding en zorg, ook voor familieleden van de zieken. Een casemanager heeft 55 dossiers in zijn beheer. Team 290 werkt in heel Groningen en de kop van de provincie Drenthe.

Er zijn vijf multidisciplinaire teams beschikbaar voor de provincie. Er is geen wachtlijst. Er is een kantoor in Groningen en in Winschoten, maar ze werken vooral mobiel en via hun laptop. Team 290 heeft ook een helpdesk.

De kracht van Team 290 is het huisbezoek, en het feit dat de cliënten steeds hetzelfde gezicht zien bij de huisbezoeken. In totaal werken er vijf casemanagers, vijf geriateren, en vijf psychologen voor dit werkgebied. Vaak zijn er ook nog mensen in opleiding

bij betrokken zoals specialisten ouderengeneeskunde, psychologen en huisartsen. Er wordt niet met vrijwilligers gewerkt.

De hulp van Team 290 wordt vergoed vanuit de basisverzekering van de zorgverzekeringswet. Mensen hoeven geen eigen bijdrage te betalen.

De casemanager heeft in zijn cliëntenbestand ook een aantal Surinamers en Molukkers. Er zijn meer vrouwen dan mannen, omdat vrouwen ouder worden en dementie vooral voorkomt op oudere leeftijd. De meeste cliënten zijn ouder dan 70 jaar. Er is veel eenzaamheid bij de mantelzorger. Als je partner dementeert lopen je contacten terug. Je kunt niet meer zelf weg.

Voor de hulp door team 290 is een verwijzing van de huisarts of medisch specialist noodzakelijk. Bij een eerste huisbezoek wordt de Mini Mental State Test afgenomen. Daarin zitten vragen en enkele praktische opdrachten, bijvoorbeeld 'Tekenen een klok'. Zo'n intake gesprek duurt minimaal 90 minuten. Een volgend bezoek duurt gauw een uur, omdat dan de resultaten van de test worden besproken. Daarna vinden follow-up bezoeken plaats van een half uur om te kijken hoe het gaat.

Soms is het na 10 minuten al duidelijk dat iemand aan het dementeren is, soms is het moeilijk te diagnosticeren. Via gesprekken met partner en kinderen kan ook veel duidelijk worden. Voordat de casemanagers op huisbezoek gaan, zijn al veel zaken over de cliënt bekend.

De komst van Team 290 is voor de mantelzorgers vaak een opluchting, maar kan door de persoon in kwestie als een bedreiging worden ervaren. Dan moet je de weerstand overwinnen. Als je vertelt dat je komt om juist hem/haar zo lang mogelijk thuis te kunnen laten wonen, komt het vaak wel goed. Na een gesprekje zijn ze dan gerustgesteld.

Iedere week vindt er een MDO plaats, een multidisciplinair overleg. Hierbij worden nieuwe aanmeldingen besproken en verdeeld, en de eerste bevindingen van intakegesprekken besproken. De diagnose wordt gezamenlijk getrokken door casemanager, geriater en psycholoog. De casemanager en de arts/geriater hebben de cliënt altijd persoonlijk gezien. De casemanager bepaalt of er nog aanvullend neuropsychologisch onderzoek moet worden gedaan door de psycholoog. Als iemand bijvoorbeeld tussen de 30 en 40 punten scoort op de test, wat heel hoog is, is er nader onderzoek nodig en gaan de psycholoog en geriater ook op bezoek. Bij ongeveer 1 procent van de aanmeldingen sturen ze mensen door naar het UMCG voor een hersenscan, om duidelijkheid te krijgen.

Na de diagnose volgt de fase van bevindingen en adviezen. Cliënten hoeven de adviezen niet over te nemen. Soms is het heel moeilijk om mensen te bewegen om naar de dagopvang te gaan. Dat voelen ze vaak als iets bedreigends, omdat ze het niet kennen.

In De Burcht is zowel dagopvang als dagbehandeling. Bij behandeling is er sprake van een multidisciplinaire aanpak door professionals, verpleeghuisartsen en psychologen op basis van een behandelplan. Hier werken ze naar vooruitgang. Bij dagopvang worden activiteiten aan de cliënten aangeboden om ze bezig te houden. Dit aanbod is deels om dementerenden te blijven prikkelen, maar vooral ter ontlasting van de mantelzorger. In St. Jozef is alleen dagopvang. In Voor Anker is er alleen intramurale zorg.

De opname in een verpleeghuis geschiedt gedwongen, als er gevaar bestaat voor de persoon zelf of de mantelzorger, of als de mantelzorg het niet langer aankan. Maar mantelzorgers gaan vaak door tot het bittere einde om hun partner thuis te houden. Er zijn nog geen medicijnen ontwikkeld die mensen laten herstellen van Alzheimer. Er zijn alleen medicijnen beschikbaar die het ziekteproces vertragen. Dementerenden kunnen vaak nog jarenlang thuis blijven wonen met behulp van mantelzorg en thuiszorg; ze kunnen soms nog jarenlang stabiel functioneren.

Samenwerking

De casemanager heeft contact met ongeveer 10 á 15 huisartsen. Ze bellen elkaar. Verder is er contact met de thuiszorgorganisaties die bij de cliënten thuis komen zoals ZINN, TSN en Buurtzorg.

Ook is er contact met Kwartier Zorg en Welzijn en dan vooral met het steunpunt mantelzorg en de betrokken vrijwilligers. Als Team 290 een overbelaste mantelzorger signaleert, nemen ze contact op met het steunpunt. Andersom vraagt Kwartier Zorg en Welzijn advies aan Team 290 als ze op huisbezoek bij iemand geconstateerd hebben dat het er iets mis is.

Hij is jammer dat de vrijwilligers van steunpunt mantelzorg alleen ingezet worden bij echtparen. Er werken geen vrijwilligers bij mensen die alleen wonen terwijl die nooit zo vaak buiten komen.

Het is niet helemaal duidelijk wat het ouderenadvies doet. Ze helpen met papieren. Je ziet dat de adviseurs komen bij mensen die moeilijk gedrag vertonen. Het is belangrijk dat de ouderenadviseurs niet te lang zelf met iemand werken en dat ze verwarde mensen snel doorsturen.

Team 290 zit in de stuurgroep die het programma bedenkt voor het Alzheimercafé. Ze nemen met Humanitas contact op als de boodschappendienst nodig is, of er mentale ondersteuning nodig is.

Verder werken ze nog samen met notarissen, als de cliënten niet meer adequaat hun financiën kunnen doen en er een onder bewindvoering moet komen. Hiervoor is ook een verklaring van een onafhankelijk arts nodig. De notaris wordt dan belast met de uitvoering, en dat is lastig als niet alle kinderen op een lijn zitten.

Suggesties

Het beleid van de regering is erop gericht om ouderen zo lang mogelijk thuis te laten wonen. Dan is het ook van belang dat je voldoende dagopvang en dagbehandelingprogramma's in zorgcentra aanbiedt. Zonder deze opvang zullen dementerenden eerder opgenomen worden in een verpleeghuis.

5. Kerken

Er zijn gesprekken gevoerd met twee kerken: de Baptistengemeente West en de Martinus Willibrordusparochie. In het gesprek met de Baptistengemeente is vooral ingegaan op twee samenwerkingsprojecten met Kwartier Zorg en Welzijn: het project Een luisterend oor en het Platform Levensvragen. De samenwerking met Kwartier is gebaseerd op de gezamenlijke wens om iets voor ouderen te betekenen.

5.1. Baptistengemeente

De Baptistengemeente is een kerkelijke gemeenschap van mensen die als uitgangspunt voor het geloof de Bijbel heeft. Een kenmerk van het Baptisme is dat er gedoopt wordt door onderdompeling op belijdenis van het geloof in Jezus Christus. Mensen worden hier op volwassen leeftijd gedoopt. De gemeente doet geen kinderdoop. De baptistengemeente heeft 2 afdelingen met in totaal circa 360 leden. De kerk heeft een pastoraal team om hulp en ondersteuning te bieden bij moeilijke levensomstandigheden. De kerk heeft al een jaar of vijf de behoefte om meer in de wijk te zijn vanuit het eigen gebouw, de voormalige apostolische kerk.

5.1.1. Een luisterend oor

Deze pilot is een initiatief van de Baptistengemeente Hoogezand West, de Nederlands-Hervormde Wijkgemeente Damkerk en Kwartier Zorg & Welzijn. Formeel valt het onder Kwartier Zorg & Welzijn. Een luisterend oor heeft als doel er te zijn voor ouderen boven de 75 jaar die te maken hebben met levensvraagstukken. Met hen hierover in gesprek gaan en zo aandacht te hebben voor hun levens- en zingevingvragen en helpen deze hanteerbaar te maken. Het is belangrijk dat ouderen gekend worden in hun problematiek, veel mensen ervaren een leemte in hun leven en hebben levensvragen. Mensen vragen wel aan elkaar, hoe is het, maar eigenlijk een holle vraag, ze willen het niet echt weten. Hoe is het, is een groet geworden. We houden de boot af omdat we zelf problemen hebben. Daarnaast is de doelstelling het ontwikkelen van een samenwerkingsverband tussen verschillende organisaties, regulier en kerkelijk, die op het gebied van (geestelijke) zorg- en dienstverlening en welzijn voor ouderen een rol spelen. Het gaat niet om zieltjes winnen, want dat wordt nogal snel gedacht wanneer de kerk ergens bij betrokken is. De mens staat voorop. Doelgroep zijn ouderen vanaf 75 jaar die een dierbare verloren hebben, voor een partner zorgen met een beperking of ziekte (mantelzorgers), (chronisch) ziek of gehandicapt zijn, aan het einde van hun leven zijn, alleenstaanden, een trauma hebben of van allochtone afkomst zijn. Een luisterend oor richt zich zowel op zelfstandige ouderen als ouderen in een verzorgingshuis.

Aanbod

Op dit moment worden 14 vrijwilligers die een luisterend oor gaan bieden getraind. Ze krijgen een cursus van drie dagdelen. De training gaat over levens- of zingevingvragen van ouderen, gespreksvaardigheden, sterven en rouw.

Aan de hand van casusbesprekingen worden kennis en vaardigheden vergroot. Intervisiebijeenkomsten zijn gericht op uitwisseling van ervaringen, verdieping van inzichten en ondersteuning.

De vrijwilligers zijn mondige mensen, die kunnen meedenken over de invulling van het leven. Bij sommige mensen is dat een probleem. Vrijwilligers willen deze mensen juist ontlasten en brengen allerlei invalshoeken in om dit te bewerkstelligen.

Het is geen telefonische hulpdienst, maar meer een maatjesproject.

De aanvraag voor een bezoek zal bij Kwartier Zorg en Welzijn binnenkomen en die maakt de match tussen vrijwilliger en oudere.

Het project gaat in eerste instantie als pilot van start in het gebied Hoogezand-West, in de wijken Spoorstraat-Kieldiep, Gorecht en Woldwijck. In dit gebied wonen

ongeveer 1.200 bewoners van 75 jaar en ouder. De intentie is om het project later uit te breiden naar andere wijken.

Het vrijwilligersprofiel is als volgt: voldoende sociale vaardigheden om zich zelf te introduceren, luisteren met aandacht en respect, kan blij zijn om het geluk van de ander en stil zijn bij verdriet, gaat altijd zorgvuldig om met wat hij/zij ziet en hoort, houdt zich aan de afspraken, kan zich tenminste voor een jaar aan het project verbinden, volgt de basistraining en bezoekt de terugkom- en de interventie-bijeenkomsten en houdt een zekere afstand tussen persoonlijke- en werksituatie. Er is een geheimhoudingsplicht. Als duidelijk wordt dat er een hulpvraag is die niet kan worden beantwoord met een luisterend oor, dan wordt via de coördinator omgezien naar de juiste hulpverlening. Er is gezocht naar vrijwilligers die al actief waren en zelf ouder waren. Zeg maar ervaringsdeskundigen in verouderen.

Samenwerking, pluspunten en minpunten

Kwartier coördineert het project Een luisterend oor. Geprobeerd is ook Humanitas er bij te betrekken maar dat is tot nu toe niet gelukt.

De vrijwilligersgroep bestaat uit deelnemers van Kwartier Zorg en Welzijn, de Javaans Surinaamse Woonvorm Langkoeas, de Damkerk, de Baptistenkerk Hoogezand West, POSO en de Martinus- en Willibrordusparochie.

Knelpunt is het bereiken van mensen uit de doelgroep via de intermediairs als huisartsen. Wordt het aanbod van dit project daar serieus genomen? Via partners als bewonerscoöperaties, thuiszorg en psychologen kunnen mensen ook worden bereikt.

5.1.2. Platform Levensvragen

Het Platform Levensvragen richt zich op de ondersteuning van vrijwilligers. In mei 2012 is een voorlichtingsbijeenkomst gehouden voor 60 mensen van verschillende organisaties. Het doel is het ondersteunen en samenbrengen van vrijwilligers en het het stimuleren van samenwerking tussen kerkelijke en reguliere voorzieningen

Samenwerking

Deelnemers aan het platform levensvragen zijn de Damkerk, de Baptistenkerk Hoogezand West en de Martinus- en Willibrordusparochie, Kwartier Zorg en Welzijn en Humanitas. Andere organisaties worden via deze instellingen op de hoogte gehouden. Het Platform is financieel ondergebracht onder Humanitas. Veel organisaties zijn intern gericht, kerken ook, en daar wil het platform vanaf. Door bij elkaar te zitten doorbreken we een barrière. De samenwerking met Kwartier Zorg en Welzijn en Humanitas komt voort uit de wens om een kerk in de buurt te zijn.

Pluspunten en minpunten

Een knelpunt is dat we nog definitief weten waar we heen willen, want alles is nog echt in ontwikkeling. Professionele ondersteuning blijft nodig, evenals budget voor drukwerk, kopieën en een internetsite. We proberen via fondsen geld te werven, dat lukt aardig. Er is al een website.

Suggesties

Er wordt te weinig gedaan met de levensvragen van mensen. De groep wordt die daarmee zit wordt momenteel steeds groter. Er rust een stigma op ouderen, mensen kijken niet om naar ouderen. Het denkbeeld is dat als iemand ons in de weg staat deze als last wordt ervaren.

5.2. Martinus- en Willibrordusparochie

Doelstelling

De wens is dat de parochie weer een herberg wordt voor de parochianen, een toevluchtsoord, een veilige haven.

Aanbod, bereik en achtergronden doelgroep

De pastor en pastoor vormen samen het team van de katholieke kerk dat in vijf parochies doet aan pastoraal werk en daarin een aantal vrijwilligers aanstuurt. Pastoraal werk houdt in dat ze op ziekenbezoek gaan, dat ze nazorg verlenen nadat iemand overleden is, en dat ze doen aan armoedebestrijding. Behalve in Hoogezand-Sappemeer werken ze ook nog in Veendam, Winschoten en kleinere gemeenten. Er worden ook een aantal activiteiten georganiseerd. Op dinsdagavond kunnen mensen komen kaarten in de pastorie. De KBO vergadert daar ook af en toe. Vroeger werden er nog ouderenmiddagen georganiseerd, maar dat is afgelopen door een natuurlijk verloop. Er werd toen vaak jeu de boules gespeeld.

Armoedebestrijding doen ze via het inzamelen van voedsel in de kerk. Eerst gebeurde dat alleen met Pasen en met Kerst, maar door de crisis komt er wekelijks iets binnendruppelen. De kerk heeft zelf een opslagruimte. Veel ervan gaat naar de voedselbank, maar ze verdelen ook zelf pakketten aan mensen waarvan ze weten dat ze het goed kunnen gebruiken. Ook worden er kledingstukken en speelgoed verzameld, voor de kledingbank Maxima. Mensen krijgen deze spullen ook gratis. De pastor is sinds 4 jaar full-time aangesteld in Hoogezand-Sappemeer. Hij beschikt over een pastoraalsgroep van drie personen, zij hebben de pastorale school gevolgd en doen diaconiewerk; ze mogen ook missen leiden in de kerk en gaan op ziekenbezoek. Verder zijn er tien vrijwilligers actief die fungeren als de gastheer en -vrouw van de kerk. Nu kunnen ook op woensdagochtenden de kerkdeuren opengaan. Drie personen helpen bij het verzamelen en verdelen van voedsel. Daarnaast zijn er nog misdienaars.

Ze krijgen geld via kerkbalans. Elke parochie doet het weer anders.

De parochie van Hoogezand-Sappemeer is de grootste en telt 1.500 parochianen.

Wekelijks komen ongeveer 100 tot 120 personen in de kerk. Met Kerst zit de kerk vol en dan zijn er zo'n 450 personen binnen. De kerkgangers zijn voornamelijk Nederlanders, maar er zitten ook enkele Polen en Joegoslaven bij. De meeste mensen zijn 60 jaar en ouder.

Samenwerking

Er is een dominee-pastor overleg. De Damkerk (Protestante Kerk Nederland) en de Martinus- en Willibrordusparochie proberen 4 maal per jaar samen te gaan eten en te komen tot een uitwisseling van activiteiten. Ze hebben ook contacten met de Turkse gemeenschap. De Christelijke gemeente in Hoogezand-Sappemeer (protestantse

kerk, baptisten en de katholieke kerk) hebben elkaar gevonden. Zowel in de pilot 'Een luisterend oor' als in het Platform Levensvragen.

Door de vragenlijst van de VOA's, is het duidelijk geworden dat er bij ouderen soms een vraag achter een vraag zit. Bijvoorbeeld over het omgaan met verlies en de naderende dood.

Het Platform heeft een dagelijks bestuur dat bestaat uit Kwartier, de Baptistenkerk, de Damkerk, Humanitas en de Katholieke kerk. De pilot Een luisterend oor valt formeel onder Kwartier Zorg & Welzijn.

Er zijn 14 vrijwilligers zijn via de krant geworven.

Er is contact met woningbouwvereniging Lefier die de Vredeskerk beheert. Voor het toneelstuk Lazarus hadden ze daar een zaal nodig. Vroeger was het een Gereformeerde kerk, maar wordt nu ook gebruik voor sociale activiteiten als de voedselbank, het project Samen aan Tafel en een multiculturele vrouwengroep.

Door het ouderenadvieswerk hebben ze contact met Kwartier Zorg en Welzijn gekregen. Drie parochianen zijn ook actief als VOA's.

De kerk verwijst ook wel vaker door naar Humanitas, want die zorgt voor een maatje voor mensen. Naar Kwartier Zorg en Welzijn doorverwijzen gebeurt iets minder, want dat is zich nog aan het ontwikkelen.

Pluspunten en minpunten

Eenzaamheid is een groot probleem onder ouderen. Mensen wonen dicht op elkaar, maar ze kennen elkaar niet. Hoe leer je elkaar kennen? Vroeger zaten ouderen veel buiten op een bankje bij elkaar, maar tegenwoordig zit iedereen binnen.

Mensen die contacten onderhouden, hebben ook meer levensvreugde. Een probleem dat ze via Platform Levensvragen ook aan willen pakken, is het gebrek aan zingeving. Mensen hebben geen zin meer om te leven, omdat ze zo weinig contacten hebben.

Suggesties

1) Er gebeurt nu al heel veel met vrijwilligers, maar het zou beter geregeld kunnen worden. Meer met elkaar en met de hele gemeenschap. Als mensen hulp nodig hebben, komen ze weer tot elkaar. De crisis heeft ons geleerd dat zingeving ook belangrijk is.

2) Het ouderenwerk moet meer gaan zorgen voor "noaberschap", hulpvaardigheid onder elkaar, maar de vraag is hoe je dat het beste organiseert. "Burgers in de benen" richt zich op zelfredzaamheid van burgers, maar beter is "samenredzaamheid", "noaberschap" dus.

3) Ouderenwerkers hebben een signaleringsfunctie omdat ze bij mensen thuis komen. Dan kun je problemen op tijd voorkomen. Men moet elkaar meer gaan ontmoeten. In nood leer je elkaar weer opzoeken om samen tot oplossingen te komen.

4) De kunst bij de bezuinigingen is dat professionals en vrijwilligers elkaar weten te vinden. Zorgvragers moeten eerst om zich heen kijken of ze nog iemand kennen die hen kan helpen, voordat ze naar professionals gaan. De crisis lijkt alleen maar slecht te zijn, maar om dat te overwinnen moet je het eerst accepteren en dan elkaar bijstaan. De crisis kun je ook zien als een kans dat mensen weer meer op elkaar aangewezen raken en dan meer voor elkaar gaan betekenen. Mensen moeten meer

begrip voor elkaar krijgen, niet alleen rijk naar arm, maar de armen ook naar de rijken.

6. De Kredietbank Hoogezand-Sappemeer

De Kredietbank probeert mensen met een laag inkomen met problematische schulden op allerlei manieren te ondersteunen. De bank is elke werkdag bereikbaar tussen 8.30 en 10.00 uur via de centrale balie van het gemeentehuis.

Aanbod

Het aanbod bestaat voornamelijk uit schuldhelpverlening, budgetbeheer, en het bieden van leningen aan mensen die op bijstandsniveau leven en eventueel ook een negatieve notering hebben bij de BKR (Bureau Kredietregistratie). Ook wordt een collectieve aanvullende ziektekostenverzekering geboden voor mensen met een minimuminkomen.

Er is geen aanbod specifiek gericht op ouderen. Bij de Kredietbank ontstaan wel vragen of dat in de toekomst meer zo moet zijn, bijvoorbeeld door een toenemend aantal klanten met dementie die onder beschermingsbewind staan. Ook zou het goed zijn meer preventief te werken voor deze doelgroep, zodat ze niet in de schulden komen, de weg moet daartoe moet makkelijker te vinden zijn.

Er werken zes schuldhelpverleners bij de Kredietbank en vijf administratieve krachten, meestal parttime dienstverband.

Bereik en achtergronden doelgroep

Momenteel zijn er 664 mensen waarvoor actief budgetbeheer plaatsvindt, waarvan ca. 9% 65+ (peildatum 19-10-2012). Het merendeel is dus jonger of van middelbare leeftijd. Inwoners van Gorecht-West en mensen met een laaggeschoold beroep zijn oververtegenwoordigd.

Samenwerking

Ouderen vinden zelf de weg moeilijk naar de Kredietbank. In de praktijk komen ze vaak mee met iemand van het maatschappelijk werk, Kwartier Zorg en Welzijn of Humanitas. De samenwerking met deze partijen werkt heel goed.

De Kredietbank neemt deel aan het Meldpunt Zorg en Overlast met partijen als Lefier, de gemeente, politie, het maatschappelijk werk, Novo, Thuiszorg Groningen, Kwartier Zorg en Welzijn, Lentis, de woningbouwcoöperaties, sociale dienst. Het netwerk is niet specifiek gericht op ouderen.

Pluspunten en minpunten

1) Er is een percentage ouderen dat onder armoedegrens leeft maar die niet naar de Kredietbank komt. Veel ouderen in Hoogezand-Sappemeer hebben van oudsher ook de instelling dat ze dingen zelf moeten regelen, en daarom vragen ze niet snel om hulp.

2) Er zijn ook veel ouderen die moeite hebben met de pc, de belastingaanvraag of het regelen van de zorgtoeslag. Dat mag de kredietbank niet voor mensen doen. Daar is dus hulp van andere instanties bij nodig.

3) De kredietbank voert zelf geen beschermingsbewind uit, want dat wordt door andere instanties gedaan. In verzorgingstehuizen is hier behoefte aan, bijvoorbeeld wanneer er sprake is van dementie.

Suggesties

1) Het zou heel jammer zijn als de ouderadviseur wegvalt vanwege de goede ondersteuning die wordt geboden, aan ouderen die dat nodig hebben. Vrijwilligers moeten worden begeleidt door professionals met name als de vraag complex is. Vaak blijkt dat er bij iemand met schulden veel meer aan de hand is. Het gaat dan toch om een multiprobleem situatie waar een professional naar moet kijken. Kwartier Zorg en Welzijn is professioneel, waardoor er een meer volledige aanpak wordt geboden als er sprake is van financiële moeilijkheden.

2) Humanitas is ook goed, maar heeft soms een bredere aanpak nodig. Bij de kredietbank bestaat de verwachting dat de vraag van ouderen zal toenemen. Ouderen worden vaak naar de kredietbank toegebracht en de kredietbank zelf doet niet aan ondersteuning bij het invullen van formulieren. Als niemand ze brengt, dan komen mensen nog moeilijker hier. Ook zijn mensen vaak niet op de hoogte van de mogelijkheden en hebben moeite met de aanvragen.

§ 4. Vrijwillige voorzieningen

Er zijn nog vele andere vrijwillige voorzieningen voor ouderen. In dit kader komen de volgende van deze voorzieningen nader in beeld: vier ouderenbonden, Humanitas, enkele bewonerscommissies, de Nationale vereniging De Zonnebloem, een paar allochtone verenigingen en de computerclub voor ouderen Alt HS.

1. Ouderenbonden

In Hoogezand-Sappemeer zijn vier ouderenbonden actief: KBO, PCOB, ANBO en POSO, een overkoepelende ouderenbond. Kwartier Zorg en Welzijn ondersteunt deze bonden in hun werk.

1.1. POSO

POSO (Plaatselijk Overlegorgaan Samenwerkende Ouderenbonden) is een overkoepelend orgaan, waarin de ouderenbonden de krachten bundelen en gezamenlijk activiteiten voor alle ouderen in Hoogezand-Sappemeer organiseren. Zo ontstaat er geen overlap in activiteiten voor ouderen. Het POSO heeft drie aandachtsgebieden: voorlichting en belangenbehartiging, bewegen en gezondheid, en cultuur. Het POSO bestaat volledig uit vrijwilligers.

Aanbod

POSO naast een voorzitter zijn er nog 5 bestuursleden. Dit zijn afgevaardigden van de ouderenbonden PCOB (Protestant Christelijke Ouderen Bond), KBO (Katholieke Bond voor Ouderen) en ANBO (Algemene Nederlandse Ouderen Bond). Binnen de POSO functioneren 25 vrijwilligers afkomstig uit alle bonden, die met de uitvoering zijn belast. Over het algemeen is het moeilijker geworden om nieuwe actieve vrijwilligers te vinden.

Het POSO vraagt bij de gemeente subsidie aan voor eenmalige of terugkerende activiteiten. Voor elke activiteit wordt een commissie ingesteld. In 2012 zijn commissies actief voor zomeractiviteiten, koffieochtenden, de Dag van de Ouderen, seniorenritten, Muziek & Natuur, POSO City Profijt (een pasje van een ouderenbond geeft recht op korting bij 26 ondernemers in de gemeente), Groene Vingers, Lifestylebeurs en voorlichting.

De Commissie Public Relations probeert deze activiteiten onder de aandacht te brengen via een website, flyers, een maandelijks nieuwsblad voor 1.000 adressen, externe publicaties en pers en tv. Van alle activiteiten worden 100 flyers gemaakt en verspreid over de gemeente, bij wijkcentra, winkels, de bibliotheek etc.

In principe moeten de activiteiten zichzelf kunnen bedruipen.

De POSO wordt professioneel ondersteund door het ouderenwerk van Kwartier Zorg en Welzijn. Dat gebeurt bij de zowel het werk van de commissies als bij de algemene organisatie en subsidieaanvragen van de POSO. Zonder deze ondersteuning zou alles instorten. Het bestuur en de vrijwilligers vergaderen een keer per maand op informele wijze bij iemand thuis.

Waar nodig hebben de vrijwilligers van de bonden direct contact met de leden. Zij overleggen een keer per maand met de ouderenadviseurs of het nodig is om maatschappelijk werk in te schakelen. Jammer genoeg bestaan daar wachtlijsten.

Middelen

De totale subsidie die wordt aangevraagd voor activiteiten en onkosten in 2013 bedraagt € 21.000,-. Het gaat om kosten voor activiteiten. POSO maakt een voortgangsverslag van activiteiten en vergaderingen.

Er wordt regelmatig gebruik gemaakt van de accommodatie van het Spinneweb, De Reenske Compagnie en De Kern en af en toe van St. Jozef, het NME gebouw, Kwartier Zorg en Welzijn (voor de computercursus), het Kielzog en de bibliotheek. Vrijwilligers krijgen een km-vergoeding en verder elk jaar een kerstpakket en bij ziekte een bloemetje. Vrijwilligers die op een gegeven moment stoppen met hun werk ontvangen een waardebon van 25 euro als blijk van waardering voor hun inzet.

Bereik en achtergronden doelgroep

De deelnemers zijn vooral vrouwen. Zij lijken meer interesse te hebben voor het culturele aanbod. De doelgroep is niet zo bemiddeld, zodat veel activiteiten weinig kosten of zelfs gratis zijn.

Hoogezand-Sappemeer is een gemeente met veel sociale achterstanden. Er zijn veel fabrieken gesloten in het verleden en soms is er zelfs sprake van een derde generatie werkloosheid. Het is een generatie die hun kinderen niet durft lastig te vallen of durft te melden dat ze iets niet begrijpen. Ze halen er liever een buitenstaander bij. Ouderenadviseurs voorzien daarom in een grote behoefte. In contact daarmee komen veel problemen van ouderen wel naar voren.

Veel ouderen in Oost-Groningen hebben weinig scholing gehad. Ze gingen al vroeg naar de fabriek om geld te verdienen. De nadelen daarvan zie je nu ze ouder worden. Ze hebben weinig geïnvesteerd in sociale contacten. Dat is ook het geval bij hun kinderen die ook vaak laag opgeleid zijn. Niet participeren is een groot probleem voor ouderen. Vaak zitten ze alleen hun appartement en vereenzamen daar.

Het is belangrijk dat het welzijnsaanbod voor ouderen dichtbij wordt aangeboden, zodat ze contacten met de maatschappij kunnen behouden. Ouderen zijn daardoor ook minder afhankelijk en hun kinderen hoeven zich dan ook minder zorgen te maken.

De doelgroep van POSO worden steeds ouder. Getracht wordt met nieuwe activiteiten, zoals zomeravondconcerten in het park en een cursus Luisteren naar muziek, een jongere doelgroep van ouderen aan te trekken.

De doelgroep van ouderen is snel aan het veranderen. Mensen die over vijf of tien jaar 65+ zijn, zullen meer in staat om zelf dingen te regelen. Ze zullen veel meer via de digitale snelweg voor zichzelf activiteiten gaan regelen en minder gauw actief lid worden van een ouderenbond. De ontmoetingsfunctie zal dan minder worden. Maar ze hoeven niet eenzamer te worden dan de huidige generatie ouderen, omdat ze meer gewend zijn zelf in actie te komen en ook meer een eigen sociaal netwerk hebben opgebouwd. Ze zijn ook meer gewend om zich te uiten, en kunnen nog lang blijven wonen zonder al te veel hulp van de gemeente. De ledenaantallen van de bonden gaan daarom ook achteruit.

Samenwerking

Het POSO is begonnen met het project 'Verbinden tussen Jong en Oud' in samenwerking met het Aletta Jacobs College. Leerlingen van deze school lopen een maatschappelijke stage bij activiteiten voor ouderen met als doel op deze wijze jong en oud met elkaar te verbinden. Er worden drie activiteiten georganiseerd: 1) een stampotmaaltijd op school, waarbij jongeren opdienen zoals bij een echt restaurant 2) ouderen geven jongeren op school les in het maken van een kerststukje en 3) jongeren geven ouderen les in digitaal schoolbord en skypen.

POSO heeft een goede samenwerking het sociaal-cultureel ouderenwerk van Kwartier Zorg en Welzijn (commissiewerk en algemeen management POSO).

Belangrijk vooral is hun professionele inzet op het gebied van PR en innovatie. Elk jaar wordt bekeken wat aanslaat en wat niet, vooral ook voor de 50 plusser.

Verder werkt het POSO samen met theater Kielzog (voor muziek- zingen in een koor en spelen in een band), Veilig Verkeer Nederland (voor de rijvaardigheidsritten), met Alt-HS (voor computerles) en diverse instellingen voor de jaarlijkse voorlichtingscyclus (wijkagent, zorgverzekeraar Menzis, het WMOloket, FNV).

Af en toe gaat iemand van het bestuur naar een bijeenkomst van de ouderenraad of de WMORaad, die het gemeentebestuur van advies moeten dienen. Het animo daarvoor is gering vanwege de politieke afwegingen die daar gemaakt worden. Incidentele samenwerkingscontacten zijn er met De Zonnebloem, Humanitas en Thuiszorg Groningen (nu TSN) in verband met de organisatie van de Life Style beurs.

Een bezoeker aan het woord

"Ik ben vorige week naar de Lifestyle 50 Plus beurs geweest, gewoon als consument uit belangstelling. Het was uitstekend georganiseerd en heel breed opgezet. Je kon gratis je bloeddruk laten meten, je cholesterol, een prik krijgen voor je suikergehalte. Je kon een bodyscan laten doen voor je vetgehalte en een caloriewijzer krijgen. Veel organisaties waren aanwezig, ook Kwartier. Ik heb alle ouderenadviseurs daar gezien. Verder een diëtiste, een pedicure, er was voorlichting over diabetes en steunpunt mantelzorg van Kwartier, en over de ANBO. Je kon ook een valrisico test laten afnemen, en een Veilig Verkeerstest doen. Een groepspraktijk Tai Chi biedt een cursus valpreventie aan. De apotheek was er, en Hulp & Gemak, een hulpmiddelen uitleen. Ook het stimuleringsfonds 2012 van de gemeente was er met informatie. De beurs was heel druk bezocht, echt een succes."

Netwerken

POSO neemt deel aan het tweejaarlijkse overleg met de gemeente, waarbij geprobeerd wordt de problematiek van de ouderen over te brengen.

Pluspunten en minpunten

- 1) Het spreekuur van de ouderenadviseur is bekend. Maar tussen voorlichting geven en problematiek oplossen zit een groot gat. Er zouden meer middelen op preventie moeten worden ingezet. Mensen zoeken pas hulp bij acute problemen, en dat is vaak moeilijk te organiseren. Maar dat gedrag is moeilijk te veranderen. De huidige oudere generatie wil niet dat de buurvrouw ziet dat ze hulp nodig hebben.
- 2) De overdracht van de kennis en kunde van ouderenadviseurs naar de beleidsmedewerkers van de gemeente moet beter worden geregeld. De gemeente denkt dat één gesprek met een oudere volstaat om deze verder te helpen, maar ouderen die in de problemen raken hebben meer gesprekken nodig. De gemeente moet inzien dat werken met ouderen arbeidsintensief is.
- 3) Het zou goed zijn om één keer per jaar met alle netwerkorganisaties over de problematiek rond ouderen in Hoogezand-Sappemeer te spreken. Wat doen we met elkaar, wat kunnen we versterken? Dit zou Kwartier Zorg en Welzijn samen met de beleidsmedewerker welzijn van de gemeente moeten organiseren.
- 4) De ouderenadviseurs van Kwartier Zorg en Welzijn sturen heel wat vrijwilligers aan. Besef wel dat zonder deze vrijwilligers er bijna niks meer gebeurt aan welzijnsaanbod voor ouderen in Hoogezand-Sappemeer.
- 5) Het blijft moeilijk om voldoende ouderenpubliek te vinden voor activiteiten van enig niveau. Dat heeft te maken met het scholingsniveau van de huidige generatie en de geringe aandacht die hen is bijgebracht voor culturele zaken. Daarom wordt dit aanbod naar ouderen toegebracht in bijvoorbeeld St. Jozef. Dat werkt goed. Bij activiteiten in St. Jozef worden de kosten gedeeld door St. Jozef zelf, het Platform Sappemeer en de bewonerscommissie Margrietpark. Vanuit St. Jozef is nu het plan geopperd om onder leiding van een schrijfster te gaan werken aan levensverhalen van bewoners en een cursus genealogie in samenwerking met de bibliotheek en 't Nut van Algemeen.

Suggesties

- 1) Het aanbod van activiteiten moet meer gericht zijn op geestelijke stimulering. Om eens wat anders te proberen dan alleen maar kaarten en sjoelen, is het goed al vanaf 50 jaar mensen te interesseren voor zo'n aanbod.
- 2) Een goed aanbod op het gebied van gezondheid en bewegen is ook nodig, vooral duursporten als zwemmen en fietsen.
- 3) Scholing, bijblijven, levenslustig en nieuwsgierig zijn naar het leven is ook belangrijk.
- 4) De gemeente moet beslist niet bezuinigen op de 75plussers. Deze mensen hebben veel hulp nodig. Over tien jaar zal deze doelgroep die hulp behoeft kleiner zijn en is er minder inzet nodig.
- 5) Men moet goed nadenken over wat men weg wil doen voor ouderen. Zodra iets van maatschappelijk belang is moet het blijven. Dat geldt zeker voor maatschappelijke participatie van ouderen. De politiek moet goed nadenken over wat de gevolgen zijn van de voorgenomen bezuinigingen op ouderenbeleid. De wijsheid van meten is weten kan daarbij een goede leidraad zijn.

Aandacht voor de Dag van de ouderen

1.2. ANBO

De Algemene Bond voor de Ouderen (ANBO) behartigt de belangen van 55+ ouderen. De lokale afdeling met 600 leden wil dienstbaar zijn voor ANBO-leden uit de gemeente, als een vraagbaak fungeren, informatie geven en activiteiten organiseren. Ouderen vinden het vaak moeilijk om hulp te vragen. Vooral als ze financiële hulp nodig hebben, schamen ze zich.

De gemiddelde leeftijd van de leden is 70 jaar. Onder de leden komen diverse levensbeschouwingen voor. Er zijn weinig allochtone leden. Mensen laten elkaar in hun waarde.

De leden zijn mensen die zich thuis vervelen en nog de energie hebben om erop uit te gaan. Je ziet mensen die op vrijwel alle activiteiten verschijnen. Soms hebben ze wel

kinderen, maar die wonen vaak ver weg of ze hebben er weinig contact mee. Ze vinden het fijn om dicht bij huis anderen te ontmoeten.

Aanbod

Het aanbod van activiteiten is gevarieerd. Het gaat om busdagtochten (kaartje kost 45 euro), de jaarlijkse ledenvergadering, de jaarlijkse feestavond, een nieuwjaarsreceptie, de vrijwilligersbijeenkomst in december, viswedstrijden, fietstochten, filmvoorstellingen tegen gereduceerd tarief, kaart en sjoelmiddagen, rijbewijskeuringen tegen gereduceerd tarief en een vijfdaagse busreis.

Alle activiteiten vinden plaats in een gehuurde zaal in buurtcentrum De Kern. Op de jaarlijkse feestavond zit de zaal van De Kern altijd vol met ruim 200 leden. Dit kun je de actieve kern noemen. Mensen kiezen voor de ANBO, omdat het een actieve bond is. De ANBO hoort nu nog bij het FNV, maar dat gaat veranderen. Als de statutenverandering gaat inhouden dat voortaan alle financiële handelingen via het hoofdbureau moeten gebeuren, gaan ze weg. Het ANBO bestuur wil alleen maar aanblijven, als ze zelf de financiële verantwoording voor hun activiteiten kunnen blijven dragen.

Middelen

De ANBO heeft jaarlijks ongeveer € 24.000,- te besteden. De landelijke ANBO hanteert een bepaalde verdeelsleutel per lid. Een andere inkomstenbron zijn de adverteerders in het maandblad en de vergoedingen voor activiteiten. Ieder bestuurslid krijgt elke drie maanden een kleine onkostenvergoeding. Het bestuur van de ANBO Hoogezand-Sappemeer bestaat uit zes leden. Met deze mensen worden alle activiteiten opgezet. Daarnaast is er nog een actieve vrijwilligster die het maandblad maakt. Een groepje van tien vrijwilligers brengt het maandblad rond.

Bij Kwartier Zorg en Welzijn is gevraagd om meer vrijwilligers voor het bestuur. Een notulist erbij zou fijn zijn.

Samenwerking

De samenwerking met Kwartier Zorg en Welzijn is belangrijk voor de ANBO. Eén maal per jaar vindt er een overleg plaats tussen de directeur en het bestuur van de ANBO. Als er zich tussentijds iets voordoet, komen ze extra bij elkaar. Ze wisselen informatie uit over de problemen die ze constateren bij ouderen en over de gevolgen van de bezuinigingen. De ANBO verwijst bij problemen door naar Kwartier Zorg en Welzijn, en omgekeerd kan deze organisatie via de ANBO ouderen bereiken die bij hen nog niet in beeld zijn.

Eén maal per jaar vindt er een overleg plaats tussen het bestuur van de ANBO en de burgemeester en wethouder van cultuur.

In samenwerking met de POSO zet de ANBO zich in voor Turkse ouderen in Gorecht West, waar in het kader van ruimtelijke vernieuwing en spreidingsbeleid van buitenlandse inwoners mensen moeten verhuizen. De ANBO maakt zich zorgen over wat er gaat gebeuren met die groep ouderen. Daarom hebben ze contact opgenomen met woningbouwvereniging Lefier.

De ANBO heeft ook contacten met Surinaams-Antilliaanse ouderen via een Platform dat Kwartier Zorg en Welzijn heeft opgezet, om het WMO Loket laagdrempelig te maken voor de burgers.

De ANBO neemt deel aan de ouderenraad die de gemeente adviseert over voorzieningen voor ouderen.

Pluspunten en minpunten

1) Een bestuur van ouderen is kwetsbaar Als een bestuurslid van de ANBO wegvalt, heeft de afdeling een groot probleem. Het jongste lid is 66 jaar en de anderen zijn ouder dan 70 jaar. Dit probleem speelt niet alleen bij de ANBO, maar ook bij andere bonden zie je geen leden erbij komen. Het punt is dat ouderen plotseling kwetsbaar kunnen worden. Het ene moment zijn ze nog actief, terwijl ze andere moment plotseling hun heup breken of een herseninfarct krijgen. Daar kun je moeilijk op inspelen.

2) Een vrijwilliger zegt in eigenlijk in meer commissies te zitten dan de bedoeling was, puur omdat er niemand anders is om de taken uit te voeren. Vanwege deze spilfunctie is een draaiboek gemaakt van alle activiteiten. Mocht deze vrijwilliger onverhoopt plotseling uitvallen, dan kan iemand anders aan de hand van het draaiboek de werkzaamheden overnemen.

Suggesties

1) De leden van de ANBO hebben zelf waarschijnlijk geen directe contacten met Kwartier Zorg en Welzijn. Zij komen naar de ANBO als ze vragen hebben over bijvoorbeeld de belasting of de zorgverzekering. Wij sturen hen wel door naar Kwartier Zorg en Welzijn als het om formulieren gaat.

2) Het ouderenadvieswerk heeft het heel druk. Ze doen belangrijk werk omdat ze ook achter de voordeur komen. Er moet niet bezuinigd worden op dit werk. Als je mensen niet meer thuis bereikt, kunnen ze vereenzamen en dan krijg je grote problemen.

De ANBO vraagt leden of ze eenzaamheid bij anderen constateren en dat willen melden. Leden die eenzaam zijn, zullen ook niet naar een feestavond komen.

3) In de toekomst zullen ouderen andere behoeften krijgen. De nieuwe ouderen zijn gewend aan de computer en skypen en zullen zo sociale contacten onderhouden. Waarschijnlijk verschaalt Nederland op sociaal gebied, als iedereen thuis achter de computer zit. Ook herken lopen ook leeg, waardoor van daaruit ook minder worden aangeboden. De Pinkstergemeente is overigens heel actief voor ouderen.

1.3. De Katholieke Bond voor Ouderen (KBO)

De KBO-Noord Nederland heeft elf afdelingen, waaronder eentje in Hoogezand-Sappemeer. De KBO is een vrijwilligersorganisatie met een bestuur van vier personen en twaalf vrijwilligers.

Doelstelling en bereik

Doel is belangenbehartiging van katholieke ouderen van 55 plus. Vragen die daarbij aanbod komen zijn voorzieningen voor ouderen, woonvormen, de toegankelijkheid van de gemeente voor ouderen.

Er zijn ongeveer 130 leden, voornamelijk vrouwen die over het algemeen snel hun eigen netwerk inschakelen om samen activiteiten te ondernemen. Een klein aantal is Surinaams/ Antilliaans. De gemiddelde leeftijd is ongeveer 75 jaar. Veel leden waren vroeger boerin of huisvrouw. De meesten hebben AOW en een klein pensioen.

Aanbod

Het aanbod bestaat uit meerdere voorlichtingsbijeenkomsten in de winterperiode (laatst over de apotheek), een verrassingsdagje uit (de laatste keer naar de Heemtuin) en een nieuwjaarsreceptie. Voor voorlichtingsactiviteiten wordt gebruik gemaakt van een zaaltje in De Kern. Verder is er een jaarvergadering in april, waarbij vrijwilligers, in de bloemen worden gezet.

Leden zijn ook actief bij de activiteiten die vanuit de POSO worden georganiseerd worden, zoals seniorenritten, de opfriscursus voor rijvaardigheid en de lifestyle beurs samen met leerlingen van de het Aletta Jacobs college.

Vrijwilligers bezorgen maandelijks het bondsblad De Nestor.

Het budget van de KBO afdeling Hoogezand-Sappemeer komt deels vanuit de provincie, deels vanuit de Unie. Het lidmaatschap kost per jaar € 24,50 voor alleenstaanden en € 42,-per jaar voor echtparen. Als onderdeel van de POSO krijgen ze ook subsidie van de gemeente. Jaarlijks is er € 3.000,- beschikbaar voor activiteiten.

Samenwerking

KBO werkt samen met de parochie en binnen het POSO met de ANBO en PCOB.

In elke commissie van de POSO zit een bestuurslid van een bond en in het bestuur van de POSO tweeleden van elke bond.

Er is ook samenwerking met Kwartier Zorg en Welzijn in het kader van werving van de vrijwillige ouderenadviseurs. Een bestuurslid van de KBO is ook VOA.

Pluspunten en minpunten

1) Het is heel moeilijk om nieuwe bestuursleden te vinden. Mensen blijven eigenlijk langer dan ze willen omdat niemand anders de functie op zich wil nemen. De hele vereniging kan ter ziele gaan als zich geen nieuwe bestuursleden aandienen..

2) Veel informatie gaat tegenwoordig via internet. Ouderen die niet met een computer overweg kunnen missen dus veel informatie. Ze snappen moderne termen en Engelse woorden niet. Voor hen is rechtstreeks contact van belang.

3) Als iemand een zorgindicatie nodig heeft, moet niet meer gebeld worden door iemand van de gemeente. Dat is onjuist. Dan moet je op huisbezoek gaan. en dat moet gebeuren door een professional en niet een vrijwilliger. Huisbezoek is de kracht van de het ouderenadvieswerk.

4) Er zijn veel ouderen vrijwillig actief binnen de gemeente, maar het is wel belangrijk om ze gemotiveerd te houden. Het mantelzorg steunpunt van Kwartier Zorg en Welzijn doet dat goed. Het nieuwe beleid van de gemeente om mensen zoveel mogelijk zichzelf te laten redden of met behulp van een eigen netwerk, brengt risico's met zich mee voor de continuïteit in de zorg voor ouderen. Dat moet je niet aan vrijwilligers over laten. Professionals kijken anders naar mensen en weten beter wat ze nodig hebben. Die zijn ook eindverantwoordelijk.

Suggesties

- 1) Het is onduidelijk of het huidige aantal vrijwillige ouderenadviseurs voldoende is om iedereen te bereiken. Wel moeten er meer professionele ouderenadviseurs in dienst worden genomen om ouderen in een zorgelijke situatie goed op te kunnen vangen.
- 2) Mensen blijven steeds langer zelfstandig wonen, maar doen zich vaak beter voor dan ze zijn. Dat geldt zeker ouderen tussen 65 en 75 jaar oud. "Nait zeuren" is het motto op z'n Gronings. De gemeente kent de problemen niet echt. Mensen die een grote mond hebben zullen wel snel geholpen worden, maar mensen die niks vragen worden minder geholpen. De vrijwillige ouderenadviseurs hebben daarom een nuttige signaalfunctie.
- 3) De gemeente mag niet gaan bezuinigen op professionele ouderenadviseurs. IN dat geval komen veel ouderen tussen de wal en het schip terecht. Oudere mensen worden snel kwetsbaar en kunnen veel dingen niet meer zelf doen. Ook kunnen hun kinderen hun niet altijd helpen, omdat ze te ver weg wonen of niet veel contact met hen hebben.
- 4) Er moet een aanspreekpunt voor acute gevallen van ouderen bij de gemeente komen. Hulp bij acute nood is een groot probleem bij ouderen. Huisartsen zijn in het weekend soms moeilijk te bereiken en burenhulp is niet vanzelfsprekend. Ingeval van een calamiteit is, is er niemand. Dat geldt vooral voor de kwetsbare categorie van 75 plussers die nog echte armoede hebben gekend.

1.4. De PCOB

Het doel van de PCOB is ouderen met elkaar in contact brengen en hen bijstaan en netwerken onderouderen. Ook zijn ze behulpzaam bij vragen van ouderen, op financieel gebied of bij meer sociale vraagstukken.

De PCOB heeft ongeveer 120 leden, die voornamelijk ouder dan 65 en zelfs 80 jaar zijn. De leden willen elkaar graag ontmoeten, dus elke maand wordt er een middagbijeenkomst georganiseerd voor tussen de 40 en 60 leden van alle protestantse gezindten: baptisten, gereformeerden, hervormden. Ze hebben een eigen gebouw bij de Hervormde Gemeente. Elke keer wordt er een ander onderwerp bedacht. Daarnaast wordt een of twee keer per jaar een thema-avond georganiseerd over een serieus onderwerp zoals zingeving van het leven of levenseinde. De opkomst bij avondbijeenkomsten is geringer dan bij middagbijeenkomsten, maar trekt wel een ander publiek.

2. Humanitas

Humanitas is een brede maatschappelijke hulporganisatie voor ouderen en mensen van andere leeftijden. Het kenmerk van Humanitas is dat vrijwilligers andere vrijwilligers aansturen. Humanitas is een landelijke organisatie verdeeld over vijf districten. Afdeling Hoogezand-Sappemeer is een grote afdeling in district Noord. De afdeling draait uitsluitend op de inzet van vrijwilligers, terwijl andere afdelingen ook professionals in dienst hebben. Het landelijke bureau van Humanitas biedt facilitaire ondersteuning op het gebied van boekhouding, coördinatie en scholing. Lokale afdelingen hoeven alleen maar plaatselijk de activiteiten te organiseren en te financieren.

Aanbod

De afdeling Hoogezand-Sappemeer/Slochteren beschikt over ruim 230 vrijwilligers die op veel terreinen ondersteuning verlenen, vaak in een één op één contact.

Humanitas richt zich op het helpen van mensen die acute zorg nodig hebben, maar bereiken door gebrek aan menskracht niet iedereen.

Van de 230 actieve vrijwilligers bij Humanitas neemt 75% niet deel aan het arbeidsproces. Er zijn ook jongeren vrijwilliger, die dat naast hun baan doen. Vrijwilligers moeten weten waar hun grenzen en mogelijkheden liggen en daarom is een goede voorbereiding en scholing nodig. Bij het landelijke bureau is een ruim aanbod van scholing voorhanden. Ook is daar ondersteuning van deskundigen in te roepen.

Activiteiten waarmee relatief veel ouderen worden bereikt zijn:

- Paperaszo. In dit project ondersteunen vrijwilligers iedereen die hulp nodig heeft bij op orde brengen van hun financiële administratie.
- Maatjesproject is bedoeld voor ouderen en andere leeftijdsgroepen. Vrijwilligers komen druppelsgewijs binnen via mond-tot-mondreclame.
- Telefooncirkel is een voorziening voor ouderen die geleidelijk aan uitdooft. Thuiszorg komt nu bij mensen thuis met een alarmknop. De telefooncirkel is nog actief omdat ze het gezellig vinden. Het nieuw project Belmaatje is nog niet gelukt.
- Rouw is een kleine groep van mensen die tweewekelijks met elkaar praten over rouwverwerking. Mensen nemen soms wel een jaar lang deel.
- Terminale thuishulp is een groep vrijwilligers die mantelzorgers ontlasten. Zij nemen ook deel aan cursussen die ze ervaren als een verrijking van zichzelf.

Elk onderdeel heeft een eigen vrijwilligerscoördinator. Een commissie beoordeelt tijdens een gesprek of iemand geschikt is om als vrijwilliger te werken. Daarna bekijkt de coördinator van het betreffende team deze in het team past en welke koppeling met een cliënt mogelijk is. De coördinator gaat zelf mee bij de eerste kennismaking, maar heeft daarna alleen telefonisch contact met de vrijwilliger. Humanitas verlangt van elke vrijwilliger deelname aan een scholingscursus over de visie van waaruit Humanitas werkt en deelname aan vrijwilligersbijeenkomsten van het team, die het karakter hebben van intervisie en gezelligheidsclub.

Middelen en bereik

Er is een budget beschikbaar voor organisatie- en activiteitenkosten.

Vrijwilligerswerk is niet kosteloos in verband met uitgaven voor onder andere werving, telefoon en vrijwilligersvergoedingen. Vrijwilligers mogen reiskosten en andere onkosten declareren, maar de meesten doen dat niet.

Humanitas heeft een kantoor in Hoogezand-Sappemeer. Het is een anti-kraak constructie, waarvan niet duidelijk is hoe lang dat nog duurt. De steile trap maakt dat het gebouw niet voor iedereen gemakkelijk toegankelijk is.

In 2011 is in totaal 2.569 keer van het spreekuur gebruik gemaakt. De meeste hulpvragen gaan over financiële problemen (belasting, schulden, energie, zorg, uitkeringen) en hulp bij administratie, maar er waren ook vragen over werk, scholing, kinderopvang, gezinshereniging.

Ouderen zijn een speciale doelgroep voor Humanitas. Ouderen bellen zelf via de hulpcentrale of ze worden via organisaties aangemeld. Ook de thuiszorg belt voor vrijwillige hulp. Het zijn vaak vragen die ze op korte termijn geregeld willen hebben. Dat is de grootste uitdaging bij ouderen. Het gaat om uiteenlopende eenvoudige verzoeken om contact om een spelletjes te doen, boodschappen halen, wandelen met een rolstoel, een hondje uitlaten. Vaak gaat het om eventjes hulp verlenen waarvoor moeilijk vrijwilligers te vinden zijn.

Soms zijn het aan mantelzorg gerelateerde vragen zoals hulp bij het oppassen op een dementerende en begeleiding naar het ziekenhuis omdat de vergoeding voor taxigebbruik via de WMO minder is geworden en steeds meer ouderen vervoersproblemen hebben. Ze hebben geen contacten of de contacten met de kinderen zijn minimaal.

Humanitas krijgt veel aanvragen voor de afdeling Paperaszo. Nu zijn 40 vrijwilligers 3 middagen per week bezig om mensen te helpen met hun administratie. De gemeente is gestopt met het helpen invullen van formulieren, dus iedereen zonder computer komt nu bij Humanitas. Dit is een belangrijke ondersteuning voor ouderen. Als hun partner overlijdt, blijkt dat veel mensen niks van administratie weten. Daarom worden ook huisbezoeken afgelegd.

Samenwerking

Via de ouderenadviseurs van Kwartier Zorg en Welzijn worden wel eens mensen doorgestuurd naar Humanitas. Humanitas stuurt ook mensen met schuldproblemen door naar de Kredietbank.

Humanitas is nauw betrokken bij het Platform Levensvragen dat is ontstaan op initiatief van Kwartier Zorg en Welzijn. Het Platform bestaat uit Baptisten, Protestanten en Katholieken, Stichting Kwartier Zorg en Welzijn en Humanitas. Ze organiseren gezamenlijk activiteiten voor vrijwilligers.

Humanitas is betrokken bij Het Gasthuis en het opzetten van een hospice. Humanitas gaat hiervoor de vrijwilligers leveren. Er zijn op korte tijd 60 vrijwilligers nodig, die hiervoor ook geschoold moeten worden. Er komen drie bedden, plus een logeermogelijkheid voor familie. Er is een indicatie nodig dat verzorging thuis niet meer haalbaar is. Het pand is rond, via provinciale gelden, de inrichting ervan gaat via fondsen. Er moet nog extra geld komen, maar dat gaat zeker lukken. Via de ligprijs worden weer inkomsten gegeneerd, maar je weet natuurlijk nooit of het altijd bezet zal zijn. De vrijwilligers zullen overdag werken en verder is er 24 uur per dag thuiszorg aanwezig. De coördinatie van de vrijwilligers wordt gesubsidieerd door VWS. Dat dit initiatief gezamenlijk is georganiseerd, bewijst dat er veel kan.

Pluspunten en minpunten

1) Er kan veel met vrijwilligers, elfs in onze individualistische maatschappij. Maar bij vrijwilligerswerk geldt niet altijd afspraak is afspraak. Dat is wel een knelpunt. Je hebt mensen nodig die vrijwilligers met de nodige tact daarop kunnen wijzen. Dat kan niet iedereen. Vrijwilligers willen ook het nieuws van de dag uitwisselen bij een kopje koffie en hebben ook aandacht en waardering nodig. Vrijwilligerswerk is anders dan werken voor een baas, maar je kunt aan anderen leren hoe je hen blijft motiveren en ondersteunen.

2) Een knelpunt in de samenwerking tussen vrijwilligers en professionele organisaties, zijn de werktijden. Professionals werken meestal van 9 tot 5, terwijl vrijwilligers vaak voor een kortere tijd ook op andere momenten beschikbaar zijn.

Suggesties

1) Humanitas heeft geen structurele contacten met Kwartier Zorg en Welzijn over de hulpcentrale. Dit ligt aan de taakopvatting, wie doet wat.. De gemeente zou de trekker moeten zijn van een overleg over de vraag hoe de hulp aan ouderen het beste georganiseerd kan worden. In overleg met bestaande organisaties zou er een gezamenlijk plan van aanpak moeten komen. De doelgroep ouderen wordt nu bereikt door De Zonnebloem, het Rode Kruis, Kwartier Zorg en Welzijn, kerkelijke organisaties, de ouderenbonden, Humanitas.

2) De activiteiten van Humanitas overlappen deels met de activiteiten van Kwartier, Zorg en Welzijn, voornamelijk op het gebied van mantelzorg en ouderenadvies.

3) Er is een grote groep mensen, die nog zelfstandig wonen en weinig contacten hebben. Zij gaan het niet redden als ze plotseling hulpbehoevend worden. Het zijn ouderen met een wisselvallig bestaan: het ene moment gaat het prima, maar dan breken ze een been en hebben ze opeens hulp nodig. Zeker als het mensen betreft die altijd zelfredzaam waren en nooit hulp nodig hadden, die weten dan niet hoe ze verder moeten. Daar zit de kwetsbaarheid bij ouderen. De vraag is hoe je de zorg regelt je die op korte termijn moet gebeuren?

4) De gemeente wil de subsidie gaan afbouwen, waardoor het voortbestaan van Humanitas in de huidige vorm op de tocht staat. Zonder subsidie kunnen ze geen kantoor aanhouden en ontbreekt de capaciteit om vrijwilligers aan te sturen. Zonder begeleiding zullen de nieuwe vrijwilligers het zeker niet redden.

5) De gemeente moet een visie uitzetten vanuit het beleidskader van de WMO. Dat is nog steeds niet gebeurd. Als ze aan Humanitas vragen om mensen te helpen, dan is dat best, maar als het financieel niet ondersteund wordt, is het einde verhaal.

Er is indertijd door de ouderenraad voorgesteld onderzoek te doen naar de ouderenproblematiek in Hoogezand-Sappemeer. Het doel daarmee was de wegen te vinden om ouderen zoveel mogelijk zelf aan te laten geven hoe welzijn en zorg voor hen georganiseerd moest worden. Vroeger bestond bij veel ouderen de gedachte dat er wel iets voor hen geregeld zou worden bij problemen. Het vermogen om zelf oplossingen te bedenken is daarom verdwenen. Er moet nu een kanteling worden gemaakt naar hoe red ik mezelf.

3. Bewonerscommissies

Er zijn verschillende bewonerscommissies actief in Hoogezand-Sappemeer. Met twee van hen is gesproken. Zij signaleren ouderenproblematiek en ouderen nemen vaak actief deel aan het bestuur van deze commissies.

3.1. Bewonerscommissie Margrietpark

Het doel van deze bewonerscommissie is belangenbehartiging van alle bewoners van het Margrietpark richting gemeente. Het gaat daarbij met name om de sociale eenheid, de verkeersveiligheid en de fysieke veiligheid van de wijk. Margrietpark is een herstructureringswijk waar in korte tijd veel woningen zijn afgebroken en

nieuwe woningen zijn gebouwd, waardoor de samenstelling van de wijk is veranderd.

Aanbod

Elke maand organiseert de bewonerscommissie samen met vrijwilligers van de speeltuinvereniging een seniorencafé in de middag in de grote ruimte van het Spinneweb. Om en om bieden ze daar serieuze activiteiten en gezellige activiteiten aan. Het gaat om activiteiten als kerstbloemstukken maken, het wekelijkse wijkinternetsteunpunt waar buurtbewoners begeleid kunnen worden bij hun computerproblemen, de jeu de boules baan voor ouderen, het jaarlijkse wijkfeest met de buurt- en speeltuinvereniging en de wijkkrant die 2 à 3 keer per jaar wordt uitgebracht.

Het laatste seniorencafé was aan het thema hangjongeren gewijd onder de vraag: was vroeger alles beter? De conclusie was dat er vroeger ook rottigheid werd uitgehaald, maar dat er toen wel nog meer respect was voor mensen in uniform. Er zijn ook activiteiten die te maken hebben met verbetering van de wijk. Zo zijn er bijvoorbeeld twee fonteinën aangelegd en wordt er geijverd aan het herstel van het recreatiepad langs het Winschotendiep.

Middelen

Er zijn 17 vrijwilligers en zes bestuursleden die zich inzetten voor de bewonerscommissie. Er is een welkomstcommissie, een groencommissie die ook de buurtschouw organiseert, en een webmaster van de website. Die ook helpt bij de computerinloop. Omdat de belangstelling voor de laatste activiteit terugloopt, is een WII gekocht voor bewegingsspelletjes. Drie mensen zorgen voor de verspreiding van de wijkkrant.

Het wijkbudget is € 28.000,-. Dat lijkt veel, maar vroeger was het € 45.000,-. Daarvan moet ook de kantoorhuur en het herstel van kapotte dingen in de wijk worden betaald zoals een door jongeren kapot gemaakte fontein waar je je niet tegen kunt verzekeren. De begroting is verdeeld over ouderen, jongeren en groen.

Vrijwilligers kunnen een onkostenvergoeding krijgen, maar daar wordt niet veel gebruik van gemaakt. Eén keer per jaar gaan ze samen uit eten met alle vrijwilligers. Omdat de gemeente het kerstgeschenk in de vorm van een kerstkrans heeft wegbezuinigd, zijn ze nu op zoek naar een kerstpakket voor hun 17 vrijwilligers bij de Macro. Misschien dat de gemeente het vrijwilligerswerk niet zo erg waardeert, maar zij doen dat zeker wel.

De bewonerscommissie huurt een eigen kantoorruimte, die aangebouwd is bij het Spinneweb.

Bereik en achtergronden doelgroep

De wijkkrant heeft een oplage van 1.000. Dat is ongeveer gelijk aan het aantal huishoudens in de wijk. Er wonen veel ouderen en alleenstaanden, vooral autochtonen. Naar het seniorencafé komen ongeveer 40 mensen. Op een voorlichting over de OV chipkaart komen weinig mensen af, maar op een culturele avond meer. Op de Dag van de Ouderen waren 60 senioren en 26 kinderen. Het thema daarvan was verbinden. Kinderen gingen spelletjes doen met ouderen. Toen hebben ze stampot geserveerd voor 90 mensen.

Samenwerking

Elke zes weken neemt bestuursleden van de bewonerscommissie deel aan het zogenaamde Noma-overleg (Noorderpark en Margrietparkoverleg). Hierin zitten de bewonerscommissies van de beide wijken, een vertegenwoordiger van Kwartier Zorg en Welzijn, de gemeente, Lefier, politie en de wijkmanager. Het wijkbudget van de bewonerscommissie en hun plannen staan dan ook op de agenda. De bewonerscommissie doet het goed, waardoor de plannen meestal worden goedgekeurd.

Samen met het Mantelzorgsteunpunt is een mantelzorgmiddag georganiseerd voor 20 deelnemers.

Er is verder een goede samenwerking met de speeltuin- en buurtvereniging (samen organiseren van de seniorenmiddag en het jaarlijkse wijkfeest) en Kwartier Zorg en Welzijn (ouderenadviseur heeft spreekuur in 't Spinneweb) en POSO.

Humanitas heeft ook een spreekuur van Paperaszo in het Spinneweb, dat vroeger druk bezocht werd, maar nu minder. Het spreekuur van de ouderenadviseur wordt beter bezocht.

Pluspunten en minpunten

1) Het is moeilijk om nieuwe geschikte vrijwilligers te vinden die in het bestuur van de bewonerscommissie willen zitten. Als ze zich wel aanmelden zijn ze er niet zo geschikt voor omdat ze de belangen van een klein clubje van bewoners voor ogen hebben in plaats van alle bewoners.

2) Het is storend dat de gemeente de inzet van de bewonerscommissie zo weinig waardeert. Ze hebben hun mond vol van Burgers in de Benen, maar als de ambtenaren niet veranderen en de burgers niet steunen, dan zakken de burgers door de benen. Beleidsmakers kunnen mooie plannen maken, en die hoeven niet per se slecht te zijn omdat ze door bezuinigingen zijn gestimuleerd, maar ze moeten dan zelf ook op een andere manier gaan werken, want anders voelen de burgers zich alleen maar in de steek gelaten.

3) De bewonerscommissie heeft problemen met de hangjongeren in hun buurt bij de gemeente aangekaart. Maar nu hebben ze uit de krant moeten vernemen dat er een alcoholverbod is gekomen rond 't Spinneweb. Pas daarna heeft de gemeente hen een brief gestuurd. "Snap je dat we daar boos over worden?"

Als de overheid wil dat de burgers hun eigen verantwoordelijkheid nemen, moet ze hen ook als serieuze partner zien en hen bij de besluitvorming betrekken. Zijn ze Burgers die in de Benen zijn, om dit jargon maar te gebruiken, heeft alleen maar zin als ambtenaren het kunnen opbrengen om burgers als partners te zien.

De kans is groot dat de burgers steeds meer aan hun lot worden overgelaten. Veel bewoners kunnen de omslag naar zelfredzaamheid niet maken, en bewoners die wel actief zijn zullen gefrustreerd stoppen met hun activiteiten omdat de ambtenaren de omslag naar samenwerken niet kunnen maken.

4) Als bewonerscommissie hebben ze gelukkig veel steun aan elkaar en zijn ze een goed team die weten wat ze willen. Af en toe worden ze ad hoc ondersteund door iemand van Kwartier Zorg en Welzijn, en dat is fijn.

Suggesties

- 1) Ouderenadviseurs zijn echt vertrouwenspersonen voor de mensen die op hun spreekuur komen. Ze komen voor het persoonlijke contact, en bouwen daardoor een band op. Het functioneert niet als een spreekuur bij de gemeente, waarbij het niet uitmaakt wie er achter het loketje zit. Ouderen die op het spreekuur komen, hebben vaak meerdere problemen. Ouderen uit het Margrietpark hebben moeite om hun problemen aan een buitenstaander te vertellen. Zo zijn er bewoners die opeens kampen met ziekte in de familie en niet weten hoe ze dat aan moeten pakken, mensen die vervoer willen aanvragen en ook mensen die met stapels papieren naar het spreekuur komen.
- 2) Bezuinigingen zijn al van eerder datum en daar hebben ze nu nog steeds last van. Door nieuwe bezuinigingen zal het nog wel moeilijker worden. Vroeger had de ouderenadviseur tijd om gezamenlijk het seniorencafé te organiseren, en dan was ze er ook altijd bij, en daarom is ze een bekend gezicht geworden in de wijk. Die betrokkenheid en dat persoonlijke contact vinden ouderen fijn. Maar omdat deze persoon is wegbezuinigd en de nieuwe ouderenadviseur niet veel tijd heeft voor de wijk, moet alle vertrouwen weer opnieuw worden opgebouwd.

3.2. Bewonerscommissie Spoorstraat-Kieldiep

Doelstelling van de bewonerscommissie is de belangenbehartiging van de bewoners van de wijk. De wijk is gebouwd in de jaren zestig voor de bevolkingstoename die was voorspeld. Er zijn in totaal 709 woningen gebouwd, deels in flatgebouwen van 4 hoog. De wijk bevindt zich tussen de Gorechtlaan (in het westen) en het Kieldiep (in het oosten) en wordt in het noorden begrensd door de spoorlijn en in het zuiden door de Burgemeester van Royenstraat-Oost.

De Stichting Buurtbeheer Spoorstraat-Kieldiep (SBBSK) is opgericht in 1978 om bij te dragen aan de leefbaarheid en veiligheid in de wijk. Daarvoor is een wijkontwikkelingsplan geschreven. Ze zijn een stichting geworden om niet meer persoonlijk verantwoordelijk te zijn voor de subsidie die ze van de gemeente kregen. Vroeger kende de wijk veel problematiek, zoals drugsoverlast, inbraken, vervuiling etc. In 1985 kwam er 1.7 miljoen ter beschikking voor verbetering. Het gebied is nu helemaal schoon en de woningen zijn goed. Er zijn nog steeds winkels in het gebied, maar nu zijn het buitenlandse winkeltjes.

Aanbod

De bewonerscommissie bestaat uit vier personen en is bij monde van de voorzitter het aanspreekpunt voor politie, gemeente, scholen, wijkcentrum Spokie en woningcorporaties. Er is voor gezorgd dat het meldpunt verlast werd opgericht waar het eerste jaar ongeveer 300 meldingen binnenkwamen. Deze zijn opgelost met behulp van de woning-corporaties, huisartsen, psychologen. Er is ook sprake van buurtbemiddeling.

SBBSK organiseert een jaarlijkse wijkschouw en een jaarlijkse dansavond (samen met de buurtvereniging). Behalve de SBBSK is er ook een buurtvereniging actief Gorecht West (met een eigen bestuur). Deze organiseert voor haar leden bingo-avonden, sjoelen, klaverjassen en darten, in buurtcentrum Spokie. De buurtcommissie komt maandelijks bij elkaar.

De meeste wijk traden op in de zomer als de kinderen vrij hadden en de professionals niet bereikbaar waren. Met twee ambtenaren die verantwoordelijk zijn voor het welzijn en de staat van de wijk zijn nu veel problemen opgelost.

Middelen

Er is een budget van ongeveer € 2.000,- voor activiteiten in de buurt. Daarnaast is er een groter budget voor fysieke verbeteringen als bankjes en een speeltuin dat de gemeente beheert. De stichting heeft inspraak in alle plannen. Soms doen ze een project samen met de kerk.

Bereik en doelgroep

In 2007 heeft de wijk 379 bewoners in de leeftijdsgroep 55 plus (67%). Dit aantal is de laatste jaren toegenomen. Een paar jaar geleden zijn er ongeveer 300 mensen verhuisd uit de wijk, maar ze weet de aantallen ouderen niet. Er is nu meer nieuwbouw. SBBSK vertegenwoordigt nu 750 huurwoningen.

De bewonerscommissie Spoorstraat-Kieldiep heeft ongeveer 100 leden en buurtvereniging Gorecht West 300 leden. Het gaat om autochtone Nederlanders, maar als er iets voor wijkbewoners wordt georganiseerd met een hapje eten erbij, dan komen er ook Turkse bewoners op af. Veel ouderen zijn lid. Mensen die eenzaam zijn bereik je niet. Zij komen ook niet op feestavonden.

Samenwerking

Ze werken goed samen met de buurtvereniging Gorecht West. Verder neemt SBBSK deel aan het wijkoverleg, samen met gemeente, Kwartier Zorg en Welzijn, politie, woningcorporatie en de Baptistenkerk-west.

Pluspunten en minpunten

1) In een pilot van zes weken is geprobeerd om de buurtagent een spreekuur voor wijkproblemen te laten houden in het wijkcentrum. Dat is mislukt omdat iedereen zag wie er naar dat spreekuur ging en de boel ging verlinken.

2) Allochtone bewoners worden niet bereikt door de bewonerscommissie. Het lukt niet om met hen samen te werken. Er was met Turkse bewoners een conflict om het wijkcentrum. Zij hadden van de gemeente ook subsidie gekregen om activiteiten te organiseren, maar ze gebruikten het wijkcentrum dag en nacht als een soort café. Als de bewonerscommissie iets organiseerde waarbij er iets te eten viel, bijvoorbeeld een Paasontbijt, dan kwamen ze wel meedoen, maar als ze zelf iets moesten organiseren dan gaven ze niet thuis. Nu hebben ze hun eigen gebouw en organiseren ze activiteiten voor hun eigen groep en dat gaat het veel beter. Er zijn wel eens allochtone bewoners actief geweest in de bewonerscommissie, maar er ontstonden vaak problemen over declaratiegedrag en de verantwoording.

Sinds elke bevolkingsgroep een eigen gebouw heeft en activiteiten voor zijn eigen groep organiseert, is het nog nooit zo rustig in de wijk geweest.

Suggesties

1) Het ouderenadvieswerk functioneert goed. Ze hebben veel aan het licht gebracht zoals ouderen die buiten de boot vallen en eigenlijk verpleegkundige zorg nodig

hebben. Deze groep mensen hebben hulp nodig bij het regelen van hun financiën en brieven die ze moeten schrijven of ontvangen.

2) Waarschijnlijk is er ook een grote groep ouderen die meer verzorging nodig heeft, vooral de 75-plussers. Zij zijn niet goed in beeld. De wijkverpleegkundige en de huisarts moeten daarin een grotere rol gaan spelen. De nadruk moet liggen bij kwetsbare ouderen, mensen die voor de oorlog geboren zijn, mensen die nu rond de tachtig jaar zijn. Hiervoor moet zorg op maat beschikbaar zijn.

3) Er wordt te weinig gebruik gemaakt van domotica en andere elektronische hulpmiddelen zoals gordijnen die je via een knopje kunt openschuiven, een traplift, een voordeur die elektrisch open en dicht kan of een camera bij de deur.

4) Er moet meer zorg naar de woningen worden gebracht. Er is nu geen fysiotherapeut of een apotheker die aan huis komt. Huishoudelijke hulp en thuiszorg moeten gaan overleggen over taakverdeling bij zorg. Ouderen met kleine dingetjes als een kraan die niet meer open gaat of een lampje dat verwisseld moet worden kan het beste via de huishoudelijke hulp worden opgelost.

5) Zorgverlening moet met name beschikbaar blijven voor mensen die voor 1945 geboren zijn. Zij hebben hard gewerkt, weinig opleiding gehad, zijn versleten met heupafwijkingen en dergelijke. De komende oudere generatie van babyboomers zijn fitter en gezonder.

4. Nationale vereniging De Zonnebloem

Doel en aanbod

De Zonnebloem zorgt voor betekenisvolle ontmoetingen tussen vrijwilligers en mensen met een fysieke beperking door ziekte of handicap. Hun aanbod is heel divers. Zij zorgen ervoor dat mensen niet vereenzamen, bieden gesprekken en uitjes, maar ook huisbezoeken. Mensen kunnen bellen en dan wordt er een vrijwilliger gezocht die bij de oudere past. De oudere als gast bepaalt wat er dan gebeurt, een loopje, een bezoek aan het winkelcentrum of een praatje. Er is net een boottocht naar Amsterdam georganiseerd. Ook zijn er korte dag uitjes en weekjes weg. Er wordt geloot wie er mee mag doen, zo groot is de belangstelling.

De Zonnebloem hanteert de regel dat als je niet komt opdagen voor een activiteit je toch moet betalen, omdat er meer vraag dan aanbod is. Maar als iemand bijvoorbeeld een chronische ziekte heeft dan geldt de regel niet. Het is meer bedoeld voor mensen die geen zin hebben om te gaan als een ander niet gaat.

Er is een landelijk aanbod van reizen weergegeven in een reisgids. In Hoogezand-Sappemeer heeft De Zonnebloem een boot, waarmee 100 mensen mee kunnen. Ook is er een pool van chauffeurs, die rijden voor een uitje naar bijvoorbeeld het theater. Met een deeltaxi gaat dat niet, want dan moeten mensen soms uren wachten.

De Zonnebloem is bekend via mond tot mond reclame, de braderie en folders.

De Zonnebloem kan ook gebeld worden door familieleden, de huisarts, of bureaus die merken dat iemand hulp nodig heeft. De Zonnebloem verwijst niet, behalve bij vragen die niet behoren tot de kerntaak. Bijvoorbeeld iemand die op zoek is naar hulp bij het ophangen van de was, dan verwijzen we naar huishoudelijke hulp.

Middelen

Er zijn ongeveer 30 mensen actief als vrijwilliger in Hoogezand-Sappemeer. Enkelen zijn met hun 35 tot 40 jaar oud relatief jong. Vrijwilligers krijgen een cursus voor het

bezoeken van mensen bij de regionale afdeling. Er wordt dan ingegaan op vragen als wat kom je tegen bij bezoeken en wat kun je er mee doen.

Zonnebloem ontvangt geen subsidie, anders dan donaties en inkomsten uit verkoop van loten. De Zonnebloem gebruikt ook geen vaste accommodatie. In De Reensche Compagnie is eens per maand een vergadering met alle vrijwilligers. De bestuursvergadering van zes personen, vinden plaats bij een vrijwilliger thuis.

Bereik en achtergronden doelgroep

De Zonnebloem bereikt vooral 60plussers. Het grootste deel van hen is autochtoon, vrouw en in de leeftijd van 65 tot 75 jaar. Mensen hebben meestal een AOW met een klein pensioen. Er komen zowel mensen die zelfstandig wonen, als uit een aanleunwoning en zorginstelling. De meeste mensen hebben een redelijke of licht beperkte mobiliteit, waardoor er per uitstapje maar twee of drie mensen met zware klachten als blindheid, aan de zuurstof zijn, of in een rolstoel zitten meekunnen. Mensen met geestelijke klachten gaan eerder met de GGZ mee. Turkse en Javaanse mensen regelen meestal zelf een uitstapje of activiteit vanuit de eigen gemeenschap. Naar schatting worden er per jaar 300 mensen in de gemeente bereikt via individuele contacten en bezoeken. Er zitten rond de 350 leden in het bestand. Daaronder zijn zowel ouderen als bewoners van 45 tot 55 jaar.

Op de nieuwjaarsreceptie komen ongeveer 100 mensen en op twee theateravonden in hotel Faber, speciaal voor ouderen, wel 120 in totaal.

Mensen kunnen het soms heel moeilijk vinden om mee te gaan met een uitstapje of naar een activiteit. Het is wikken en wegen, zal ik wel, zal ik niet. Ik ook daar ken niemand. Dat heeft ook veel met de ouderdom te maken. Eenzaamheid slijt een patroon in in het denken, waardoor zij denken: laat me maar, laat me maar zitten, het hoeft niet. Het is beter om dat stadium te voorkomen, want dat krijg je er heel moeilijk uit. Zo ontstaat er een categorie van mensen die onzichtbaar is. Soms lees je van die ellendige berichten in de krant dat een oudere een week, een maand of nog langer dood in huis heeft gelegen.

Samenwerking

Een zaal in De Reensche Compagnie wordt gebruikt voor de vergaderingen.

Incidenteel werken wij samen met een culturele instelling.

Er is elk kwartaal een regionaal overleg van De Zonnebloem waar je kunt alles kwijt kunt en ideeën worden opgepakt.

Kwartier Zorg en Welzijn en de thuiszorg melden ook mensen aan.

Er is afstemming met het Rode Kruis. Als iemand een vakantie bij het Rode Kruis heeft gehad krijgt hij dat jaar niet ook nog een vakantie bij De Zonnebloem.

Plus- en minpunten

1) De kracht van De Zonnebloem ligt in onze snelle werkwijze. Als iemand ons nodig heeft, dan zijn wij er vlot.

2) Een knelpunt is dat er nooit genoeg vrijwilligers zijn

Suggesties

- 1) Ouderenwerk heeft een unieke positie, omdat het ouderen activeert en bijdraagt aan hun weerbaarheid en flexibiliteit. Dat is hoognodig voor toekomstige uitdagingen op het gebied van zorg en welzijn.
- 2) De kerk moet ook op die behoefte inspringen. Er is nu sprake van een verarming van het aanbod.
- 3) Het is vreselijk dat er zoveel bezuinigd wordt op ouderenwerk voor mensen die hun hele leven hard hebben gewerkt. Men moet van de ouderen afblijven. Er is ontzettend veel verborgen armoede. Bezuinigingen zullen leiden tot meer vereenzaming en verblijf achter de geraniums. Misschien worden zij alleen nog door de thuiszorg gezien.
- 4) Taxi, bus, het is allemaal te duur. Als voorzieningen wegvallen, moet er nog meer geïnvesteerd worden in De Zonnebloem. We hebben laatste een bezoekje gebracht aan de theefabriek, dat kost niets en de mensen vinden het prachtig.

5. Allochtone Verenigingen

Om een beeld te krijgen van de behoeften van allochtone inwoners van de gemeente Hoogezand-Sappemeer is met vertegenwoordigers van de Marokkaanse Vereniging, de Turks Culturele Vereniging en de Surinaams Javaanse Woonvorm Langkoeas gesproken.

5.1. Marokkaanse Vereniging

In Hoogezand-Sappemeer woont een kleine gemeenschap van Marokkanen ongeveer 150 tot 200 mensen. Daarvan zijn ongeveer 40 tot 50 personen ouder dan 50 jaar. Het merendeel van de Marokkanen is tussen de 30 en 40 jaar oud en heeft kinderen. Veel Marokkanen zijn in de jaren negentig naar Hoogezand-Sappemeer verhuisd vanuit grotere steden omdat ze hier een beter huis konden krijgen en omdat ze wat meer vrijheid wilden, verder weg van hun ouders.

Aanbod

De Marokkaanse vereniging geeft aan 10 tot 15 kinderen les in eigen taal en cultuur, Ze gaan met de kinderen ook een paar maal per jaar op schoolreisje. Verder organiseren ze af en toe een feest.

Het gaat om een kleine vereniging met weinig vrijwilligers. Ze vragen elk jaar subsidie aan bij de gemeente voor € 7.000,- Het is nog niet zeker of ze volgend jaar ook subsidie krijgen.

De vereniging beschikt over een eigen gebouw, waarvoor 400 tot 500 euro per maand aan kosten moeten betalen.

Samenwerking

Er is weinig contact met anderen. Ze zijn niet enthousiast om met anderen in contact te komen. De Marokkaanse Vereniging speelt geen rol bij het oplossen van problemen in de gemeenschap. Marokkanen die problemen hebben gaan zelf iets vragen bij een instelling.

Pluspunten en minpunten

1) Iedereen zoekt zelf oplossingen voor zijn probleem. Marokkanen vinden het ook niet fijn als iedereen weet wat voor probleem je hebt. Maar via via weet iedereen het toch wel. Oudere mensen hebben problemen met ziekte, lichamelijk en geestelijk, problemen met kinderen en met uitkeringen. Men voelt zich niets waard, ze hebben geen houvast en zien een toekomst die niks brengt. Door de crisis wordt iedereen steeds somberder. Marokkanen kunnen elkaar niet helpen, omdat ze kennen elkaar goed kennen, maar hun problemen niet aan elkaar durven te vertellen.

2) Er bestaat geen Marokkaanse raadsman, ze moeten met hun problemen steeds naar Nederlandse instanties. Maar vanuit Nederlandse instanties worden ze niet met menselijke warmte ontvangen. Je moet zelf je oplossingen zoeken, omdat ze uit ervaring geleerd hebben dat instanties niet helpen.

Er is veel armoede. Er heerst het gevoel dat men niet wordt geaccepteerd en zelfs wordt tegengewerkt. Dat gevoel komt vooral voort uit het niet op de hoogte worden gebracht van de regels en de moeilijke weg naar steun. Er zijn geen goede ervaringen met Humanitas en het maatschappelijk werk van Kwartier Zorg en Welzijn. Ook het WMO loket is een brug te ver. Marokkaanse Nederlanders leven in hun eigen wereld en weten niet veel van regels en voorzieningen.

5.2. Turkse Culturele Vereniging (TCV)

De TCV heeft betrokken leden die de weg goed kennen in de gemeente. Het aanbod van activiteiten bestaat uit voorlichting en huiswerkbegeleiding voor kinderen. Voor het laatste huren ze iemand in met als doel de lage cito-scores van Turkse kinderen omhoog te krijgen.

De vrouwen hebben een apart lokaal waar ook activiteiten plaatsvinden. Jaarlijks organiseren ze een activiteit samen met theater Kielzog.

Het gebouw is alle dagen open, voor iedereen. Er komen vooral veel ouderen samen voor ontmoeting. Als ze een brief of formulier ontvangen die ze niet begrijpen, nemen ze dat mee. Turkse ouderen gebruiken nog steeds hun kinderen om te tolken. Het bestuur van TCV bestaat uit zeven personen en vraagt subsidie aan bij de gemeente. TCV heeft een eigen locatie in Spoorstraat-zuid naast het wijkcentrum Spokie. Veel Turken wonen ook in die omgeving.

Doelgroep

Er wonen ongeveer 450 Turkse gezinnen in Hoogezand-Sappemeer. Het merendeel van deze mensen is in de jaren tachtig hier komen wonen, toen er veel werk in de industrie was. De eerste generatie Turken is vrij vroeg gestopt met werken. Ze hebben jarenlang zwaar werk gedaan, waren slecht gehuisvest in pensions, en konden zich niet goed uiten vanwege de taalbarrière. Zo rond hun vijftigste hebben velen van hen gezondheidsklachten gekregen. Er wonen 118 60-plussers in de gemeente. De meesten zijn tussen de 60 en de 70 jaar oud, maar enkelen zijn al in de 80.

Samenwerking

De vereniging heeft geen vaste samenwerkingspartner. Per activiteit kijken ze welke contacten nodig zijn. Voor informatie over landelijke of gemeentelijke maatregelen nodigden ze een deskundige uit die de nieuwe regels uitlegt.

De indruk bestaat dat sommige organisaties vooral bezig zijn om zichzelf in stand te houden, en minder bezig zijn met de doelgroep waarvoor ze zich dienen in te zetten. Er is veel eenzaamheid onder ouderen. Daar zou iets aan gedaan moeten worden. Al in 1994 is het idee opgevat om iets voor de Turkse ouderen te doen. Er is toen contact opgenomen met Volksbelang (nu woningbouwcorporatie Lefier) om kangoeroewoningen te gaan bouwen. Woningen waarin beneden de ouders konden wonen en op de eerste etage de kinderen. Het is de Javanen wel gelukt om speciale woningbouw te krijgen, maar de Turkse gemeenschap vond de wijk die aangewezen werd te druk voor een ouderenvoorziening. De plannen liggen er nog, het ontwerp is klaar, maar nu is de crisis ertussen gekomen en is de wijkontwikkeling uitgesteld. Als mensen van de TCV niet weten hoe ze een probleem moeten oplossen, sturen ze mensen door naar Kwartier Zorg en Welzijn of het WMO loket. Mantelzorgers zijn ook bij Kwartier Zorg en Welzijn terecht gekomen, en er hebben zich ook wel mensen aangemeld bij Paperaszo van Humanitas. Maar in eerste instantie zoeken ze hulp bij een bekende. Het lijkt erop dat geen enkele organisatie weet wat de andere organisatie doet. De samenwerking kan beter.

Suggesties

Voorzieningen voor ouderen moeten in stand worden gehouden, zeker voor de “oudere” ouderen. De Turkse gemeenschap is arm en kwetsbaar, en kunnen zich moeilijk uiten. In de zorgsector is er behoefte aan een Turkse vertrouwenspersoon, iemand die met je meegaat naar de dokter bijvoorbeeld. Ook via een tolk is het probleem vaak niet duidelijk te maken, want de emoties worden niet herkend door Nederlanders en de lichaamstaal ook niet. Met sommige problemen wil je niet je kind als tolk gebruiken. Ouderen moeten ongeacht hun inkomen, goed verzorgd worden.

5.3. De Surinaams Javaanse Woonvorm Langkoeas

De Javanen zijn goed georganiseerd in de gemeente. Zij hebben een eigen woonvorm voor ouderen en ook een ouderenadviseur is afkomstig uit de gemeenschap.

In 2008 zijn 25 woningen van de Surinaams Javaanse Woonvorm (SJW) opgeleverd. De woonvorm is Langkoeas gedoopt, naar het schip dat in 1954 vele Javanen van Suriname naar Indonesië repatrieerde.

Hier zijn vele jaren van inzet door verschillende partijen aan vooraf gegaan. Het begon in 2001. Binnen de Javaanse gemeenschap was er sinds 2001 veel belangstelling voor en behoefte aan het realiseren van een eigen woonvorm voor ouderen. Er is van begin af aan samenspraak geweest met de Javaanse organisaties in Hoogezand-Sappemeer; Stichting Bangsa Jawa en de Islamitische verenigingen Serikat Islam en An-Noer. De behoefte werd door deze organisaties onder de aandacht gebracht bij de Kerngroep Zorg van de gemeente Hoogezand-Sappemeer. De Javaanse organisaties hadden op 16 mei 2002 een brief gestuurd naar de gemeente met het verzoek om een gesprek over een eigen woonvorm voor ouderen. Het balletje ging rollen.

Er werden afspraken gemaakt tussen de gemeente en de initiatiefnemers. Een projectcommissie SJW werd opgericht met een vijftal jonge goed opgeleide Javanen, ook werd een onderzoek gehouden naar de behoefte aan een woonvorm voor de

ouderen. De commissie had de trekkersrol en Kwartier Zorg en Welzijn (toen nog Prisma) een ondersteunende rol.

Tussen 2002 en 2007 is hard gewerkt. Er werd een bewonerscommissie opgericht Rumah Bersama. De wens van de Javanen om een eigen woonvorm voor ouderen op te richten werd gedragen door de gemeenschap maar ook door andere organisaties in de gemeente. De ouderenbonden deden mee, de Javaanse gemeenschap heeft meegeleefd op hun strijdbaarheid en kennis en hun invloed. De Javaanse gemeenschap was vasthoudend.

“Je voelde je een mier tussen de kanjers en kopstukken, die toen meededen, maar je moet niet zeuren over discriminatie maar meedoen, dan wordt je hoe dan ook geaccepteerd want mensen moeten iets met je”.

De hele Javaanse gemeenschap werd opgetrommeld jong en oud, ongeveer 2.100 mensen. Er is een enquête voorgelegd aan alle 55+, in totaal hebben 80 mensen gereageerd die een eigen woonvorm wilden. Er is jarenlang wel drie of vier keer per week vergaderd met de betrokken partijen

Aanbod

Langkoeas is een woonaanbod dat voorziet in de behoeften van de oudere Javaans Surinaamse gemeenschap. Het heeft 25 woningen, waar in totaal 33 bewoners wonen. Ca. 7 mensen zijn nog de eerste generatie. Je moet 55+ zijn en de bewonerscommissie bepaalt wie het eerst aan bod komt. Er is een wachtlijst, maar toewijzing geschiedt niet aan de hand van woonduur. Het gaat er om wie het het meest nodig heeft. Er is een ruim activiteitenaanbod waaronder een zangkoor, biljartavond, soosbijeenkomst, gymnastiek oefeningen, biljartclub in De Burcht, kaartavond, en een filmavond. De ouderenadviseur van Kwartier Zorg en Welzijn komt langs om mensen te helpen met vragen.

Doelgroep en achtergronden

De Surinaamse Javanen zijn tijdens de Nederlandse bezetting in Indonesië naar Suriname overgebracht om te werken als landarbeider. Veel Javanen kwamen vooral na 1975 naar Nederland, toen Suriname onafhankelijk werd. Surinamers konden tot 1985 het Nederlands burgerschap krijgen. Mensen kwamen om hun lot te verbeteren, en betere kansen te creëren voor de kinderen. De onafhankelijkheid bracht ook veel onzekerheid met zich mee. De Surinaamse Javanen werden met open armen ontvangen in het Noorden, vooral in de fabrieken. Ze vonden veelal niet een baan op hun oude niveau maar vaak wel werk met goede huisvesting en dat was nodig voor gezinshereniging, zonder huis mocht je gezin niet overkomen.

De werkgelegenheid bleef niet goed, kinderen moesten vaak naar elders om werk te vinden. Ouders bleven alleen thuis, vaak tussen Nederlandse burens er was een taalbarrière. En ook een cultuurbarrière met andere behoeften.

De bijzondere behoeften zijn gerelateerd aan de leefcultuur, de eetcultuur en de familiebanden. Javanen zijn voornamelijk moslim met eigen gebruiken zoals de maandelijkse voorouderverering, het dagelijkse gebed en het vrijdaggebed. Ze hebben een eigen eetcultuur met andere luchtjes, en ze hebben grote families en veel

mensen over de vloer bij bezoek. Mensen noemen elkaar oom of tante, dat is een teken van respect, je noemt iemand niet buurman of buurvrouw, het is familie van je. Bewoners in de Langkoeas zijn erg naar elkaar toegegroeid, ook door de intensiteit van het ontstaansproces. Het is niet de eerste woongroep, in Rotterdam en Den Haag vind je ze ook. Het is heel belangrijk om goede afspraken te maken met mensen, voor dat ze er in gaan wonen, samen met iemand van ZINN zijn afspraken geformuleerd over hoe wij gaan samenwonen. Er zijn leefregels, bijvoorbeeld geen honden en katten, geen alcohol, geen kleren op het balkon maar op een droogrek binnen. Tweederde van de bewoners in Langkoeas is vrouw. De meeste mensen zijn moslim, tweederde is alleenstaand. Er wonen ook drie Nederlandse mensen, en paar christenen. De bewoners zijn in de leeftijd van 58 tot 96 jaar. De Javaanse Surinamers hebben altijd voor de Nederlandse overheid gewerkt, toch krijgen ze een gebroken AOW, pas vanaf de tijd dat ze in Nederland woonachtig zijn, de meesten zijn minima. De leefstijl is Javaans Surinaams, er is muziek wordt uitgebreid gekookt ook zijn er op de gang vogeltjes. Uitgangspunt is dat alle culturen welkom zijn in Langkoeas. Zo was er het offerfeest, dat op twee data wordt gevierd, ook één voor de niet moslims. Ook met kerst is er extra feestdag voor kerst waarop de moslims met de christelijke bewoners samen kunnen komen. Geloof is een gevoelig onderwerp, daar moet je goed mee omgaan.

Dhr. Pontjodikromo en dhr. Danoe

Samenwerking en netwerken

Zorgcentrum De Burcht probeerde al in 2002 in te spelen op specifieke behoeften van de Surinaams Javaanse mensen met een Javaanse soosmiddag. Er is nog steeds een hechte band tussen De Burcht en de Javaanse gemeenschap. Indien iemand behoefte heeft aan zorg, dan is er contact met ZINN. In de naastgelegen seniorenflat de Ericastate, kunnen mensen 24 uur per dag zorg krijgen.

Een aantal actieve vrijwilligers uit Langkoeas nemen deel aan het ouderenoverleg samen met de gemeente, Humanitas, PCOB, ouderenraad, Kwartier Zorg en Welzijn. Onderwerpen zijn bijvoorbeeld eenzaamheid, mobiliteit, veranderingen in het WMO loket, hoe mensen die hulp nodig hebben ondersteund kunnen worden. Het is belangrijk om mensen bij elkaar te brengen, laten zien waar de knelpunten zitten, motiveren en gezelligheid te creëren. Ze zouden ook graag Turken, Marokkanen en Antillianen bij het overleg betrekken.

Pluspunten en minpunten

- 1) In Gorecht west moet de hele boel op de schop, maar allochtonen zijn niet voldoende gekend in de problematiek. Dat doet pijn omdat daar zoveel allochtonen wonen.
- 2) De Marokkaanse, Turkse en Antilliaanse gemeenschap is langs gekomen met ook de wens van een eigen woonvorm. Ze denken dat het vanzelf gaat, maar het is een jarenlang intensief proces geweest. De Marokkanen zijn hiervoor niet goed georganiseerd, en de Turkse mensen willen het zo maar van de gemeente krijgen.

Suggesties

- 1) Een ouderenadviseur is een natuurlijk onderdeel van de gemeenschap. Mensen hebben iemand nodig, die hun taal en cultuur begrijpt en zich met hart en ziel inzet. Het is verschrikkelijk als deze functie en het MBVO verdwijnt. Veel ouderen zijn minima met een klein pensioen, die zorgen hebben over dat alles duurder wordt: ziektekosten, servicekosten, huur, gas en licht, voeding. De ouderenadviseur kan in deze situatie verlichting brengen door te helpen met papieren, financiële regelingen, en hulp bij het overlijdensritueel. Het alternatief zijn de actieve vrijwilligers in Langkoeas. Zij zorgen nu al voor mensen die hen dag en nacht kunnen bellen. Bewegen is ook heel belangrijk, veel ouderen hebben hart en vaatziekten.
- 2) De wij-wereld is een ik wereld geworden. Zo lang je in de running bent zie je dat niet, maar als je meer afstand neemt constateer je dat je je alleen maar met jezelf bezig bent geweest. Er is geen tijd voor kinderen, voor elkaar, laat staan voor ouders.

5.4. Alt HS

Alt-HS is een vereniging met als doel de computervaardigheid van senioren te bevorderen door met en van elkaar te leren en daardoor de aansluiting bij de maatschappij zoveel mogelijk te behouden. We leren van elkaar, er wordt geen les gegeven.

Aanbod

Voor de leden van de computervereniging zijn er twee keer per week inloop bijeenkomsten, op dinsdagmiddag en op de donderdagavond. Er komen 10 tot 20 mensen per inloop. Het loopt prima.

Wij houden een vinger aan de pols als iemand een tijdje niet komt opdagen, Dan sturen we een kaartje om te vragen hoe het gaat. Mensen zijn 50+ tot 80 jaar, zowel mannen als vrouwen. Wie in zijn werkzaam leven niet met de pc heeft leren werken kan hier toch met de pc leren omgaan, zodat ze zich in maatschappij kunnen handhaven. Alt-HS is gehuisvest in wijkcentrum De Kern. Als tegenprestatie beheert Alt-HS het internetcafé. Er zijn computers aanwezig, maar sommige mensen nemen hun eigen laptop mee.

De computerinloop is ook een sociaal gebeuren voor de ca. 50 leden. De pc vaardigheden worden bijgehouden, waarbij alle voorkomende problemen en vragen worden besproken.. Er is altijd een technicus in ons midden.

Per maand betaald een lid € 13,50 contributie. Dat zijn de enige inkomsten.

Er is 4 keer per jaar een thema-avond. Er worden mensen uitgenodigd die over een vooraf bepaald onderwerp vertellen. Onderwerpen zijn het opschonen van de pc, windows8, PP, Paintshop, Excel. Er komen gemiddeld 25 mensen op thema-avonden, Ouderen vinden ons via de website.

Mensen uit heel Nederland komen langs bij Alt-HS, omdat het aanbod uniek is.

Samenwerking

Er is een goede samenwerking met Stichting Bewoners Organisatie Noorderpark (S.B.O.N.). Alt-HS is met hulp van Kwartier Zorg en Welzijn ,Voor Anker en de Rabobank tot stand gekomen.

Een knelpunt is het vinden van bestuursleden. Er is nu een aparte activiteiten-commissie, die het bestuur ontlast. .

Er is een themabijeenkomst over internetbankieren met het POSO..

Pluspunten en minpunten

- 1) Als het ouderenaanbod verdwijnt, neemt het isolement van ouderen toe.
- 2) Een hele generatie die nu oud is heeft geleerd zich met weinig te redden. Het is ergerlijk dat zij die het land na de oorlog opgebouwd hebben nu als uitbuiters worden gezien. De mentaliteit in Nederland moet veranderen.
- 3) Mensen die de wet en regelgeving bepalen doen dat van achter hun bureau zonder voeling met de samenleving. Zijn er nog politici die uit het werkersmilieu komen?
- 4) De keerzijde is dat er ook misbruik wordt gemaakt van voorzieningen. Dat zie je bij belastingaangiften als mensen proberen het onderste uit de kan te halen en als opa en oma die op kleinkinderen passen proberen alles te declareren in naam van de kinderopvang.

Hoofdstuk 5. Trends

Inleiding

Behalve zicht op ouderen en het aanbod van professionele voorzieningen en vrijwilligersorganisaties in Hoogezand-Sappemeer is het voor de publieke reflectie en discussie over zorg en welzijn voor ouderen op korte en langere termijn ook goed om weet te hebben van de algemene trends die zich voordoen in het maatschappelijk leven van ouderen (§ 1) en de trends in het overheidsbeleid voor voorzieningen op het gebied van zorg en welzijn voor deze leeftijdsgroep (§ 2).

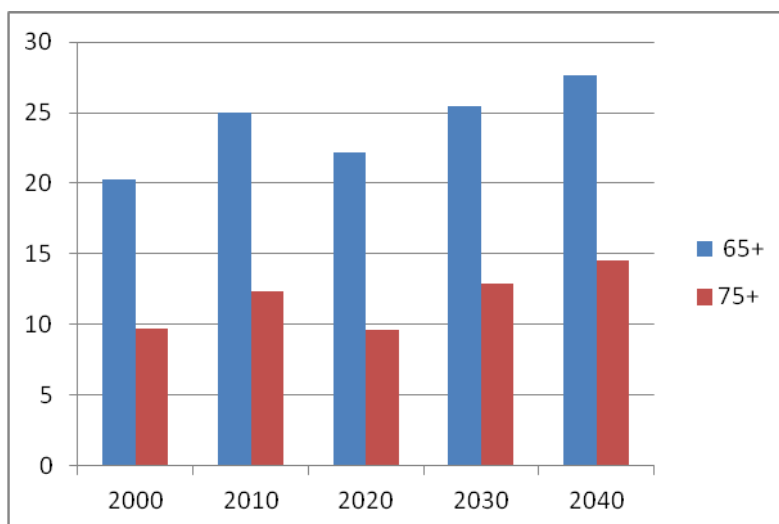
Waar mogelijk worden deze trends beoordeeld vanuit een sterkte-zwakte analyse die aanknopingspunten biedt voor een toekomstbestendige strategische visie op zorg en welzijn voor ouderen in de huidige moderne samenleving. Wij baseren ons daarbij op zowel landelijke als lokale documenten en berichten.

§ 1. Ontwikkelingen bij ouderen

1. Toename bevolkingsaandeel 65+ en 75+

De groei van de het aandeel van ouderen op de totale bevolking blijkt de komende twintig á dertig jaar overduidelijk uit de bevolkingsprognoses. Dit vraagt van de samenleving in het algemeen actief beleid op het gebied van maatschappelijke participatie en zorg ten aanzien van ouderen, en duidelijkheid over wat hiervoor nodig is.⁹

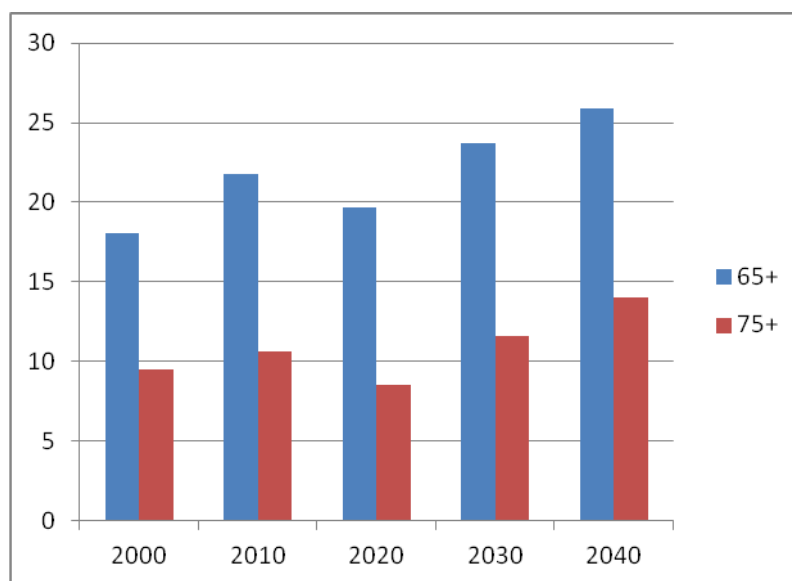
Grafiek 1. Prognose bevolkingsaandeel 65+ en 75+ in Hoogezand-Sappemeer van 2000-2040 (%). Bron: CBS Statline

⁹ MOgroep, Uitdagingen op de markt van Welzijn Ouderen. Visieontwikkeling en herijking strategische keuzes, Utrecht, 2009.

C. van Campen (red.), Kwetsbare ouderen, SCP. Den Haag, 2011.

Grafiek 2. Prognose bevolkingsaandeel 65+ en 75+ in Nederland van 2000-2040 (%). Bron: CBS Statline

Het aandeel inwoners vanaf 65 jaar op de totale bevolking in Nederland zal volgens de prognoses over de periode 2000-2040 een sterke stijging doormaken van 18.1% naar 25.9%. In Hoogezand-Sappemeer is over die periode een trend waarneembaar van 20.3% naar 27.6%. Ook het percentage inwoners van 75 jaar en ouder zal van 2000-2040 is aan het stijgen. Landelijk loopt dit percentage op van 9.5% naar 14.0%, en in Hoogezand-Sappemeer van 9.7% naar 14.5% (zie grafieken 1 en 2). Over de hele linie liggen de percentages 65+ en 75+ in Hoogezand-Sappemeer hoger dan in Nederland als geheel.

Er zijn echter ook andere maatschappelijke ontwikkelingen waaruit blijkt dat de ouderen van tegenwoordig en de nabije toekomst verschillen van de ouderen van vroeger. We noemen enkele algemene en specifieke trends.

2. Levensverwachting en gezondheid

De levensverwachting van mensen in Nederland neemt steeds verder toe. Mannen hebben op 65-jarige leeftijd gemiddeld nog zo'n 16 jaar te leven en vrouwen bijna 20 jaar.

Ouderen voelen zich niet alleen langer gezond, maar zijn dit ook gemeten naar objectieve maatstaven. Lichamelijke beperkingen doen zich steeds meer voor op latere leeftijd. Naast chronische lichamelijke aandoeningen gaat het ook om psychische stoornissen.

Voor voorzieningen van zorg en welzijn betekent dit dat zij te maken krijgen met meer ouderen, waarvan een deel nog lang vitaal is en een ander deel kwetsbaar in allerlei opzichten. Dat vereist een andere inzet van beleid en praktijk. Het biedt mogelijkheden om vitale ouderen ook als vrijwilliger in te zetten. Daarnaast zullen voorzieningen zich moeten realiseren dat een ander deel van hun doelgroep op hogere leeftijd kwetsbaar wordt.

3. Inkomen

De inkomenspositie van ouderen in het algemeen is vergeleken met vroeger verbeterd door oudedagsvoorzieningen als AOW en aanvullende pensioenen. Maar er bestaat ook armoede onder ouderen die in de laatste jaren blijkt toe te nemen. Dat geldt met name voor ouderen die hun leven lang op een laag inkomensniveau hebben geleefd in verband met een laaggeschoold beroep of een uitkeringssituatie. Voor voorzieningen voor zorg en welzijn betekent dit dat in de regel ouderen in toenemende mate in staat moeten worden geacht zelf financieel bij te dragen aan diensten die hen ten goede komen. Uitzonderingen op deze regel moeten worden gemaakt voor ouderen die weinig draagkrachtig zijn.

4. Opleiding

Het opleidingsniveau van ouderen is het afgelopen decennium aanzienlijk gestegen en deze trend zal zich doorzetten. Een goede opleiding heeft een positief effect op de leefsituatie van mensen. In vergelijking met lager opgeleide ouderen, blijken hoger opgeleide ouderen niet alleen langer te leven, maar willen ook langer zelfstandig wonen en zich verder ontplooiën door het volgen van cursussen en opleidingen. Voor ouderenvoorzieningen op het gebied van zorg en welzijn betekent dit dat er in het aanbod van activiteiten rekening gehouden moet worden met de nodige diversiteit.

5. Arbeid

De arbeidsparticipatie van ouderen is vertoont een wisselend beeld door de jaren heen. De afgelopen decennia was er een tendens van afnemende arbeidsparticipatie van ouderen vanaf 55 jaar in verband met prepensionering. In de leeftijdsgroep 60-64 jaar is nog geen 20% aan het werk.

Als gevolg van economische ontwikkelingen, afnemende beroepsbevolking en sociale stelselwijzigingen zal de arbeidsparticipatie van ouderen de komende tijd weer toenemen. Zo is de onaantastbaar lijkende grens van 65 jaar voor het ingaan van de AOW inmiddels opgegeven en zullen over niet al te lange tijd de eerste lichten ouderen op latere leeftijd uittreden.

6. Tijdsbesteding

Met name vrouwen op middelbare leeftijd hebben niet alleen relatief veel vrije tijd in vergelijking met mannen, maar besteden ook meer uren aan actieve vrijetijdsbesteding en vrijwilligerswerk.

Na hun 65-ste halen mannen deze achterstand in. De tijd die deze 65-plussers besteden aan actieve vrijetijdsbesteding, vrijwilligerswerk en mantelzorg laat over het algemeen een duidelijke stijging zien. Na hun 65ste blijken mannen bijna evenveel tijd te besteden aan sociale contacten als vrouwen van dezelfde leeftijd.

Bij afname van de gezondheid wordt de tijdsbesteding ook passiever.

Voorzieningen voor zorg en welzijn kunnen hun voordeel doen met de vitale kracht van ouderen bij het organiseren van vrijwilligerswerk voor andere ouderen.

7. Wonen

Ouderen van tegenwoordig blijven steeds langer zelfstandig wonen, ook als ze fysieke en psychische problemen hebben. Van belang is daarom dat voorzieningen op het gebied van zorg en welzijn hun aanbod van ondersteuning in en rond huis versterken.

8. Individualisering

Het toegenomen individualisme van de laatste decennia heeft als voordeel dat mensen los van familie, gemeenschap of zuil hun leven gestalte hebben kunnen geven. Als je beschikt over voldoende sociale competenties, zelfbewustzijn en geld kunnen mensen gemakkelijker deelnemen aan uiteenlopende sociale netwerken om hen heen. Ontbreken deze kwaliteiten zoals bij ouderen die weinig draagkrachtig, ziek of sociaal kwetsbaar zijn dan is er een probleem.

Voorzieningen voor zorg en welzijn van ouderen zouden speciale aandacht moeten hebben voor deze categorieën van kwetsbare ouderen.

9. Nieuwe generaties van ouderen

De generatie ouderen die de Tweede Wereldoorlog heeft meegemaakt en deels ook de tijd daarvoor, vormt nu nog voor een groot deel de doelgroep van ouderenvoorzieningen die gericht zijn op zorg en welzijn. Dat gaat veranderen..

De nieuwe generaties ouderen zijn relatief mondiger, wereldser, meer welgesteld en beter geïnformeerd door media en internet. Zelfregie, een kritische houding ten opzichte van woon- en zorgvoorzieningen en zelf kiezen met wie zij omgaan, zijn belangrijke kenmerken van hun waardeoriëntatie.

10. Kansen en bedreigingen

De veranderde omstandigheden bieden zowel kansen als risico's voor ouderenvoorzieningen op het gebied van zorg en welzijn.

- De nieuwe doelgroep van vitale ouderen is een groeimarkt voor zorg- en welzijnsdiensten.
- Deze doelgroep is ook een rijke bron voor het werven van vrijwilligers voor activiteiten voor ouderen.
- De nieuwe vrijwilliger die zich inzet voor ouderen verlangt ook ondersteuning in de vorm van een facilitaire basisorganisatie, scholing en back-up bij problemen die professionele hulp vereisen.
- De toenemende arbeidsparticipatie van burgers in de nabije toekomst zal een aanslag betekenen op de tijd en bereidheid van burgers zich vrijwillig in te zetten voor maatschappelijke doelen. Dit zal de concurrentie tussen vrijwilligersorganisaties vergroten.

§ 2. Trends in beleid

Het beleid van de overheid ten aanzien van zorg en welzijn voor ouderen en voorzieningen die dat uitvoeren, verkeert in een continue staat van verandering. In

dit onderdeel wordt vooral ingegaan op beleidsontwikkelingen en consequenties die te maken hebben met relevante wetten als de Wet Maatschappelijk Ondersteunen (WMO), de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) en de Zorgverzekeringswet (ZVW).

1. WMO

Gemeenten worden met ingang van 2015 geheel verantwoordelijk voor de activiteiten op het gebied van ondersteuning, begeleiding en verzorging voor ouderen. De dienstverlening wordt meer gericht op waar ze het hardste nodig is en gaat vallen onder de wet maatschappelijke ondersteuning (WMO). Het zwaartepunt komt te liggen bij langer zelfstandig wonen en actieve deelname aan de samenleving. Door meer gebruik te maken van de eigen kracht van mensen en hun sociale netwerk, hoeft er minder een beroep gedaan te worden op zwaardere zorg

2. AWBZ

De volksverzekering Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) zal in de nabije toekomst alleen nog bestemd zijn voor langdurige, chronische zorg. Gevolg is dat de zorg voor hulpbehoevende ouderen die anders van aard in de praktijk verminderd. Hierdoor zal er groter beroep worden gedaan op zorg en dienstverlening die wordt aangeboden door vrijwilligers en welzijnsinstellingen en is gefinancierd vanuit de WMO. Dit betekent een toename van aanspraken op het gemeentelijk budget voor de WMO.

Als onderdeel van deze wetswijziging zijn een aantal maatregelen in de maak. Een van deze maatregelen is het scheiden van wonen en zorg. Concreet houdt dit in dat de bekostiging van huisvesting voor ouderen niet meer uit de AWBZ wordt gefinancierd, maar door de cliënt zelf. Deze maatregel maakt het mogelijk meer te investeren in zorg voor ouderen aan huis. Voor welzijnvoorzieningen voor ouderen betekent deze ontwikkeling dat de dienstverlening ook afgestemd moet zijn op de doelgroep ouderen die langer thuis kan blijven wonen met zorgarrangementen. Een andere maatregel is dat er extra geld komt voor persoonsgebonden budget, voor persoonlijke verzorging of verpleging.

Ook verdwijnt de uitleen van hulpmiddelen per 1 januari 2013 uit de AWBZ.

Voortaan loopt deze uitleen alleen nog via zorgverzekering en de wmo-regeling van de gemeente.

Bovendien vallen per 1 januari 2013 de eenvoudige loophulpmiddelen (zoals rollator, looprek, kruk en wandelstok) niet meer onder aanspraak van de AWBZ, de WMO en de ZVW (zorgverzekeringswet).

Om het langer zelfstandig wonen te bevorderen stimuleert de overheid voor ouderen met gezondheidsklachten de ontwikkeling van aangepaste woningen.

Ook goed toegankelijke voorzieningen in de eigen buurt, zoals extra wijkverpleegkundigen en domotica (ict-hulpmiddelen voor thuiswonende ouderen) zullen het mogelijk maken dat mensen langer thuis kunnen blijven wonen.

Specifiek voor ouderen die kwetsbaar zijn door ernstige gezondheidsproblemen is een nationaal programma ouderenzorg opgezet. Dit programma is bedoeld om de zorg in de regio beter af te stemmen op de zorgvraag van ouderen.

Belangrijke knelpunten die in de zorg voor ouderen worden geconstateerd zijn:

- Niet tijdig signaleren van (gezondheids)problemen.
- Te laat inschakelen van hulp en ondersteuning wanneer ouderen kwetsbaar worden en ze zich niet goed meer kunnen redden of niet goed meer met hun beperkingen om kunnen gaan en niet meer meedoen aan de samenleving
- Ouderen zijn niet actief betrokken bij het tegengaan van chronische ziekten (te weinig prikkels tot gezond gedrag en leren omgaan met een ziekte)
- Geen goede afstemming en samenwerking van zorg- en hulpverlening en met welzijnsdiensten, cliëntenraden en ouderenbonden
- Te weinig aandacht voor activering, vergroten van zelfredzaamheid en sociale participatie van ouderen met blijvende beperkingen
- Ouderen hebben bij de invulling van zorg en ondersteuning te weinig de regie

Aandachtspunten zijn regionale netwerken voor ouderenzorg en subsidie voor experimenten die de zorg verbeteren, zoals eerder ingrijpen in de ontwikkeling van een ziekte of oudere mensen leren met een ziekte of een beperking om te gaan.

Maar het gaat ook om maatregelen voor kleinschalig wonen van ouderen met dementie en de bestrijding van eenzaamheid onder ouderen.

Het Nationaal Programma Ouderenzorg ziet in het oplossen van de knelpunten een grote taak weggelegd voor de huisartsen, wijkverpleegkundigen en andere zorgverleners aan huis maar ook voor het welzijnswerk om op wijkniveau een sluitend ondersteuningsaanbod te ontwikkelen en tegelijk het sociaal netwerk rond kwetsbare ouderen te versterken¹⁰.

3. Zorgverzekeringswet

De in 2005 ingevoerde nieuwe zorgverzekeringswet biedt steeds meer ouderen de mogelijkheid een verzekering op maat af te sluiten, naast het basispakket dat voor iedereen geldt. Maar de premies en eigen bijdragen per jaar worden stelselmatig verhoogd, waardoor een grote categorie van ouderen financieel in de knel kan komen. Dat vraagt alertheid van ouderen zelf en van voorzieningen en vrijwilligers op de financiële situatie van ouderen en hun rechten op dat gebied.

Ouderen met gezondheidsklachten die extra hoge kosten met zich meebrengen, kunnen aanspraak maken op verschillende tegemoetkomingen voor zorgkosten, zoals de jaarlijkse tegemoetkoming WTCG (Wet Tegemoetkoming Chronische ziekten en Gehandicapten), kortingen op de eigen bijdrage voor AWBZ-zorg of huishoudelijke hulp via de WMO en fiscale aftrekposten.

4. Kansen en bedreigingen

De geschetste beleidstrends voor ouderen bieden kansen voor voorzieningen die gericht zijn op ondersteuning van welzijn van ouderen.

Zo zal overheidsbeleid gericht op het langer zelfstandig laten wonen van ouderen alleen gerealiseerd kunnen worden wanneer er meer ondersteuning in en rond het huis komt. Daarbij kunnen welzijnsvoorzieningen voor ouderen een grote rol vervullen.

¹⁰ Boekholdt en Coolen, 2010.

Een andere punt is dat de voortdurende veranderingen in het stelsel van voorzieningen voor ouderen de noodzaak bevestigen van een goed functionerend loket voor informatie en advies aan ouderen. Deze taak kan goed vervuld worden door een welzijnsvoorziening voor ouderen.

Maar er zijn ook bedreigingen waar te nemen. Zo zullen de bezuinigingen op de AWBZ leiden tot een groter beroep op de WMO budgetten waaruit de gemeenten ook tal van andere voorzieningen moeten financieren.

Vermindering van budgetten zal van de kant van de gemeenten ook leiden tot meer nadruk op controleerbare prestatieafspraken en sturing. De vraag is dan wel hoeveel bewegingsruimte er overblijft voor kleine lokale welzijnsvoorzieningen die afhankelijk zijn van gemeentelijke subsidie.

Hoofdstuk 6. Conclusies

Inleiding

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste conclusies uit het onderzoek. De conclusies van de gesprekken met ouderen over hun achtergronden, huidige omstandigheden en gebruik van voorzieningen worden per categorie weergegeven (§ 1). Het gaat om vier categorieën ouderen die bereikt wordend door het aanbod van Kwartier Zorg en Welzijn en ouderen die niet door Kwartier Zorg en Welzijn worden bereikt Per categorie van ouderen zijn de conclusies onderverdeeld in de volgende thema's. Conclusies over het aanbod van professionele voorzieningen en organisaties van vrijwilligers komen daarna aan de orde (§ 2). Het hoofdstuk sluit af met enkele algemene conclusies (§ 3).

§ 1. Conclusies over categorieën van ouderen

1. Het aandeel van ouderen op de totale bevolking

Het aandeel inwoners vanaf 65 jaar op de totale bevolking in Nederland zal in de periode 2000-2040 een sterke stijging doormaken van 18.1% naar 25.9% In Hoogezand-Sappemeer is over die periode een stijging waarneembaar van 20.3% naar 27.6%. Ook het percentage inwoners van 75 jaar en ouder is van 2000 tot 2040 aan het stijgen. Landelijk loopt dit percentage op van 9.5% naar 14.0%. en in Hoogezand-Sappemeer van 9.7% naar 14.5%.

Over de hele linie liggen de percentages 65+ en 75+ in Hoogezand-Sappemeer hoger dan in Nederland als geheel.

2. Cliënten ouderenadvies

De inkomens van cliënten van het ouderenadvies zijn laag. Vaak haat het om alleen AOW. Een deel van hen heeft financiële problemen.

Hun gezondheid is zeer slecht. Het gaat om meerdere aandoeningen van ernstige aard en intensief medicijn gebruik. Veelal zij ze aan huis gekluisterd door ziekte.

Het merendeel heeft matig sociale contacten of in het geheel geen sociale contacten.

De vrijetijdsbesteding is wisselend. Mensen die in een seniorenflat wonen zijn eerder geneigd om mee te doen aan het activiteitenaanbod in de flat.

Wat mobiliteit betreft kunnen de meeste ouderen nog hun eigen boodschappen doen, maar daar houdt het dan ook wel mee op. Bij enkele ouderen gaat het qua mobiliteit slecht en bij enkele ouderen nog heel goed.

De meeste cliënten van het ouderenadvies hebben meervoudige problematiek als armoede, ziekte en eenzaamheid. Zij vragen vaak hulp bij het invullen van formulieren voor ondersteuning en lastenverlichting. Daarnaast maken velen van hen intensief gebruik van huishoudelijke hulp, thuiszorg en de deeltaxi.

Het ouderenadvieswerk wordt zeer gewaardeerd, en is vooral essentieel voor ouderen om de wegen te vinden in de gemeente. Ouderen voelen zich gerustgesteld door de beschikbare hulp. Vooral het persoonlijke contact en huisbezoek worden als fijn ervaren.

3. Cliënten belastinghulp

Het opleidingsniveau van cliënten van de belastinghulp ligt laag. Het inkomen bestaat uit AOW met een klein pensioen of alleen AOW. De gezondheid is vaak goed evenals de mobiliteit. Allen hebben redelijk tot goede sociale contacten en zijn ondernemend in hun vrije tijd.

Allen geven aan blij te zijn met de belastinghulp, zij zien dit vooral als een praktische, zakelijke hulp en niet als een sociaal gebeuren. Deze groep mensen is vitaler en minder kwetsbaar dan de cliënten van de ouderenadviseurs.

4. Cliënten Steunpunt Mantelzorg

De cliënten van het steunpunt mantelzorg zijn flink op leeftijd en mantelzorger voor hun levenspartner.

De mantelzorgers hebben een partner met ernstige gezondheidsproblemen en gaan naar de dagopvang. Een deel van hen heeft onvoldoende sociale contacten te hebben en voelt zich eenzaam. Ze zijn allen nog redelijk mobiel en onafhankelijk.

Steunpunt Mantelzorg biedt hen grote ondersteuning met een luisterend oor, lotgenotencontact en praktische informatie.

5. Cliënten seniorensport (MBVO)

De helft is getrouwd, de helft weduwe. Allen hebben kinderen. Het merendeel heeft een middelbare opleiding genoten.

Op één na hebben alle personen een AOW met een behoorlijk pensioen. De gezondheid van de MBVO deelnemers is van slechts één persoon goed te noemen. Ze hebben allemaal veel sociale contacten en zijn goed mobiel mede dankzij een auto.

De meesten zijn nog zeer actief en doen veel aan lichaamsbeweging. Gezelligheid is ook een belangrijk deel van de motivatie. Het gaat over het algemeen om een ondernemende, enigszins welgestelde, mobiele groep ouderen met een slechte gezondheid, maar niet in een isolement verkerend.

6. Niet bereikte ouderen

De helft van de ouderen is getrouwd of samenwonend met op één na allemaal kinderen. Tweederde van hen heeft een lage schoolopleiding en een derde een goede beroepsopleiding of hogere opleiding. Twee derde van hen heeft een laag inkomen (AOW met een klein pensioen) en de rest een goed pensioen. De helft van de ouderen woont in een seniorenflat.

De helft van de ouderen is goed tot redelijk gezond, de andere helft heeft ernstige gezondheidsklachten. De meeste van hen hebben goede sociale contacten, vooral met familie, maar ook met vrienden en burens. Alle ouderen zijn actief in hun vrije tijd, vaak in clubverband. Het is belangrijk dat een vrijetijdsaanbod dicht bij huis is. Deze ouderen hebben voornamelijk een proactieve houding ten opzichte van problemen die ze ervaren.

Een kleine helft maakt weinig of geen gebruik van voorzieningen. Een ruime helft maakt vrijwel wekelijks gebruik van een voorziening als huishoudelijke hulp of thuiszorg. De meesten weten niet goed wat het ouderenadvieswerk doet. Als ze hulp nodig hebben, vragen ze dat aan hun kinderen of andere familieleden.

§ 2. Conclusies over voorzieningen voor ouderen

7. Professionele diensten Kwartier Zorg en Welzijn

Het ouderenadvies richt zich voornamelijk op kwetsbare ouderen vanaf 75 jaar. Complexe vragen worden door de drie professionals behandeld en de andere vragen door elf vrijwillige ouderenadviseurs.

De ouderenadviseur biedt kortdurende hulp en trachten de zelfredzaamheid van de ouderen te vergroten. Ouderen worden thuis bezocht, wat prettig is voor minder mobiele ouderen, of ze kunnen terecht op het spreekuur.

Veel hulpvragen zijn van administratieve aard en hebben te maken met het schakelen tussen de oudere en het niet altijd overzichtelijke en heldere aanbod aan diensten en regelingen voor ouderen.

Het sociaal cultureel werk richt zich in hoofdzaak op ouderen met als belangrijk doel hen te activeren door het aanbieden van sport- en bewegingsactiviteiten. Er is een professional samen met enkele vakdocenten inzetbaar voor een aanbod dat grotendeels bestaat uit seniorensport (Meer Bewegen Voor Ouderen) voor vele ouderengroepen. Daarnaast wordt ondersteuning geboden aan activiteiten voor ouderen in bijvoorbeeld bewonersflats en culturele centra.

Een professional in het team maatschappelijk werk coördineert het Steunpunt Mantelzorg, dat is gericht op ondersteuning, (h)erkenning en belangenbehartiging van mantelzorgers. Speerpunten zijn intensieve thuishulp en respijtzorg als aanvulling op of vervanging van de mantelzorg door vrijwilligers. Voor het laatste zetten zich ook acht vrijwilligers in. Ook wordt ondersteuning geboden aan organisaties die vrijwillige thuishulp bieden, lotgenotencontact en de Dag van de Mantelzorg.

8. Gevolgen van bezuinigingen op professionele welzijnsdiensten

Bezuinigingen op professioneel ouderenadvies zowel de aanpak van complexe hulpvragen van thuiswonende ouderen als de begeleiding van de vrijwillige ouderenadviseurs. De vrees bestaat dat dit leidt tot meer isolement en uitsluiting van sociaaleconomisch kwetsbare ouderen van 75 jaar en ouder.

De wens is te komen tot een meer afstemming en samenwerking in het welzijnsaanbod voor ouderen van zowel professionele als vrijwillige instellingen binnen het kader van de WMO. Het ontbreekt echter nog aan de regie om alle partijen bij elkaar te brengen. Hiervoor ligt een taak bij de gemeente.

Om het huidige aanbod voor ouderen in stand te houden is professionele begeleiding van vrijwilligers nodig vanuit het sociaal-cultureel werk. Innovatie van nieuwe diensten en werven van nieuwe vrijwilligers vereist ook de nodige aandacht.

Het low budget georganiseerde aanbod van sportieve en bewegingsactiviteiten voor ouderen voorziet in een belangrijke behoefte van oudere mensen om gezond te blijven en elkaar te ontmoeten.

Naar verwachting zal in de toekomst het aantal mantelzorgers toenemen. De hoop bestaat dat het Steunpunt Mantelzorg kan worden uitgebreid om dit groeiende aantal te kunnen ondersteunen.

9. Vrijwillige diensten Kwartier Zorg en Welzijn

Vrijwillige ouderenadviseurs werken onder de hoede van een professionele ouderenadviseur. Zij doen een eerste huisbezoek bij iedere 75plusser die dat op prijs stelt. Eenvoudige hulpvragen behandelt de vrijwilliger zelf. De opgehaalde informatie wordt teruggekoppeld naar de professionele ouderenadviseur.

Veel signalen en hulpvragen hebben vooral betrekking op vereenzaming en moeilijkheden met het vinden van de wegen bij instanties.

Kwartier Zorg en Welzijn beschikt over een groep deskundige vrijwilligers die ouderen helpen bij het invullen van de belastingaangifte en het aanvragen van zorg- en huurtoeslag. De cliëntèle heeft een laag inkomen..

Steunpunt Mantelzorg werkt met acht vrijwillige respijtzorgers die mantelzorgers tijdelijk ontlasten van hun arbeidsintensieve taak. Respijtzorgers krijgen professionele ondersteuning.

Belangrijke aandachtspunten bij de professionele ondersteuning van al deze soorten vrijwilligers zijn: informeren over continue wijzigingen in regelingen, nazorg, continuïteitsgarantie voor vrijwilligerswerk, beperken van overbelasting van vrijwilligers, werven en stimuleren van vrijwilligers.

Professionele coördinatie van belastinghulp is een voorwaarde voor de voortzetting van het werk van de vrijwilligers. Pluspunten zijn het gevoel van een back-up, een bepaalde mate van zelfstandig werken en inzet bij oudere cliënten thuis waardoor er nooit problemen zijn met vergeten papieren vergeten zijn. De belastinghulp helpt ongeveer 550 mensen per jaar voor een minimum aan onkosten.

Voor respijtzorgers is het de combinatie van professionaliteit en vrijheid die Kwartier Zorg en Welzijn zo aantrekkelijk maakt als professionele begeleider. Vrijwilligers kunnen zo hun eigen tijd indelen.

10. Diensten van andere professionele voorzieningen

Het Loket Wonen, Werken, Zorg (WWZ) geeft informatie en advies en versterkt voorzieningen op het gebied van wonen, welzijn, zorg en mobiliteit. Leidraad is de Wet Maatschappelijke Ontwikkeling (WMO) die uitgaat van de eigen kracht van mensen en het zo lang mogelijk zelfstandig laten wonen van ouderen.

De Burcht biedt intramurale zorg en ondersteuning voor ouderen als onderdeel van ZINN thuiszorg. Het aanbod bestaat uit wonen in allerlei vormen, revalidatie, kortdurende opname en overbruggingszorg. Daarnaast is er dagbehandeling en een wijksteunpunt met dagactiviteiten. ZINN thuiszorg heeft in de gemeente ook zorggerelateerde aanleunwoningen met een sociaal cultureel aanbod opgezet met bewoners. Bij De Burcht zijn circa 185 vrijwilligers actief. Veel vrijwilligers komen binnen via Kwartier Zorg en Welzijn.

Voor Anker is een woonzorgcentrum en onderdeel van Thuiszorg Service Nederland (TSN). Voor Anker biedt verzorging intramuraal en extramuraal via aanleunwoningen voor mensen met een laag inkomen. Voor Anker heeft ook een welzijnsaanbod aanbod uitgevoerd door de Stichting Vrienden van Voor Anker. Zonnehuis St. Jozef is een woonzorgcentrum en onderdeel van Zonnehuisgroep Noord een organisatie voor zorg, wonen en welzijn. Daarnaast heeft St. Jozef aanleunwoningen en dagopvang.

De drie zorgcentra bereiken allen buurtbewoners in het restaurant of met de maaltijdservice en ook met het sociaal culturele aanbod.

De Reensche Compagnie beschikt over 180 sociale huurwoningen voor ouderen vanaf 60 jaar. Er bestaat een wachtlijst.

Team 290 is er voor mensen met geheugenproblemen en vermoedens van dementie. bestaat. Er wordt samengewerkt met het Steunpunt Mantelzorg en ouderadvies. De Baptistengemeente en de Martinus Willibrordusparochie werken beide samen met Kwartier Zorg en Welzijn in de pilot Een luisterend oor (levensvragen 75+) en het Platform Levensvragen, dat samenwerking tussen kerkelijke en reguliere professionele en vrijwillige voorzieningen op dit gebied stimuleert. De Kredietbank probeert ook ouderen met financiële problemen te ondersteunen. Voor ouderen is geen specifiek aanbod beschikbaar.

11. Aandachtspunten bij andere professionele voorzieningen

Loket WWZ is van mening dat het beroep op eigen kracht en zelfredzaamheid vraagt om een grote omslag in denken bij ouderen. Er wordt gepleit voor goede samenwerking met MEE en Kwartier Zorg en Welzijn via de sociale wijkteams. De uitvoering van de WMO zorgt voor grote veranderingen bij de zorginstellingen. Mensen zullen langer thuis blijven wonen en de mensen die naar een zorginstelling gaan hebben straks een zwaardere indicatie. Dagbesteding wordt dan waarschijnlijk anders en ondersteuning in de preventieve sfeer belangrijker.

De Burcht wil zich in combinatie met ZINN en Lefier ook richten op de ontwikkeling van wooncomplexen voor zelfstandige ouderen en daarbij zodanig zorg leveren dat ouderen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen.

Het welzijnsaanbod in wooncomplexen kan meer worden gericht op bewoners uit de buurt in samenwerking met bewonerscommissies en Kwartier Zorg en Welzijn.

Een betere samenwerking en afstemming van welzijnsdiensten van professionele en vrijwilliger aanbieders is wenselijk, ook voor de inzet en begeleiding van vrijwilligers.

Om ouderen zo lang mogelijk thuis te laten wonen, is het ook van belang dat er voldoende dagopvang en dagbehandelingprogramma's in zorgcentra aangeboden worden. Zonder deze opvang zullen dementerenden eerder opgenomen worden in een verpleeghuis.

Naar de mening van kerken moet het ouderenwerk zich meer richten op samenredzaamheid en noaberschap dan zelfredzaamheid.

11. Diensten van andere vrijwillige voorzieningen

Kwartier Zorg en Welzijn heeft een belangrijke ondersteunende rol voor de ouderenbonden en hun activiteiten op het gebied van ontmoeting en hulp.

Humanitas is een brede maatschappelijke hulporganisatie die veel ouderen bereikt met Paperaszo, waarbij vrijwilligers zich inzetten voor iedereen die hulp nodig heeft bij op orde brengen van hun financiële administratie. Met het Maatjesproject, de telefooncirkel voor ouderen, rouwverwerking en Terminale Thuishulp worden ook ouderen bereikt.

Er zijn verschillende bewonerscommissies actief in Hoogezand-Sappemeer die de belangen van wijkbewoners behartigen, waaronder ouderen. Aan de orde zijn sociale activiteiten voor ouderen, facetten van openbare ruimte en overlastkwesties.

De Zonnebloem zorgt voor ontmoetingen tussen 30 vrijwilligers en mensen met een fysieke beperking door ziekte of handicap. Het aanbod is divers en bestaat uit gesprekken, uitjes, reizen en ook huisbezoeken.

In Hoogezand zijn enkele allochtone zelforganisaties actief. Afgezien van de Javaans-Surinaamse vereniging zijn deze niet zo actief en hebben een klein bereik.

Alt-HS is een computervereniging voor senioren met ca. 50 leden.

12. Aandachtspunten van andere vrijwillige voorzieningen

De POSO probeert als lokaal samenwerkingsverband van ouderbonden voorwaardenscheppend te werken en als een activiteit eenmaal draait alleen nog de publiciteit te verzorgen. Volgens het POSO moet het ouderenadvies beter kenbaar maken aan de gemeente wat haar meerwaarde is. De gemeente denkt dat één gesprek met een oudere volstaat om deze verder te helpen, maar ouderen die in de problemen komen hebben meer gesprekken nodig. Er moet beslist niet worden bezuinigd op 75plussers, want zij hebben veel hulp nodig.

Volgens Humanitas is de grootste uitdaging bij ouderen dat zij vaak acute problemen hebben die op korte termijn opgelost moeten worden. Er is ook behoefte aan meer samenwerking waarvoor de gemeenten het initiatief moet nemen en de regie over moet voeren.

Ook bewonerscommissies willen meer afstemming met andere partijen die iets voor ouderen organiseren.

Alle vrijwillige voorzieningen zijn positief over de waardevolle bijdrage van het ouderenadvies.

§ 3. Algemene conclusies

13. Bereik van cliënten en vrijwilligers (zie tabel 12)

Kwartier Zorg en Welzijn heeft vijf professionals in dienst die geheel of deels inzetbaar zijn voor ouderenwerk en daarnaast zijn er nog vijf MBVO vakdocenten die 5 uur per week werkzaam zijn. Verder wordt gewerkt met elf vrijwillige ouderenadviseurs, zes vrijwillige belastinghulpen en acht vrijwillige respijtzorgers. Met al deze inzet voor ouderenwerk worden 1.179 ouderen bereikt.

De woonzorginstellingen werken met veel vrijwilligers (minimaal enkele honderden). De verhouding professional vrijwilliger is bijna 1:2.

Verder zijn bewonerscommissies en ouderenbonden in grote mate afhankelijk van vrijwillige inzet. Ouderenbonden hebben relatief veel leden (850 in totaal) en weinig vrijwilligers (max, 10% van dit bestand),.

Humanitas werkt met 230 vrijwilligers die worden ingezet voor alle leeftijden.

Afgezien van de Javaanse woonvorm Langoeas, hebben allochtone zelforganisaties een gering bereik en weinig vrijwilligers.

Tabel 12. Voorzieningen voor ouderen naar bereik van cliënten en vrijwilligers

Instelling	Aanbod	Bereik	Vrijwilligers
Kwartier Z en W	Prof. ouderenadvies	211 cliënten	11 VOA's
	Vrijwillig ouderenadvies	146 huisbezoeken	5 belastinghulp
	MBVO	550 belastinghulp	
	Mantelzorg	272 deelnemers	
Loket WWZ	67 mantelzorgers	412 cliënten	8 respijtzorgers
De Burcht	Informatie en voorzieningen		
	Intramuraal	190 bewoners	185 vrijwilligers
	Extramuraal	60 extramuraal	
Voor Anker	Intramuraal	106 bewoners	70
	Extramuraal	39 aanleunbewoners	
		200 maaltijdservice	
		30 dagopvang	
St. Jozef	Intramuraal	120 bewoners	? vrijwilligers
	Extramuraal		
De Reensche	180 sociale huurwoningen	230 bewoners	
Team 290	psychogeriatrische hulp	55 cliënten per manager	geen
Baptistenkerk	belijdenis van het geloof	360 leden	
Martinus- en Willibrordusparochie	belijdenis van het geloof	1.500 leden	
PlatformLevensvragen	Bijeenkomsten en training		60 vrijwilligers
Een luisterend oor	Huisbezoeken		14 vrijwilligers
Kredietbank	schuldhulpverlening, budgetbeheer, leningen	65 ouderen	
KBO	Voorlichting,	850 in totaal	25 POSO
PCOB	belangenbehartiging,	ANBO 600	15 ANBO
ANBO	bewegen, gezondheid, en	KBO 130	15 KBO
POSO	cultuur	PCOB 120	PCOB?
Humanitas	maatschappelijke hulporganisatie	In 2011 2.569 spreekuurcontacten	230
Bewonerscommissie Spoorstraat-Kieldiep	Belangenbehartiging bewoners	100 leden	4 bestuursleden
Bewonerscommissie Margrietpark	Belangenbehartiging bewoners	100 ex. wijkkrant. 40 ouderen per activiteit	17 vrijwilligers
De Zonnebloem	Ontmoetingen en uitjes	350 leden 300 huisbezoeken/ deelnemers per jaar	30
Marok. vereniging	Taal, cultuur, ontmoeting	30 65+ op 200	Slecht bereik
Turkse vereniging	Idem	Ca. 120 60+	Slecht bereik
Javaanse Langkoeas	25 woningen	33 bewoners	4 zeer actief
Alt HS	PC-vaardigheid ouderen	50 leden	

19. Kerntaken professionele welzijnsdiensten voor ouderen

Kwartier Zorg en Welzijn bereikt de kwetsbare groep ouderen van 75+ dankzij het professioneel ouderadvies, de vrijwillige ouderenadviseurs en het Steunpunt Mantelzorg. De meer weerbare en vitale categorie ouderen worden bereikt via het sociaal cultureel ouderenwerk. Ouderenadvies is vooral een schakel tussen de ouderen en voorzieningen. Het sociaal cultureel werk probeert ouderen te activeren, initiatieven te stimuleren en ondersteunen.

20. Gevolgen van bezuinigingen op ouderenwerk bij Kwartier Zorg en Welzijn

Het bezuinigen op professioneel ouderenadvies zal leiden tot afname van inzet van vrijwilligers voor wie de inzet naar ouderen zonder begeleiding te zwaar is.

Juist de combinatie van professioneel ouderenadvies en vrijwilligers bij Kwartier Zorg en Welzijn creëert een krachtige preventieve eerstelijnsfunctie waardoor ouderen zichzelf kanger kunnen redden. Deze functie wordt niet door andere instanties opgepakt. Vrijwilligers willen ook niet bij een andere instelling worden ondergebracht.

De vrees bestaat dat de meest kwetsbare ouderen van 75 jaar en ouder uit het zicht zullen verdwijnen en hun isolement zal toenemen.

Andere professionele en vrijwillige voorzieningen voor ouderen willen dat het ouderenadvies blijft bestaan. Er is een brede vraag naar meer samenwerking tussen professionele en vrijwillige voorzieningen voor ouderen onder een heldere regie van de gemeente.

Ook het sociaal cultureel ouderenwerk vervult een onvervangbare rol voor ouderen. Voorzieningen als de ouderenbonden, seniorensport, maar ook verschillende welzijnsactiviteiten door ouderen zelf georganiseerd, zijn afhankelijk van de professionele ondersteuning die Kwartier hen biedt. Ze dreigen te verdwijnen als dit ophoudt.

Bijlage 1. Plattegrond Gemeente Hoogezand-Sappemeer

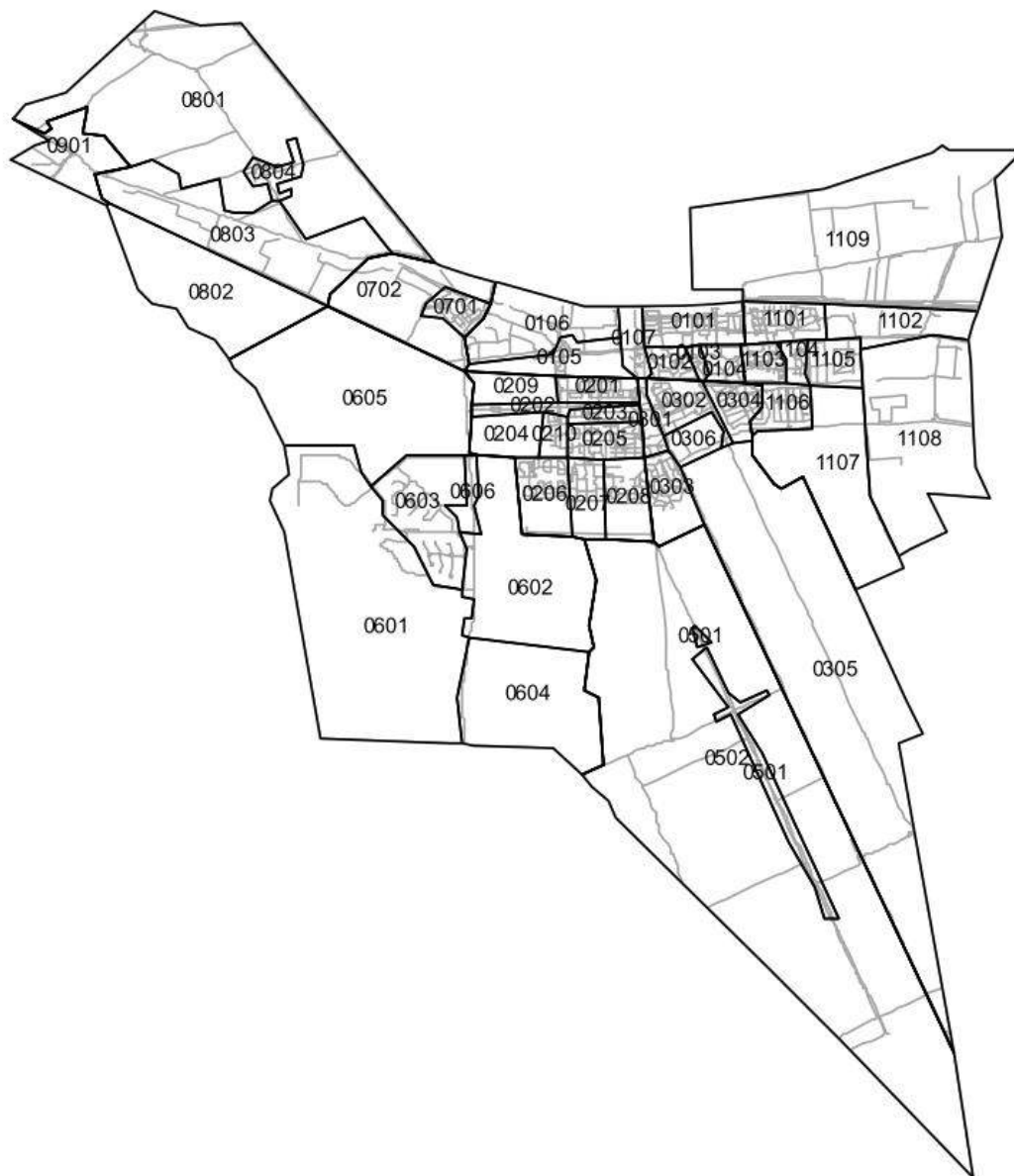
1. Buurten Hoogezand-Sappemeer

Tabel 13. Buurten Hoogezand-Sappemeer met CBS buurtcode per 1.1.2010.

Bron: CBS Gemeente op Maat

Code CBS	Buurt
0101	Noorderpark
0102	Westerpark
0103	Beukemabuurt
0104	Oosterpark
0105	Martenshoek
0106	Industriegebied Martenshoek
0107	Stadshart-Noord
0201	Spoorstraat-Kieldiep
0202	Burgemeester van Royenstraat en omgeving
0203	Gorecht-Noord
0204	Gorechtpark
0205	Gorecht-West
0206	Woldwijck-West
0207	Woldwijck-Midden
0208	Woldwijck-Oost
0209	Kropswolderpolder
0210	Gorechtpark-Oost
0301	Stadshart-Zuid
0302	Zuiderpark
0501	Kiel-Windeweer
0502	Kiel-Windeweer Buiten
0601	Recreatiegebied Meerwijck
0602	Polder Kropswolde
0603	Meerwijck
0604	Polder Wolfsbarg
0605	Kropswolderbuitenpolder
0606	Kropswolde
0701	Foxhol
0702	Foxholsterbosch
0801	Westerbroekstermolenpolder
0802	Westerbroekstermadepolder
0803	Industriegebied Winschoterdiep
0804	Westerbroek
0901	Waterhuizen
1101	Margrietpark
1102	Sappemeer-Oost
1103	Boswijck-West
1104	Boswijck-Oost
1105	Compagniesterpark
1106	De Vosholen-Oost
1107	Nieuw Woelwijck
1108	Polder De Nijverheid
1109	Sappemeer-Noord

2. Plattegrond

Bijlage 2. Tabellen ouderen

Tabel 1-A. Cliënten Ouderenadvies

Ouderenadvies (N=18 cliënten)	1	2	3	4	5	6	7	8
Sekse	v	m	m	v	v	v	m	v
Leeftijd	86	73	70	64	84	77	79	73
Thuisituatie	Weduwe	Alleenstaand	Weduwnaar	Getrouwd	2 x Weduwe	Hertrouwd	Woont samen	Weduwe
Kinderen	1	1+	1	3	3	4	geen	7
Beroep	Coupeuse	Marinier, later werkzaam bij St. Jozef	Los arbeider, later plantsoenen- dienst	Kwekerij	Huishoude- lijke hulp	Naai fabriek	Timmerman	Confectie
Opleiding	Mavo en middenstand	Gymnasium b	Lagere school	Lagere school	Lagere school	Lagere school niet afgemaakt	Ambacht school	Lagere school
Inkomen	AOW klein pensioen, financiële problemen	AOW zonder pensioen	AOW zonder pensioen	WAO, man AOW met redelijk pensioen	AOW zonder pensioen, financiële problemen	AOW klein pensioen, met moeite rondkomen	AOW zonder pensioen	AOW zonder pensioen
Woonbuurt / woonsituatie	Kalkwijk	Woldwijk	Reenske Compagnie, Gerecht	Koophuis Sappemeer	Ericastaete ZINN zorgflat	Ericastaete	Reenske Compagnie	Senioren- woning Irisboog
Geboorteplaats	Rotterdam	Den Helder	Kiel Windeweer	Suriname Sinds 79 in NL	Finsterwolde	Vlagtwedde	Slochteren	Sappemeer
Etnische / culturele achtergrond	NL	NL	NL	Javaans Surinaams	NL	NL	NL	NL
Levensbeschouwing	Geen	Geen	Geen	Moslim	Geen	Ned Herv.	Katholiek	Geen
Gezondheid	Slecht, spierziekte, kanker, 33x bestraald	Longembolie gehad, nu redelijk gezond	Niet goed, suikerziekte, hartprobleem Tia gehad, slechtziend	Ernstige reuma, zit in rolstoel	Pijn, hart- operatie nodig, hand verlamd, borst- en blaaskanker overleefd	Man dement, in rolstoel mevrouw doof en kwaaltjes	Kunstheup heeft hartstilstand gehad	Hartpatiënt, longpatiënt, suikerziekte, veel medicatie

Sociale contacten	Alleen met dochter, ooit bij Plattelands-vrouwen, hoorde er niet bij, geen vriendinnen	1 goede vriend. Hond sleept hem overal doorheen, kennissen in hele wereld	Zoon, geen contact met familie, komen alleen voor geld, alleen zijn niet erg	Ziet kinderen vaak. Veel contact met bewoners Langkoeas, vrienden en kennissen	Niet eenzaam, ziet zoon 2x pw, hij haalt boodschappen ziet dochters al 20 jaar niet	Niet eenzaam, burens, kinderen	Niet eenzaam, met vriendin 7buurmannen iedere avond wandeling	Op de gang met burens, koffie drinken bij een vriendin, geen contact met kinderen
Vrije tijd	Voorheen dagelijks zwemmen, borduren	Honden trainer	Sjoelen in de flat met zoon, koffie drinken Kaarten gaat niet meer, slecht zicht, radio luisteren	Geen lid van clubs, volop betrokken bij aanbod Langkoeas	Activiteiten in de flat 2 dagen pw, bingo, sjoelen, lezen, kaarten maken, 1x Zonnebloem	Hersengym, actief in flat: bingo/sjoelen en De Burcht: knutselen, kan man niet alleen laten	Met vriendin gezellig genoeg, in RC kaarten, sjoelen, lees-tafel, vissen met zwager	Nergens lid van
Mobiliteit	Slecht, geen geld voor regiotaxi	Goed	Scootmobiel naar winkel centrum	Met man, dagje uit, visje eten bij Lauwersmeer	Kan niet meer dan 50 meter lopen	Vervoersbus niet dichtbij, boodschappen op fiets	Wandelt veel, fietsen gaat niet meer	Boodschappen op fiets, 1 x pj Emmen, visje eten, camping
Problemen ouderdom	Je kunt ook jong ziek worden	Wil niet afhankelijk zijn		Wil kinderen niet lastig vallen, hebben eigen leven	Leeft bij de dag, niet meer operatie meer, ouder worden is normaal	Info niet altijd voor handen, verhuiskosten vergoeding misgelopen	Bang om elkaar te verliezen, hoe dan verder	Niet meer zo mobiel, heeft scootmobiel, maar loopt slecht
Oplossing	Dood ga je toch							Boodschap met auto vriendin
Gebruik voorzieningen	2xpw huish. hulp, boos op zwembad en Zonnebloem	1 x pw huish. hulp	1 x pw huish. hulp, 1xpw thuiszorg, vullen medicijndoos	Zoon helpt met belasting	Polsalarm, thuiszorg dagelijks 5 x, wassen, oogdruppelen, deeltaxi, huish hulp 1xpw, Humanitas, De Burcht 2xpw dagopv.	Zonnebloem (duur), rolstoeltaxi, taxi Valys (hele dag kwijt), Team 290, internet bankieren, broer doet belasting,	Fysiotherapief ietsen en bewegen, geen pc	1xpw huish hulp, pasje Valys taxi, Uitstapjes naar Vroeger

						thuiszorg 2xpw		
Gebruik ouderenvoorsp	aanvraag verhoogd toilet	aanvullend pensioen aanvraag huishulp	Zoon heeft gebeld, papieren na overlijden vrouw, rekeningen, belasting	Geholpen met ziekenhuis opname, aanvraag rolstoel en invalide parkeerkaart	Voor papieren, teruggaven, kent OA al jaren	Geholpen met rolstoel via WWZ loket, moeizaam om voorz. via gemeente te regelen	Spreekuur op maandag in de RC, ziektelasten	Papieren voor het regelen van de thuiszorg. Lasten verlichting servicekosten
Voordelen / nadelen	Vaak nul op rekest, in gesprek of niet terug gebeld, duurde te lang toen zelf droger aangeschaft, nu geen teruggave	Hulp bij aanvraag huursubsidie kijtschelden gem. belasting soms hoor je te laat waar je recht op hebt	Hulp bij verhuizen, toeslagen, huursubsidie, OA komt regelmatig, ivm slecht zicht	Invullen papieren gemeente moet steeds opnieuw, hulp bij nodig	Helpt met leven op de rails houden en uitkomen met geld	Soms komt informatie te laat, zoals bij verhuiskosten vergoeding	Hartelijk ontvangst,	Spreekuur Spinneweb handig, papieren regelen, komt ook thuis
Behoeften	Wil weten waar ik financieel recht op heb, voorlichting	Op de hoogte zijn van alle regelingen in gemeente, speerkuur voor ouderen moet blijven	Niet bezuiniging op zorg en ondersteuning , wel nieuw gemeentehuis, klopt niet	Alleenstaande n voelen zich zo eenzaam, hebben voorz. in de buurt nodig	Gezellig aanbod is er	Door diep dal als je om iets vraagt: 1 jaar gezeurd om begeleiders- pas voor taxi met man naar ziekenhuis	Er is genoeg	Alles is er wel, wil graag activiteiten in eigen gebouw, OA nodig om weg te vinden
Vrijwillige ouderen		Verplicht vrijwilliger werk geen oplossing, dan is het geen helpen meer		Naar Langkoeas oudjes een gezellige tijd geven, stil nu kinderen uit huis zijn	Houdt zelf oogje in zeil bij 92 jarige buurvrouw	Gaat iedere dag langs bij buurman		

Tabel 1-B. Cliënten Ouderenadvies

Ouderenadvies N=18 cliënten	9	10	11	12	13	14	15	16
Sekse	v	m	v	v	v	v	v	v
Leeftijd	65	68	77	88	85	69	82	76
Thuisituatie	Gescheiden	Getrouwd	Woont samen, gescheiden	Weduwe	Alleenstaand	Weduwe, 3 x getrouwd	Gescheiden	Vriend, Weduwe
Kinderen	3	3	geen	3	1	10	3 (1 +)	Geen
Beroep	Wijkbeheerder	Timmerman	Pension houdster	kruidenierszaak	kinderopvang	Restaurant medewerker	Huishouding	Verzorging
Opleiding	Lagere school	Mavo	Huishoud school	basisschool	lagere school	3 ^{de} klas lagere school	Lagere school	Lagere school
Inkomen	AOW klein pensioen	AOW redelijk pensioen	AOW zonder pensioen, net rondkomen	AOW zonder pensioen	AOW klein pensioen, nooit schuld	Onvolledige AOW, schuld- sanering	AOW met klein pensioen	AOW, klein pensioen
Woonbuurt / woonsituatie	Seniorenflat Melkweg	Koophuis Sappemeer	Reensche Compagnie	Reensche Compagnie	Barentzstraat	Langkoeas	Seniorenflat Woldwijck	Seniorenwon- ing Internos
Geboorteplaats	Veendam	Suriname	Odoom	Groningen		Suriname	Sappemeer	Alblasser waard
Etnische / culturele achtergrond	NL	Javaans Surinaams	NL	NL	NL	Javaans Surinaams	NL	NL
Levens beschouwing	Geen	Moslim	Katholiek	Ned Hervormd	Gereform. vrijgemaakt	Kerkelijk	Geen	Ned hervormd
Gezondheid	Slecht, hartprobleem en pacemaker, Artrose,	Gezond	Ouderdomssui- ker, nieuwe hartklep, plaat in been	Heeft open benen gehad, hoge bloeddruk, schildklier problemen	Al 40 jaar chronisch ziek, 2 hartoperaties en versleten rug, als kind Engelse ziekte	Hep C via bloedtransfusi- e bij bevalling, versleten lichaam	Hartprobleme- n, hoge bloeddruk, kan niet fietsen, geheugen problemen	Hartklachten, reuma, duizelingen, longklachten, nieuwe heup, soms dip, nachtmerries
Sociale contacten	Buurvrouw, dochters, maar die hebben veel problemen, 1	Kinderen, Javaanse gemeenschap	Vooraf met vriend, familie, buren, buiten ook gezellig jeu	Soms eenzaam, vooral zondag wil kinderen	Al 25 jaar geen contact met zoon	Af en toe dochters, 7 kinderen wonen nog in	Weinig, altijd druk, geen contacten kunnen	Goede vriendin overleden

	dochter doet boodschap.		de boules	niet lastig vallen,		Suriname, buren regelmatig	maken, buurvrouw komt langs	
Vrije tijd	Sjoelen in flat, samen met buurvrouw, computeren, puzzelen	Kaarten, sjoelen, biljart, bingo, soos in Langkoeas, klusjes voor kinderen	Geen lid van clubs, doet alles met vriend, activiteiten gezamenlijke ruimte RC	Kaartclub, handwerk, koor gaat niet meer, kan niet staan, puzzelen en lezen	Komt nergens, verveelt zich nooit, is vaak moe, kookt zelf	Doet mee aan aanbod Langkoeas, sjoelen, soos, gestopt met MBVO, duur, kookt graag	Geen lid van clubs, leest krant, kijkt tv, doet huishouden	Sjoelen in De Kern, kaarten, lid van de ANBO
Mobiliteit	Scootmobiel, zonder rollator geen stap, ook in huis	Goed mobiel heeft auto	Wonen in RC ideaal, vlakbij winkel centrum	Met dochter op pad, bieb, winkelcentrum	scootmobiel, naar winkels	Kan niet ver lopen, buurman haalt boodschappen	Boodschappen 3 x pw lokale Super, Wil geen rollator	Ommetje met Rollator, doet 1 x pw boodschappen met taxi
Problemen ouderdom	Denkt niet lang meer te leven, lichaam op	Hoopt dat klimaat in Nl goed blijft voor ouderen	Heel tevreden, erg leuk wonen	Mensen vallen weg, je kunt je verhaal niet meer kwijt	Vriendinnen ook ziek	Het is nou eenmaal zo	Alles gaat langzaam	
Oplossing		Ouderen helpen		Contact maken met buren				
Gebruik voorzieningen	Alarmering ZINN, uitstapjes ZINN, op stap Uitstapjes naar Vroeger, 1xpw huishulp, 1x pw thuiszorg, pas Valys taxi	Doet huishouden zelf	Fysiotherapie aan huis, huishulp 1 x pw, geen pc, deel taxi	2x pd thuiszorg aan en uittrekken steunkousen, 4 x pw tafeltje dekje, 1x dagje met Zonnebloem, 1xpw huishulp	Kerktelefoon, 2x pw fysio thuis, strijd voor rolstoel, zat al 2 jaar thuis, geleerd te vechten voor rechten, 1 x pw huishulp	Schuldsanering, heeft maar 50 euro per week om van te leven. Deeltaxi, 1 x pw huishulp, 2x pw naar de kerk	1 x p2w huishulp	2 x pw dagopvang St Jozef, 3x Zonnebloem, 3 x pw tafeltje dekje, 1 x pw thuiszorg TSN, taxi gemeente, belastinghulp ANBO

Gebruik ouderenadvies	Via buurvrouw, financiële en psychische hulp	Voor vrouw, is invalide	Administratieve steun	Voor de papieren	Voor huur en zorgtoeslag, ook voor huishulp	Al jaren hulp bij schuldsanering, dochter nam initiatief	Heeft geholpen contact met zoon te herstellen	Via krant gezien, zelf gebeld voor hulp bij verhuizing,
Voordelen / nadelen	Goed inzicht in mensen, komt ook op bezoek, ook hulp bij aanpassingen in woning	Zonder ouderenadvies, weet je niet waar je heen moet, moeilijk voor ouderen Langkoeas	Komt aan huis, helpt heel goed	Op spreekuur, ondersteund bij zelfstandig wonen	Duurde 3 jaar voor huur op orde was, goed geholpen door OA	In crisistijd wel 2/3 x pw contact, alles voor gelegd aan OA, nu vrij van schulden	Durft niet op stap met vreemde, in de war na overlijden dochter, helpt met papieren	Verhuiskorting via TRIO, OA heeft het drukker, doen ontzettend goed werk
Behoeften	Alle wensen vervuld, hulp niet weg bezuiniging, kinderen hebben het te druk, beroeps krachten weten de weg	Sommige ouderen moeilijk te bereiken, ze zijn bang en blijven op zichzelf	Er is genoeg te doen	Heb het hier echt naar mijn zin	Informatie en kennis over regelingen	Niet zo veel te doen in Langkoeas, wil iedere avond wat	Blijvende ondersteuning van OA	Geen bankjes weghalen, oudere mensen vaak moe, bouw nieuw stadshart kost te veel. Gebruik geld beter
Vrijwillige ouderen	Heel blij met buurvrouw	Doet taak in Langkoeas: neemt mensen mee in de auto voor uitjes	Vroeger gecollecteerd voor een goed doel	Kan tot 70+	Kerk vrijwilligers komen op huisbezoek	Ze kookt graag en brengt eten naar anderen		Toen ze gezond was heeft ze veel vrijwilligerswerk gedaan

Tabel 1-C Cliënten Ouderenadvies

Ouderenadvies N=18 cliënten	17	18
Sekse	v	v
Leeftijd	65	69
Thuisituatie	Weduwe	Twee keer gescheiden, heeft vriend
Kinderen	Geen	2
Beroep	Drogisterij	Marktvrouw
Opleiding	Lagere school	Lagere school
Inkomen	AOW klein pensioen	AOW zonder pensioen
Woonbuurt / woonsituatie	Koopwoning Sappemeer	Omgeving Internos
Geboorteplaats	Groningen	Kiel Windeweer
Etnische / culturele achtergrond	NL	NL
Levensbeschouwing	Geen	Geen
Gezondheid	Ernstige spierziekte, oogbeschadiging	COPD al 10 jaar, zit aan zuurstoftank, lekkende hartklep, ingezwachtelde benen
Sociale contacten	Heeft niemand deed alles met haar man, hadden een boot	Al jaren geen contact met kinderen, wil niet veel contact, is snel moe, vriend doet boodschappen en de was
Vrije tijd	Geen type voor clubs, zit altijd thuis	Nooit lid van club, leest cowboy boekjes
Mobiliteit	1 x pw boodschappen met vrijwilliger Humanitas	Kan niet meer naar buiten vanwege dikke voeten
Problemen ouderdom	Afhankelijkheid, kan bijna niets meer zelf	Ziekte niet meer kunnen doen wat je wilt
Oplossing	Moet altijd om hulp vragen	Denkt aan aanschaf scootmobiel
Gebruik voorzieningen	Humanitas vrijwilliger, regiotaxi, 3 x pw thuiszorg TSN	2 x pw huishulp, 2 x pw thuiszorg ZINN zwachtelen benen, taxipas
Gebruik ouderenadvies	Via huisarts Nait Soezen Veel voor haar gedaan na overlijden man, papieren, thuiszorg, vw Humanitas psychische steun	Geholpen met verhuizing via TRIO, komt aan huis, ook taxipas geregeld en nu hulp bij scootmobiel
Voordelen / nadelen	Stimuleert haar om eenvoudige dingen zelf te regelen, heeft nergens meer zin in	100% goed geregeld OA doet wat ze zegt, hulp bij teruggaven, houdt vinger aan de pols
Behoeften	Stortplaats voor afval is ver weg	Goed weten waar je recht op hebt, bijvoorbeeld verhuiskosten

Tabel 2. Cliënten Belastinghulp

Cliënten Belasting N=6	1	2	3	4	5	6
Sekse	m	v	v	v	v	m
Leeftijd	66	68	92	81	80	82
Thuisituatie	Getrouwd	Getrouwd	Weduwe	Samenwonend, eerder gescheiden	Getrouwd	Getrouwd
Kinderen	2	3 (3 +)	4	7	3	3
Beroep	Monteur	huisvrouw	bouwboerderij	schoonmaak	administratie	melkfabriek
Opleiding	Monteur	Lagere school	Lagere school	huishoudschool	huishoudschool	Lagere school
Inkomen	AOW klein pensioen	AOW klein pensioen	AOW zonder pensioen	AOW klein pensioen	AOW klein pensioen	AOW klein pensioen
Woonbuurt / woonsituatie	Koopwoning Woldwijk	Koopwoning centrum	Reensche Compagnie	Burg. Van Rooyenstraat	Aanleunwoning St. Jozef, Alliantie	Aanleunwoning St. Jozef, Alliantie
Geboorteplaats	Groningen	Groningen	Slochteren	Annerveense kanaal	Groningen	Groningen
Etnische achtergrond	NL	NL	NL	NL	NL	NL
Levens beschouwing	Geen	Geen	Geen	Geen	Gerformeerd	Gereformeerd
Gezondheid	Goed	Gezondheid mevrouw en meneer goed, 3 kinderen overleden aan taaislijmziekte	Redelijk vitaal, wil niet praten over klachten, steunkousen	Suikerziekte, hartritme stoornis- sen, duizelingen, gebruikt alleen begane grond, vriend Parkinson, stoma, darmkanker	Goed gezond	Hart, long en nier problemen, veel medicatie
Sociale contacten	Familie	Schoonzoon	Ziet kinderen vaak, is op zichzelf	Vrienden, familie altijd mensen over de vloer	Familie, camping, kinderen	camping veel contacten, ook met kinderen en familie
Vrije tijd	Vrouw lid sportschool, huren huisje, weekje weg, tuinieren, fotografie, vrijwilligerswerk	Sportschool, vrijwilligerswerk, erg leuk, veel gezelligheid	Handwerk, sjoelen	Opgehaald voor kaarten in buurthuis, bingo, breien, tv kijken, door stoma niet lang weg	Huishouden, lezen, fietsen, kaarten	Camping Drenthe, klaverjassen ANBO, kerk, kaarten en Rummi kub in flat

Mobiliteit	Auto	Mobiel	Tot de voordeur, boodschappen met zoon,	Slecht ter been, soms met dochter kleren kopen, vriend doet boodschappen met scootmobiel	Boodschappen doen	Auto, fiets (e-bike)
Problemen ouderdom	Deelname aan maatschappij	Lichamelijk achteruit	Minder mobiel		Gaat langzamer	Alles wordt minder, behalve medicatie!
Oplossing	Huisbezoeken bij ouderen	Aangepaste woning	Weet niet	Je moet er zelf wat van maken		Rustig aan doen
Gebruik voorzieningen	Lid van de ANBO		Met Rode Kruis naar Rheden, bevalt goed, 2x pd thuiszorg aan en uittrekken steunkousen, 1xpw huishulp, 3 x pw tafeltje dekje,	Broers helpen met klusjes, huishulp 2x pw, deeltaxi (lang wachten) 1 x pd thuiszorg, voor stoma	Zo lang mogelijk alles zelf doen	Lid ANBO
Gebruik Belastinghulp	Ja	Ja	Hulp met belasting	Hulp met papieren en belasting	Hulp belasting	Invullen belasting
Voordelen / nadelen		Kan niet met pc omgaan	Alleen voor papieren, niet voor gezelligheid, zelfstandig blijven	Gaat prima		
Behoeften			Meer ouderen vervoer	Er is genoeg te doen, bij Spokie voor jong en oud	Belangrijk dat mensen mobiel blijven, taak voor gemeente, maar rollator kopen kan men zelf	Meer nodig voor alleenstaanden en mensen zonder vervoer, taxi subsidie moet blijven,
Vrijwillige ouderen	Vrijwilliger bij de ANBO, ouderenbond, FNV en pensioenfondsen	Vrijwilliger bij Voor Anker, winkel en maaltijdhulp	Kan niet over oordelen		Man veel moeten helpen, geen tijd voor vw werk	Natuurlijk zo lang je kunt iets doen.

Tabel 3. Cliënten Steunpunt Mantelzorg

Cliënten Steunpunt Mantelzorg N=4	1	2	3	4
Sekse	v	m	v	v
Leeftijd	82	82	77	81
Thuisituatie	Getrouwd	Getrouwd	Getrouwd	2 ^{de} keer getrouwd
Kinderen	2	2	2	5
Beroep	Naaister	Binnenvaart ambtenaar	Thuiszorg	Trekvaart
Opleiding	Huishoudschool	Zeevaartschool	Moedermavo	Niet, jong aan het werk
Inkomen	AOW behoorlijk pensioen	AOW behoorlijk pensioen	AOW, klein pensioen	AOW, klein pensioen
Woonbuurt / woonsituatie	Reensche compagnie	Vlabbij Reensche Compagnie	Lindenstraat	Sappemeer
Geboorteplaats	Hoogezand-Sappemeer	Delfzijl	Slochteren	Groningen
Etnische / culturele achtergrond	NL	NL	NL	NL
Levens beschouwing	Geen	Christelijk	Ned Hervormd	Eerlijk zijn
Gezondheid	Mevrouw hoge bloeddruk, bloedverdunners Man heeft Alzheimer	Meneer heeft stoma, had endeldarmkanker, nu gaat het goed, mevrouw kan nauwelijks lopen	Mevrouw heeft darmkanker gehad en een hartoperatie Man 3 herseninfarcten, ook agressie	2 x geopereerd aan kanker, kreeg angsten door problemen en overlijden schoonzoon, medicatie, Man COPD
Sociale contacten	Goed, kinderen, familie, dochter helpt veel	Kinderen, geloofsgenoten, soms met de bureu	Weinig, af en toe buurvrouw en dochters, wonen ver en zijn druk	Kinderen druk, mist goed gesprek, lukt niet met man, praatje met de bureu, is op zichzelf
Vrije tijd	Lid van de ANBO maar gaat niet weg, man heeft verlatingsangst	Uitjes van de kerk, huishouden, fietsen, varen, lezen	Gaat naar bewegen voor mensen met hartproblemen	Vroeger deelname activiteiten in De Burcht en St. Jozef, nu niet meer, tuinieren, puzzelen

Mobiliteit	Mevrouw fietst en rijdt auto, gaan nog op vakantie	Meneer heeft auto,	Mevrouw heeft auto, gaat elke vrijdag met man naar Groningen koffiedrinken	Doet boodschappen met rollator of fiets Man gaat zelf met scootmobiel naar St. Jozef
Problemen ouderdom	Alles gaat moeizamer	Geen probleem	Gezondheid achteruit en je moet hulp vragen, is moeilijk	Geen onderwijs daardoor moeite met papieren
Oplossing	Vraagt hulp aan kinderen	Fit blijven		
Gebruik voorzieningen	Alarmering, meneer 2 x pw dagopvang De Burcht, taxipas (voor ziekenhuis bezoek) 1 x p14d thuiszorg TSN, Team 290, mantelzorg compliment	Mevrouw gaat 2 x pw naar dagopvang De Burcht, bevalt haar goed, via PGB administratieve hulp	Man 4 x pw dagopvang De Burcht, maatschappelijk werk De Burcht, team 290, thuiszorg 2x pd voor steunkousen man, taxipas voor avond, dan rijdt ze niet	Midweek Zonnebloem, lid ANBO, dagelijks thuiszorg steunkousen man, Man 3 x pw dagvoorziening St. Jozef, huish hulp,
Gebruik Steunpunt Mantelzorg	Via Alzheimercafe, meerdere gesprekken gehad ook aan huis, wil graag maatje Vrijwilliger wordt geregeld via Zonnebloem,	Bijeenkomsten mantelzorg 1x pm in De Kern, meeste mantelzorgers zijn vrouwen	Zware mantelzorg, praten over problemen	Binnenste paste niet meer in buitenste, hulp via steunpunt mantelzorg
Voordelen / nadelen	Informatie bv over ouderenactiviteiten, altijd mogelijk om hulp te vragen	Kan altijd bellen voor raad	Fijn contact, ook hulp bij papieren, wil haar pc vaardig maken	Leven weer op de rit, goed naar haar geluisterd, 3 gesprekken gehad
Behoeften		Meer aangepaste woningen in de gemeente, ook met een beetje reuring		Mist niets, maar er valt veel weg, ook voor de jeugd
Vrijwillige ouderen		Heeft tot 80 ^{ste} vw werk gedaan	Heeft voor Zonnebloem gewerkt, goed om contacten te krijgen, maar kan zich nu niet binden	Hielp vroeger in De Burcht

Tabel 4. Cliënten MBVO

Deelnemers MBVO N=8	1	2	3	4	5	6	7	8
Sekse	v	v	v	v	v	v	v	m
Leeftijd	78	76	68	68	78	67	89	76
Thuisituatie	Weduwe	Weduwe	Getrouwd	Getrouwd	Weduwe	Getrouwd	Weduwe	Getrouwd
Kinderen	2	2	4	2	2	3	2	2
Beroep	kantoor	Administratie	bejaardenzorg	kantoorwerk	Administratie	Administratie	Administratie	Chemisch medewerker
Opleiding	MULO	Handelavondschool	huishoudschool	ULO handelsschool	MULO/avondhandelsschool	ULO	huishoudschool	MBO
Inkomen	AOW behoorlijk pensioen	AOW klein pensioen	AOW behoorlijk pensioen	AOW behoorlijk pensioen	AOW behoorlijk pensioen	AOW behoorlijk pensioen	AOW behoorlijk pensioen	AOW behoorlijk pensioen
Woonbuurt / woonsituatie	Zuiderpark	Burg. Van reyeshof	Bloemenstaete seniorenflat	Margrietpark	Centrum	Koophuis Kalkwijk	De Dreeven	Langkoeas
Geboorteplaats	Amsterdam	Stadskanaal	Onstwedde	Hoogezand-Sappemeer	Sappemeer	Hoogezand-Sappemeer	Beerta	Suriname
Etn/culturele achtergrond	NL	NL	NL	NL	NL	NL	NL	Surinaams
Levens beschouwing	geen	geen	Gereformeerd	Geen	Geen	Geen	Gereformeerd	Ned. Hervormd
Gezondheid	Volledig gezond, man dood door asbestkanker	Ischias en Parkinson, veel zitten tijdens MBVO, man dood door asbestkanker	Niet zo goed, man hartinfarct, mevrouw kanker gehad en heeft suikerziekte	Kanker overwonnen, man hart infarct gehad	Lichte klachten, na val enkel gebroken, hartritme stoornissen	Tot 1 ½ jaar geleden prima, beginnend Parkinson	Vernauwde slokdarm, hoge bloeddruk	Reuma
Sociale contacten	Ziet kinderen niet vaak, burens wel, jaarlijks BBQ, via dans veel contacten, soms eenzaam	Kinderen, burens, werelddans vriendin, donkere dagen moeilijk	Veel contact met kinderen, burens, vrienden, activiteiten in huiskamer	Zeer sociaal, kinderen, burens, familie, vrienden	Veel contacten met vrienden, burens en kennissen, weinig met kinderen	Familie, kennissen via clubjes	Kinderen, Kleinkinderen, vriendin	Kinderen, vrienden, burens. Hangt van jezelf af, helpt mee bij activiteiten

Vrije tijd	MBVO De Kern, werelddans Rummikub spelen, puzzelen, tuinieren	MBVO De Kern, werelddans Rummikub, lezen	MBVO gym, actief in flat samen met De Zijlen voor verstandelijk gehandicapten, spelletjes en maaltijdavond, koffie-uurtje, bloemschikken	MBVO Margrietpark, gym en werelddans, kaarten maken, puzzelen, sjoelen, verkopen op de braderie	MBVO Bowls (soort jeu de boules), gym in centrum Kalkwijk, Rummikub met vriendinnen	MBVO, Concert, tuinieren, huishouden, zorgt voor moeder in Voor Anker	Lid van de ANBO, in De Kern kaarten en sjoelen, gym, krant lezen, Nederland in Beweging op tv, Rummikub, computeren, tuinieren	In Langkoeas MBVO, sjoelen, biljarten koffie drinken, kaarten, fietsen,
Mobiliteit	Reist de hele wereld rond met Vrouwen van Nu, heeft auto	Met deeltaxi naar kinderen, auto	Blijven in NL, dagjes uit, auto	Auto en fietsen, gaan naar Limburg (dochter) en maken reisjes in EU, voor Zonnebloem te jong	Fiets en auto, gaat veel op vakantie naar buitenland, met 2 vriendinnen	Fiets, Auto gaan nog avondjes weg, naar kinderen in buitenland	Doet zelf boodschappen, rijdt auto, niet 's avonds	Mobiel, heeft auto, gaat op reis in buitenland
Problemen ouderdom			Gezondheid achteruit, sommige mensen willen niet komen	Gauw moe	Durf niet meer op huishoudtrapje te staan	Snel moe, gezondheid	Zo lang mogelijk alles blijven doen, maar je hebt het niet in de hand	Beperkingen
Oplossing			Je kunt ze niet dwingen		Het is nou eenmaal zo, je moet er wat van maken	Energie goed verdelen	Elkaar onderling helpen	Het mag geen overhand hebben
Gebruik voorziening	Lid Plattelandsvrouwen (Vrouwen van Nu), BOM, gym, ouderenbond, 1 xp14d huishulp, TRIO (tuin), Itrain pc	Lid Plattelandsvrouwen, Groei en bloei, 1 xp14d huishulp, vakbond helpt met papieren	Zwembad, lid ouderenraad		Aquajoggen, koffie daarna, internet, cursus Itrain (pc), ouderenbios	Lid van thuiszorg Groningen, lid ANBO maar activiteiten meer voor 75+, nieuwe generatie ouderen wil	1 x p 3w huishulp, lid ANBO, maandblad heel belangrijk voor ouderen, lid van vrienden van Voor Anker, taxipas (nooit gebruikt)	MBVO, reuma pedicure, internet thuis

	cursus, zoon helpt met papieren					andere dingen doen		
Gebruik MBVO	Knap je zo van op, mensen ontmoeten	Belangrijk ergens naar toe te gaan, voel me een stuk beter		Gezelligheid ook belangrijk voor veel mensen	Bowls en gym	BOM (bewegen op muziek), sportief wandelen	Gym, De Kern	MBVO Langkoeas, voor sommigen te duur
Voordelen / nadelen	Goed om te bewegen, via clubs maak je contacten, als import kom je niet ze makkelijk aan vrienden	Mensen ontmoeten, sportschool geen optie, wezenloos voor je uitstaren		Zelfs mensen die niet goed kunnen meekomen haken niet af	Je merkt de bezuinigingen, Bowls budget minimaal, regionale toernooi kan misschien niet meer	Zelfs iemand van 86, ze komen allemaal heel trouw, ook gezelligheid		geen MBVO meer dan zitten mensen achter de geraniums
Behoeften	Er is veel, de bieb, Kielzog, bios,	MBVO moet blijven bestaan je kent elkaar, het is gezellig, afleiding en contact	Mobiliteit!, Servicebus niet opheffen, winkels te ver weg	Er is genoeg	In centrum veel te doen	Er is behoefte aan een gymclub voor ouderen, niet wegbezuinigen	Taxivervoer mag niet weg, nu nog 22 km ipv 44 km,	Ouderen zitten klem, beetje dat ze hebben valt weg, gemeente rekening mee houden
Vrijwillige ouderen	Vrijwilliger voor MBVO, penningmeester	Jaren gedaan voor kankerbestrijding	Vw, bij MBVO Boodschappen voor anderen meenemen, moet geen verwachting worden	Vw voor MBVO, moeilijk om vw (vooral 60+) te vinden, stokje over te dragen	Vw MBVO, innen contributie, presentie inschrijvingen	Was vw in Voor Anker, koffie, spelletjes doen, nu vw MBVO int contributie	Was 48 jaar vw voor Rode Kruis, tot ze 80 werd, vw MVBO, int contributie	Actieve ouderen kunnen veel steun bieden, problemen naar buiten brengen en helpen met vinden oplossing

Tabel 5-A. Niet bereikte ouderen

Niet bereikte ouderen N=14	a	b	c	d	e	f	g
Sekse	v	m	m	v	v	v	v
Leeftijd	85	75	64	68	90	89	65
Thuisituatie	Weduwe	getrouwd, vrouw 67	getrouwd	Getrouwd, man ook 68	Weduwe	Weduwe	Getrouwd, man 67
Kinderen	2	3	2	2	2	3	2
Beroep	Huishouding	Vertegenw. verzekeringsmaatschappij	Kastenmaker werkloos sinds 1988	Medewerker personeelsafdeling	Telefoniste PTT, interlokaal	Huishoudelijke hulp	Zorg
Opleiding	Lagere school	HBS	ambachtschool	Sociale academie	Lagere school	Basisschool	HBS
Inkomen	AOW klein pensioen	AOW, goed pensioen	Bijstand	AOW goed pensioen,	AOW klein pensioen	AOW klein pensioen	AOW goed pensioen
Woonbuurt / woonsituatie	De Ruyterstraat ZINN flat	koopwoning	Sappemeer	Sappemeer Westerpark	Woldwijck	Reenske Compagnie	Seniorenflat
Geboorteplaats	Groningen	Weesp	Sappemeer	Sappemeer	Java	Wildervank	Groningen
Etnische / culturele achtergrond	NL, Schippers dochter	NL	NL	NL Man op grote vaart gewerkt	NL opgevoed	NL	NL
Levens beschouwing	Baptist	Geen	Geen	Ned. Hervormd	Ned. Hervormd	Geen	Geen
Gezondheid	Hartklachten	4 bypasses goed hersteld	Goed	Redelijk, astma, hart en vaatziekten, slecht ter been	Heup prothese, arm gevoelloos	Hartpatiënt en geopereerd aan kanker	Ongeluk gehad waardoor nieuwe schouder en geheugen problemen
Sociale contacten	Goed Kinderen Zus, burens	Goed, familie, vrienden, kinderen	Familie, klust veel voor ze,	Vooral familie, mantelzorger voor moeder in De Burcht	Goed, kinderen, vrienden, burens	Veel met kinderen en burens	Goed, kinderen, kleinkinderenvrienden, familie
Vrije tijd	Sjoelen, bingo, gymnastiek, lezen puzzelen	Iedere dag sportschool Huishouden	Clubjes niets voor hem, ouderenbond ook	2 bridge clubs, 1 met dochter, 1 met man,	Kaarten, breien gaat moeilijk	Handwerk, puzzelen, sjoelen, koor gaat niet	Samen met man gezellig

		(vrouw heeft Parkinson), tuinieren, internet	niet, altijd bezig voor iedereen	patchwork, tuinieren		meer, kortademig	
Mobiliteit	Fietst, gaat naar de kerk en winkel centrum	Concerten, tentoonstellingen , auto	Caravan in Emmen, auto	Gaat nog op verre reizen met familie	Niet alleen op straat, met kinderen of buurvrouw	Met rollator naar het winkel centrum	Gaat nog op verre reizen met man
Problemen ouderdom	Alles gaat achteruit	Nee	Nee	Gering	Kwetsbaar-heid, vorig jaar gevallen	Vrienden vallen allemaal weg	Anders wonen zodat je het huis aankunt
Oplossing	Hulp nemen					Daar kun je niets aan doen	Seniorenflat zonder tuin, met lift
Gebruik voorzieningen	Huish. hulp 1 x p 14 dagen seniorentaxi De Groot, 5 x p/w eten in Voor Anker, administratie hulp, Lid PCOB	Geen	Geen	1xpw huish. Hulp, Lotgenoten contact De Burcht en lid van de cliëntenraad	1 x pw huish hulp, 3x pw thuiszorg TSN (douchen), zoon helpt met papieren	1xpw huish hulp, dochter doet admin. Thuiszorg ZINN 2x per dag ivm aan en uittrekken steunkousen	2x per week fysiotherapie
Behoeften	Meer afvalcontainers staan nu te ver weg	Geen, heeft hulp van kinderen	Belangrijk dat je instanties kunt blijven bellen	Er is genoeg te doen in buurtcentra, probleem is dat mensen te veel in eigen kring blijven		Er zijn veel clubjes	man doet de admin. anders ook hulp nodig van OA, hoopt dat aanbod blijft
Vrijwillige ouderen	Natuurlijk! is mantelzorger geweest voor man.	Wil geen verplichtingen, hoofdreden voor anderen is sociale contacten	Ja, zolang gezond, helpen	Ja, doen en nodig! Man doet spelletjes in buurthuisproject roject (via ZINN)		Niet nodig	Is goede zaak maar zelf te veel zorg voor anderen

Tabel 5-B. Niet bereikte ouderen

Niet bereikte ouderen N=14	h	i	j	k	l	m	n
Sekse	v	v	v	v	v	v	v
Leeftijd	67	77	81	87	84	80	78
Thuisituatie	Nieuwe levenspartner1x weduwe	Weduwe, was 53 jaar getrouwd	Weduwe	Nieuwe levenspartner1 x weduwe	Weduwe	Getrouwd man (82 jaar)	Weduwe
Kinderen	Geen	4	1	2	4	3	1
Beroep	Boekhoudster	huisvrouw	Zorg	Huishoudster	Huishoudster	administratie	secretaresse
Opleiding	ULO, boekhouddiploma	Lagere school	HBO-v	basisschool	Lagere school	huishoudschool	Schoevers
Inkomen	AOW, goed pensioen	AOW klein pensioen	AOW klein pensioen	AOW, klein pensioen	AOW klein pensioen	AOW klein pensioen	AOW met goed pensioen
Woonbuurt / woonsituatie	Martenshoek partner in De Burcht	Centrum		Reensche Compagnie	Internos flat, Noordepark	St. Jozef aanleunwoning (Alliantie)	Vlakbij Voor Anker
Geboorteplaats	Slochteren	Appingedam	Groningen	Oterdum	Enkhuizen	Groningen	Veendam
Etnische / culturele achtergrond	NL	NL	NL	NL	NL	NL	NL
Levensbeschouwing	Geen	Katholiek	Geen	Geen	Protestants	Gereformeerd	Katholiek
Gezondheid	Ouderdomssuiker, partner heeft herseninfarct gehad, in rolstoel en kan niet meer praten, paar middagen per week thuis	Depressie nav eenzaamheid, verlies man en kinderen uit huis, slikt medicatie	Loopt slecht, 2 nieuwe heupen, kanker overwonnen, ouderdoms suiker	hartklachten, steunzolen, Man 3 x pw dagopvang De Burcht hij heeft lichamelijke en geestelijke klachten	Kortademig, moeilijk lopen	Goed gezond	Redelijk gezond, wel somber na overlijden man
Sociale contacten	Vrijwel geen, is 2x pd in De Burcht voor verzorging partner	Thuis eenzaam, doet veel vrijwilligerswerk 20 jaar in St. Jozef	Veel contact met dochter, minder contacten sinds minder mobiel	Dochter, familie, vrienden	Dochter en burens	Familie	Familie, vrienden, burens
Vrije tijd	2 kaartclubs, Alle	Koor, yoga,	Jeu de boules	Druk met zorg	Vrouwengroep	Stacaravan in	met dochter 1x

	tijd gaat zitten in mantelzorg	fietsen, kerk	In Spinneweb	voor man, huishouden, Handwerk, sjoelen	kerk, 1 x pm, bingo	Drenthe, lid ANBO, klaverjassen, lezen, fietsen,	pw boodschappen, kerk, deed altijd alles samen met man
Mobiliteit	Goed, gaat graag overwinteren in Spanje (alleen) en naar Duitsland	Goed, met trein op uit, mobiliteit heel belangrijk, anders houdt veel op	Gaat nog blokje om	Naar winkelcentrum en stad Groningen met dochter	Loopt met rollator, winkelcentrum te ver, dochter doet boodschappen	Doet boodschappen zelf	Heeft auto
Problemen ouderdom	“Een mens lijdt het meest van het lijden dat hij vreest”	De wereld verandert snel	Mobiliteit wordt minder	Je gaat achteruit	vergeetachtigheid	Alles gaat langzamer	Alles gaat nog
Oplossing	Leef in het hier en nu	Relativeren	Acceptatie, naar je lichaam luisteren	Geen	Hoort er bij	Rustig aan doen	Misschien later zelf in Voor Anker wonen
Gebruik voorzieningen	Uitje met partner via Zonnebloem, via ouderenbond belastinghulp	1x p14 d huish. Hulp, pc cursus, schoonzoon helpt met papieren	Geen, dochter doet belasting	Thuiszorg voor man, aantrekken beugels, dochter helpt met huishouden	1x pw eten in Voor Anker, alarmering flat, 1x p14d hulp, De Groot seniorentaxi	Belastinghulp van bond	Wil later in woning wonen waar alle voorzieningen dichtbij zijn
Gebruik ouderenadvies	Nee		Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
Behoeften		Er is veel te doen in buurtcentra	Veel mensen hebben problemen maar trekken niet aan de bel	vroeger bingo in de Reenske Compagnie, mist ze.	Vervoer heel belangrijk voor ouderen, Voor Anker heeft vervoersdienst, familie ook heel belangrijk	Doet alles zelf, is daar blij mee, zou anders zeker om hulp vragen, mobiliteit belangrijke taak van gemeente	Er is veel in de gemeente, vanuit de kerk gebeurt er ook veel
Vrijwillige ouderen	Zit in cliëntenraad De Burcht, zou zeker meer doen, indien tijd	Schenkt koffie, doet spelletjes en ouderenbezoek, veel dames van richten zich alleen op man	Tot haar 80 ^{ste} vrijwilligerswerk gedaan, 40 jaar, het verrijkt je leven			mantelzorger voor man geweest anders had hij naar verpleeghuis gemoeten	Zo rond je 75 ^{ste} wordt het moeilijk om vrijwilligerswerk te doen

Bijlage 3. Lijst van respondenten

1. Professionals en vrijwilligers Kwartier Zorg en Welzijn (N=50)

Dhr. Bakker	Belastinghulp
Dhr. Van Bergen	Vrijwillige ouderenadviseur
Dhr. Van Bruggen	Belastinghulp
Mw. Bus	Vrijwillige ouderenadviseur
Dhr. Dekker	Vrijwillige ouderenadviseur
Mw. Habers	Ouderenadviseur
Mw. Huyzen	Vrijwillige ouderenadviseur
Dhr. Kiewiet	Uitstapjes naar vroeger (Ouderenoverleg/ Present)
Mw. Louwsma	coördinator Steunpunt Mantelzorg
Dhr. Reijnen	coördinator Sociaal Cultureel Ouderenwerk
Dhr. Samiran	Ouderenadviseur
Mw. Van der Schaaf	Respijtzorger
Mw. Stam	directeur Kwartier Zorg en Welzijn
Mw. Stuursma	MBVO docent
Dhr. Verhagen	Vrijwillige ouderenadviseur
Mw. Verhagen	MBVO docent
Dhr. De Vries	Belastinghulp
Dhr. Van Zaayen	Vrijwillige ouderenadviseur (vrijwilliger De Burcht)
Mw. Zomerman	Respijtzorger (De Burcht/ Gereformeerde kerk)

2. Andere professionele voorzieningen

Mw. Bosscher	Loket Wonen Welzijn en Zorg
Dhr. Hiemstra	Team 290
Mw. Huizeling	Kredietbank
Dhr. Kroeze	De Reenske Compagnie
Mw. Nauta	coördinator vrijwilligers en welzijn ouderen De Burcht
Mw. Redmeijer	activiteitenbegeleider St. Jozef
Dhr. Tijpens	Locatiemanager Voor Anker
Mw. De Vries	vrijwilliger Voor Anker
Dhr. Ds. Wieringa	Baptisten, Platform Levensvragen, Een luisterend oor
Dhr. Kerdijk	Martinus Willibrordusparochie
Dhr. Wilts	clustermanager De Burcht
Vrijwilliger	Anonimus De Burcht en St. Jozef

3. Andere vrijwillige voorzieningen

Mw. Addens	Bewonerscommissie Margrietpark
Mw. Boog	Alt-HS
Dhr. Ciq	Turks Culturele Vereniging
Dhr. Danoe	Javaanse Woonvorm Langkoeas
Dhr. Dekker	POSO, (PCOB, Ouderenraad, Belastinghulp KZW, VOA)
Mw. Heekert	Humanitas (POSO)
Dhr. Van de Heide	De Zonnebloem

Dhr. Kraiema	POSO (PCOB)
Dhr. Kolk	Humanitas (Ouderenraad)
Dhr. Luiken	ANBO
Dhr. Pontjodikromo	Javaanse Woonvorm Langkoeas
Mw. Ottens	KBO (Katholieke Ouderen Bond)
Mw. Scholten	De Zonnebloem
Dhr. Schrik	POSO
Mw. Smallenbroek- van Domseler	Bewonerscommissie Spoorstraat-Kieldiep
Dhr. Souidy	Marokkaanse Vereniging
Dhr. Wolfgang	Javaanse Woonvorm Langkoeas (Ouderenoverleg)

Daarnaast zijn uitvoerige interviews gehouden met 50 thuiswonende ouderen die redelijk geografisch gespreid wonen over de gemeente Hoogezand-Sappemeer.

Bijlage 4. Geraadpleegde literatuur en documentatie

Bartelink, C., *Wat werkt bij het versterken van het sociale netwerk van gezinnen*, NJI, Utrecht, 2012.

Blokstra, A., *Vergrijzing en toekomstige ziektelast. Prognose chronische ziektenprevalentie 2005-2025*, RIVM, Bilthoven, 2007.

Boekholdt, M. en J. Coolen, *Nationaal Programma Ouderenzorg. Bewegingen in de zorg voor kwetsbare ouderen. Overzicht van experimenten in het Nationaal Programma Ouderenzorg*, Den Haag, 2010.

Buursma, A en M. van der Ploeg, *Groningen. Stad en Ommeland*, Profiel Uitgeverij, Bedum, 2008.

Campen, C. van, *Grijswaarden. Monitor Ouderenbeleid 2008*, Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag, 2008.

Campen, C. van, *Kwetsbare ouderen*, Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag, 2011.

Danker, M., S. van der Lyke en H. Reubsaet, Good practices in homecare in the Netherlands, in: K. Salonen (ed.), *Home Care for Older People. Good practices and education in six European countries*, Turku University of Applied Sciences, Turki, 2009.

Dongen, E. van, *Samen sterk. Een onderzoek naar samenwerking tussen beroepsmatige en vrijwillige ouderenadviseurs in Gelderland*, Spectrum, Gelderland, 2005.

Eijk, van, L., Simon, C., van Dellen, S., Buurma, S. en E. de Tiège, *Weten waar we staan. Sociaal Rapport Provincie Groningen 2010*, Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling Groningen, Groningen, 2011.

Garsen, J., *Demografie van de vergrijzing*, Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag, 2011.

Gemeente Hoogezand-Sappemeer, *Burgers in de benen. Op weg naar samenredzaamheid*, Hoogezand-Sappemeer, 2011.

Gemeente Hoogezand-Sappemeer, *Jaarstukken 2011*, Hoogezand-Sappemeer, 2011.

Gemeente Hoogezand-Sappemeer, *Sociale Kaart 2012*, Hoogezand-Sappemeer, 2012.

Huijsman, R., *Vergrijzing en de gevolgen voor ouderenzorg*, Economisch Statistische Berichten, 81ste jaargang, nr. 4055, pagina 386, Den Haag, 1996.

- Knoops, K. en M. van den Brakel, *Rijke mensen leven lang en gezond, Inkomensgerelateerde verschillen in de gezonde levensverwachting*, Tijdschrift voor Gezondheidswetenschappen, 88/1, pp. 17-24, Scherpenzeel, 2010.
- Kolk, B., *Plan van aanpak ouderenonderzoek*, Hoogezand-Sappemeer, 2010.
- Kwartier Zorg en Welzijn- Productgroep Ouderen, *Concept Projectplan Seniorenvoorlichting*, Hoogezand-Sappemeer, 2010.
- Kwartier Zorg en Welzijn, *Ouderenwerk Kwartier Zorg & Welzijn*, Hoogezand-Sappemeer, 2011.
- Kwartier Zorg en Welzijn, *Bezuinigingsscenario's Kwartier Zorg & Welzijn 2011 - 2014*, Hoogezand-Sappemeer, 2011.
- Kwartier Zorg en Welzijn, *Halfjaarrapportages 2012*, Hoogezand-Sappemeer, 2012.
- Kwartier Zorg en Welzijn, *Inhoudelijke samenvatting halfjaarlijkse rapportages 2012 per productgroep*, Hoogezand-Sappemeer, 2012.
- Kwartier Zorg en Welzijn, *Notitie voorkomen mogelijke bezuinigingen welzijn*, Hoogezand-Sappemeer, 2012.
- Kwartier Zorg en Welzijn, *Projectplan, 'Een luisterend oor'*, Hoogezand-Sappemeer, 2012.
- Kwartier Zorg en Welzijn, *Strategische Visie, Gidsen in welzijn 2012-2015*, Hoogezand-Sappemeer, 2012.
- Lammersen, G., *Ouderenadviseur. NIZW beroepsontwikkeling*, Utrecht, 2006
- Loog, A. en R. van Overbeek, *Zelfmanagement bij ouderen, factsheet*, Vilans, Utrecht, 2007.
- Maat, J.W. van de en R. van de Zwet, *Eenzaamheid verkenning*, Movisie, Utrecht 2010.
- Machielse, A., *Sociaal isolement bij ouderen: Een typologie als richtlijn voor effectieve interventies*, Journal of Social Intervention; theory and practice, pp. 40 -61, 20, Utrecht 2011.
- MOgroep Welzijn en Maatschappelijke Dienstverlening, *Uitdagingen op de markt van Welzijn Ouderen. Visieontwikkeling en herijking strategische keuzes*. Utrecht, 2009
- Molen, M. van der, *Overleven. Een pilotstudy naar de rol van de ouderenadviseur in het leven van kwetsbare ouderen*, Welzijn Oud en Jong, Leidschendam-Voorburg, 2010.

Nationaal Kompas Volksgezondheid, *Levensverwachting. Zijn er verschillen naar sociaaleconomische status?*, RIVM, Bilthoven, 2012.

Nimwegen, N. van en C. van Praag, *Een andere kijk op vergrijzing, Actief ouder worden in Nederland*, Demos, jaargang 28, nummer 8, Den Haag, 2012.

Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra, *Nationaal programma ouderenzorg. Verdere ontwikkeling van een toekomstbestendige ouderenzorg*, Utrecht 2010.

Nimwegen, N. van en C. van Praag (red.), *Actief ouder worden in Nederland*, NIDI, Amsterdam, 2013.

Penninx, K, *Werkzame principes voor het stimuleren van vrijwillige inzet van mensen in de derde levensfase*, Movisie, Utrecht, 2012.

Oudenampsen, D., A. Huygen en F. Hermens, *Het vrijwilligerspunt als knooppunt van de civil society. Gebruikers over het vrijwilligerspunt Eindhoven*, Verweij-Jonker Instituut, Utrecht, 2012.

Ouderenraad Hoogezand-Sappemeer, *Ouderenbeleid in Hoogezand-Sappemeer: naar een permanente dialoog. Voorstel voor een plan van aanpak*, Hoogezand-Sappemeer, 2008.

Steenbekkers, A., C. Simon en V. Veldheer, *Thuis op het platteland. De leefsituatie van platteland en stad vergeleken*, Sociaal Cultureel Planbureau, Den Haag 2006.

Stichting 400 jaar Veenkoloniën, *375 jaar Hoogezand-Sappemeer*, Profiel Uitgeverij, Bedum, 2003.

Verzijden, D. en J. Fransen, *Vergrijzing in Nederland*, Veldkamp, Amsterdam, 2004.

Vilans, *Prestatie-afspraken in de ouderenadviesing*, Utrecht, 2007.

Wissen, L. van, *Migratie en krimp in het noorden: inspelen op krimp en vergrijzing grote uitdaging voor de toekomst*, Groningen, 2009.

Meerdere interne beleidsdocumenten Kwartier Zorg en Welzijn.

Bijlage 5. Lijst van gebruikte afkortingen

ANBO	Algemene Nederlandse Ouderen Bond
AOW	Algemene Ouderdomswet
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BKR	Bureau Krediet Registratie
BOA	Beroeps Ouderenadviseur
BOM	Bewegen Op Muziek
CIZ	Centrum Indicatiestelling Zorg
COPD	Chronic Obstructive Pulmonary Disease (longziekte)
KBO	Katholieke Bond voor Ouderen
KZW	Kwartier Zorg en Welzijn
Loket WWZ	Loket Wonen Welzijn en Zorg
MBvO	Meer Bewegen voor Ouderen
MEE	MEE ondersteunt mensen met een beperking en hun netwerk
NOMA-overleg	Overleg Noorderpark en Margrietpark
NOVO	NOVO ondersteunt mensen met een beperking
PCOB	Protestant Christelijke Ouderen Bond
POSO	Plaatselijk Overleg Samenwerkende Ouderenbonden
SBBSK	Stichting Buurtbeheer Spoorstraat-Kieldiep
SCP	Sociaal Cultureel Planbureau
TCV	Turkse Culturele Vereniging
TSN	Thuiszorg Service Nederland
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen
VOA	Vrijwillige Ouderenadviseur
WAO	Wet Arbeidsongeschiktheid
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WTCG	Wet Tegemoetkoming Chronische zieken en Gehandicapten
WW	Werkloosheidswet
ZINN	Organisatie voor (thuis)zorg, wonen en welzijn
ZVW	Zorgverzekeringswet